

Toerisme en recreatie in cijfers
2004

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek – Facilitair Bedrijf

Druk

OBT bv, Den Haag

Omslag

Wat ontwerpers Utrecht

Inlichtingen

Tel.: 0900 0227 (€ 0,50 per minuut)

Fax: (045) 570 62 68

E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2004.

Bronvermelding is verplicht. Verveelvoudiging voor eigen of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen zijn excl. administratie- en verzendkosten.

Prijs: € 36,00

Price: € 36.00

Kengetal: G-82

Keyfigure: G-82

ISBN 903572539 5

ISBN 903572539 5

CBS-productnummer: 0514004010

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2002–2003	= 2002 tot en met 2003
2002/2003	= het gemiddelde over de jaren 2002 tot en met 2003
2002/'03	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2002 en eindigend in 2003
1992/'93–2002/'03	= boekjaar enz., 1992/'93 tot en met 2002/'03

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Explanation of symbols

.	= data not available
*	= provisional figure
x	= publication prohibited (confidential figure)
–	= nil
–	= (between two figures) inclusive
0 (0,0)	= less than half of unit employed
a blank	= category not applicable
2002–2003	= 2002 to 2003 inclusive
2002/2003	= average for the years 2002 up to and including 2003
2002/'03	= cropyear, financial year, school year etc., beginning in 2002 and terminating in 2003
1992/'93–2002/'03	= book year etc., 1992/'93 up to and including 2002/'03

Detailed items in tables do not necessarily add to totals because of rounding.
Revised figures are not marked as such.

Inhoud

Inleiding.....	7
Kerncijfers	11
1. Deelname van Nederlanders aan vakanties	13
2. Binnenlandse vakanties van Nederlanders.....	21
3. Buitenlandse vakanties van Nederlanders	45
4. Buitenlandse toeristen in Nederland	67
5. Gebruik van Nederlandse logiesaccommodaties.....	87
6. Vrijtijdsbesteding van Nederlanders	93
7. Dagtochten van Nederlanders.....	99
8. Internationaal toerisme.....	111
9. De economische betekenis van toerisme in Nederland.....	117
Externe bronnen en relevante organisaties	123
Toelichting op enkele gebruikte begrippen en onderzoeken.....	127
Cartogram toeristengebieden in Nederland, 2003	151
Register.....	153
Enkele aanverwante publicaties	165

Contents

Introduction.....	9
Glossary of terms used Dutch-English.....	10
Keyfigures.....	11
1. Participation of the Dutch in holidays.....	13
2. Domestic holidays of the Dutch.....	21
3. Holidays abroad of the Dutch.....	45
4. Foreign tourists in the Netherlands.....	67
5. Use of lodging accommodation.....	87
6. Recreation by the Dutch.....	93
7. Day trips by the Dutch.....	99
8. The Netherlands in the tourist world.....	111
9. The economic significance of tourism in the Netherlands.....	117
External sources and relevant organizations.....	123
Explanatory notes on terms and studies used.....	139
Tourist areas in the Netherlands, 2003.....	151
Index.....	159
Some related publications.....	165

Inleiding

Met ingang van 1995 verzorgen het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC), en het Nederlands Instituut voor Recreatie en Toerisme (NRIT) gezamenlijk een jaarlijkse reeks van publicaties over toerisme en recreatie. Tot maart 2004 heette het NBTC: Toerisme Recreatie Nederland (TRN). Deze uitgave, 'Toerisme en recreatie in cijfers 2004', is samengesteld door het CBS en het NBTC. Eerder dit jaar verschenen het 'Tendrapport Toerisme' van het NRIT en 'Vakanties van Nederlanders' en 'Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties' van het CBS. De reeks wordt gecompleteerd door de CD-rom 'Statline' van het CBS.

De publicatie heeft tot doel een actueel, samenhangend statistisch overzicht te geven van toerisme en recreatie in ruime zin. Dit terrein wordt op de volgende wijze ingevuld: de hoofdstukken 1 t/m 3 bevatten gegevens over het vakantiegedrag van de Nederlandse bevolking. Het aantal buitenlandse toeristen dat in ons land overnacht staat in hoofdstuk 4 vermeld. De aandacht in hoofdstuk 5 is vooral gericht op de relatie tussen de aanbodstructuur en het gebruik van diverse logiesaccommodaties. In de hoofdstukken 6 en 7 wordt informatie gegeven over het recreatie- en vrijetijdsgedrag van de Nederlandse bevolking en in hoofdstuk 8 wordt 'toeristisch Nederland' in een internationaal perspectief geplaatst. Hoofdstuk 9 tenslotte bevat gegevens over de economische betekenis van het toerisme en de recreatie in Nederland.

Bij de samenstelling van deze publicatie is niet alleen geput uit onderzoek van het CBS en het NBTC. Er is ook informatie opgenomen van bijvoorbeeld de Nederlandse Bank, Eurostat, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de Wereld Toerisme Organisatie (WTO-OMT).

Het Continu Vakantie Onderzoek, de bron voor de hoofdstukken 1, 2 en 3, is in 2002 opnieuw opgezet. Een gevolg daarvan is dat de uitkomsten vanaf het verslagjaar 2002 strikt genomen niet te vergelijken zijn met die van voorgaande onderzoeken. De oorzaken van de trendbreuk zijn een verruiming van de definitie van vakantie, het naar voren halen van de begindatum van het vakantiejaar, en wijzigingen in de vraagstelling en de methode van waarneming in het onderzoek vanaf 2002. Meer details hierover staan in de 'Toelichting' achterin deze publicatie.

In aanvulling op het cijfermateriaal biedt 'Toerisme en recreatie in cijfers' nog een aantal verwijzingen. Zo staan bij de tabellen een bronvermelding, de frequentie en de belangrijkste papieren publicatie van het betreffend onderzoek, en tevens een telefoonnummer waar nadere inlichtingen kunnen worden verkregen over de gepresenteerde cijfers. In de paragraaf 'Externe bronnen en relevante organisaties' zijn adressen opgenomen van enkele organisaties die van belang zijn voor de

diverse vormen van toerisme en recreatie. In de paragraaf 'Toelichting op enkele gebruikte begrippen' is voor een beperkt aantal begrippen een toelichtende tekst opgenomen. Specifieke informatie over definities en de onderzoeksopzet is te vinden in de publicaties waarnaar wordt verwezen. Voor het gericht zoeken naar de gewenste informatie is een trefwoordenregister opgenomen. Een lijst met aanverwante onderzoeken en publicaties besluit deze editie van 'Toerisme en recreatie in cijfers'.

Voor algemene informatie over het jaarboek en suggesties voor verbeteringen kunt u contact opnemen met het CBS, tel. 0900 0227 of het NBTC, tel. (070) 370 57 05.

Introduction

Starting in 1995 the Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS; Statistics Netherlands), the Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC; Netherlands Bureau for Tourism and Conferences; before March 2004 called Toerisme Recreatie Nederland, TRN) and the Nederlands Research Instituut voor Recreatie en Toerisme (NRIT; Netherlands Institute for Research of Recreation and Tourism) have published annually a series of publications on tourism and recreation. The present book, *Toerisme en recreatie in cijfers 2004*, is one of these. It was compiled by Statistics Netherlands and NBTC.

The aim of the book is to present an up-to-date consistent statistical overview about tourism and recreation in a broad sense. This field of enquiry is presented in the following way. The chapters 1 to 3 contain data on holidays by the Dutch population. Figures on foreign visitors staying overnight in our country are presented in chapter 4. Chapter 5 focuses on the relationship between supply and demand of various types of tourist accommodations. In the chapters 6 and 7 quantitative information can be found on recreation and leisure time behaviour of the Dutch. Chapter 8 presents tourism in the Netherlands in an international perspective, and finally chapter 9 contains data on the economic importance of tourism and recreation in the Netherlands.

The data in this publication were derived not only from surveys of Statistics Netherlands and NBTC, but in addition information was included from the central Nederlandsche Bank, Eurostat, the Organization for Economic Co-operation and Development, and the World Tourism Organization.

The Continuous Holiday Survey, the source for the chapters 1, 2 and 3, was redesigned in 2002. As a consequence, the results for the holiday years from 2002 onwards are, in the narrow sense of the word, not comparable with earlier surveys. The causes of the break in the series are a broadening of the definition of holiday, moving up the starting date of the holiday year and changes in questions and the method of data collection.

In addition to figures and graphs this book presents also a number of references. Under each table the source is stated with the name of the survey, its frequency and the title of the most important publication on paper, as well as a telephone number where more information can be obtained about the figures presented.

In the 2002 edition of '*Toerisme en recreatie in cijfers*' the English terminology of the table titles was revised in order to present the data in better English. The foreign

reader should be aware that – apart from the Continuous Holiday Survey – not the contents of the surveys has changed, but only the English terminology used to present the data. The table below, together with the Explanatory Notes at the back of the book is meant as a tool for comparing data in this book with those in editions prior to 2002.

Glossary of terms used Dutch–English

<i>Dutch</i>	<i>English (editions up to 2002)</i>	<i>English (editions from 2002 onwards)</i>
logiesaccommodaties	accommodation establishments	tourist accommodations
gemiddelde verblijfsduur	average length of stay	average length of stay
land van herkomst	country of residence	country of residence
bestemming	destination	destination
duur	duration	length of stay
buitenlandse gasten	foreign guests	foreign tourists
vakanties	holidays	holidays, holiday trips
lange vakanties	holidays	long holidays
binnenlandse lange vakanties	holidays (in the Netherlands)	long domestic holiday trips
buitenlandse lange vakanties	holidays abroad	long outbound holiday trips
vakanties in Nederland	holidays in the Netherlands	domestic trips
vakanties in buitenland	holidays, abroad	outbound trips
hotels en pensions	hotels and boarding houses	hotels and boarding houses
vervoermiddel	means of transportation	mode of transportation
organisatievorm	organizing forms	way of organizing
overige logiesaccommodaties	other types of accommodation	other types of accommodation
korte vakanties	short holiday breaks	short holidays
binnenlandse korte vakanties	short holiday breaks	short domestic holiday trips
buitenlandse korte vakanties	short holiday breaks abroad	short outbound holiday trips
binnenlandse vakanties	short holiday breaks and holidays	domestic holiday trips
buitenlandse vakanties	short holiday breaks and holidays abroad	outbound holiday trips
buitenlandse korte wintersportvakanties	short winter sports holiday breaks abroad	short winter sport holidays
slaapplaats	sleeping place	bedplace
binnenlandse toeristische vakanties	touristic short holiday breaks and holidays	domestic tourist holiday trips
type logiesaccommodatie	type of accommodation	type of accommodation
buitenlandse lange wintersportvakanties	winter sports holidays abroad	long winter sport holidays

Kerncijfers

	Eenheid	1997	1999	2000	2001	2002	2003
Bevolking op 1-1	<i>mln</i>	15,6	15,8	15,9	16,0	16,1	16,2
w.v.							
0-19 jaar	%	24,3	24,4	24,4	24,4	24,5	24,5
20-64 jaar	%	62,3	62,1	62,0	62,0	61,9	61,9
65 jaar en ouder	%	13,4	13,5	13,6	13,6	13,7	13,7
Werkzame beroepsbevolking (15-64 jaar), jaargemiddelde	<i>mln</i>	6,4	6,8	6,9	7,1	7,1	7,1
Geregistreerde werklozen	<i>1 000</i>	375	221	188	146	170	255
Bruto Binnenlands Product volume-indexcijfer	<i>mld euro</i> <i>1995=100</i>	333,7 110	374,1 116	402,3 120	429,3 122	445,2 123	454,3 122
Particuliere huishoudens, 1-1	<i>1 000</i>	6 581	6 745	6 801	6 867	6 941	7 002
w.v.							
eenpersoonshuishoudens	%	32,8	33,4	33,4	33,6	33,9	34,1
meerpersoonshuishoudens	%	67,2	66,6	66,6	66,4	66,1	65,9
Oppervlakte, 1-1	<i>km²</i>	41 526	41 526	41 528	41 528	41 528	41 528
w.o.							
land	<i>km²</i>	33 801 ¹⁾	33 882	33 873	33 873	33 873	33 783
binnenwater	<i>km²</i>	3 553 ¹⁾	.	3 574	.	.	.
recreatieterreinen	<i>km²</i>	862 ¹⁾	.	889	.	.	.
bos en natuur	<i>km²</i>	4 784 ¹⁾	.	4 835	.	.	.
Personenauto's, 1-1	<i>mln</i>	5,8	6,1	6,3	6,5	6,7	6,9
Deelname aan vakanties	%	78	80	79	79	81 ²⁾	82
w.v.							
lange vakanties	%	72	74	74	74	74	75
korte vakanties	%	36	36	34	36	41	41
Lange vakanties van Nederlanders	<i>mln</i>	18,1	19,3	19,0	19,8	22,4 ²⁾	22,0
Korte vakanties van Nederlanders	<i>mln</i>	11,1	11,2	11,6	12,1	13,1 ²⁾	12,6

¹⁾ 1996.

²⁾ Trendbreuk in 2002 als gevolg van een aantal wijzigingen in het ContinuVakantieOnderzoek.

Kerncijfers (vervolg)

	Eenheid	1997	1999	2000	2001	2002	2003
Overnachtingen van Nederlanders tijdens korte en lange vakanties w.v.	<i>mln</i>	233,7	246,4	244,5	251,2	275,9 ¹⁾	263,7
in Nederland	<i>mln</i>	91,4	92,2	95,1	99,6	108,9	100,4
in het buitenland	<i>mln</i>	142,3	154,2	149,4	151,6	167,0	163,3
Overnachtingen van buitenlandse gasten in logiesaccommodaties in Nederland ²⁾	<i>mln</i>	21,4	27,4	27,3	25,5	26,4	25,3
w.v.							
in hotels, pensions en jeugdaccommodaties ²⁾	<i>mln</i>	11,6	15,2	15,7	15,0	14,9	13,8
in huisjescomplexen	<i>mln</i>	5,1	7,0	7,0	6,4	6,6	6,3
op kampeerterrinen	<i>mln</i>	3,3	4,7	4,1	3,7	4,1	4,8
in groepsaccommodaties ²⁾	<i>mln</i>	1,4	0,6	0,5	0,5	0,7	0,5
Vrijtijdsbesteding							
Percentage van de bevolking dat 1-4 uur per week sport minstens een maal per maand:	%	40	41	41	42	42	42
een uitstapje in de vrije natuur maakt	%	50	48	50	47	48	48
een restaurant bezoekt	%	29	34	35	35	35	31
gezellige middag of avond bij familie of vrienden doorbrengt	%	40	40	40	42	44	45
10-19 uur per week TV kijkt	%	36	37	37	37	38	37
Dagtochten van Nederlanders ³⁾	<i>mln</i>	936	.	.	.	981,6	.
Uitgaven van in Nederland woonachtige personen in het buitenland (Reisverkeersbalans)	<i>mld euro</i>	9,1	11,3	13,2	13,4	13,9	12,9
Uitgaven door Nederlanders aan korte en lange vakanties in het buitenland	<i>mld euro</i>	7,1	8,1	8,3	8,6	9,7	9,8
Uitgaven van buitenlanders in Nederland (Reisverkeersbalans)	<i>mld euro</i>	5,6	6,6	7,8	7,5	8,1	8,2
Uitgaven door Nederlanders aan korte en lange vakanties in Nederland	<i>mld euro</i>	1,8	2,0	2,1	2,3	2,9	2,6

¹⁾ Trendbreuk in 2002 als gevolg van een aantal wijzigingen in het ContinuVakantieOnderzoek.

²⁾ In 1998 zijn de jeugdaccommodaties (jeugdhotels en jeugdherbergen) ondergebracht bij de hotels en pensions; in de voorgaande jaren zijn ze bij de groepsaccommodaties ondergebracht.

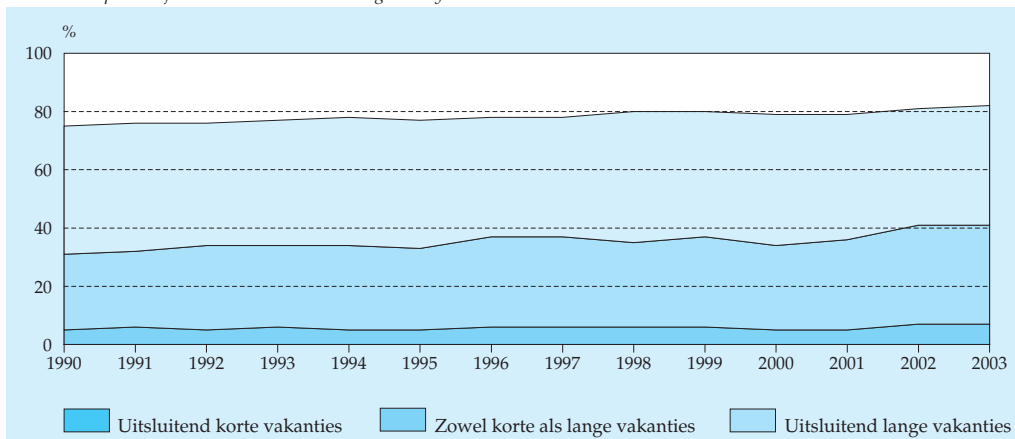
³⁾ In 1995/'96 en 2001/'02; exclusief uitstapjes vanaf vakantieadressen.

1. Deelname van Nederlanders aan vakantie

Algemeen

1.1.1 Deelname van Nederlanders aan vakanties naar duur

Participation of the Dutch in short and long holidays

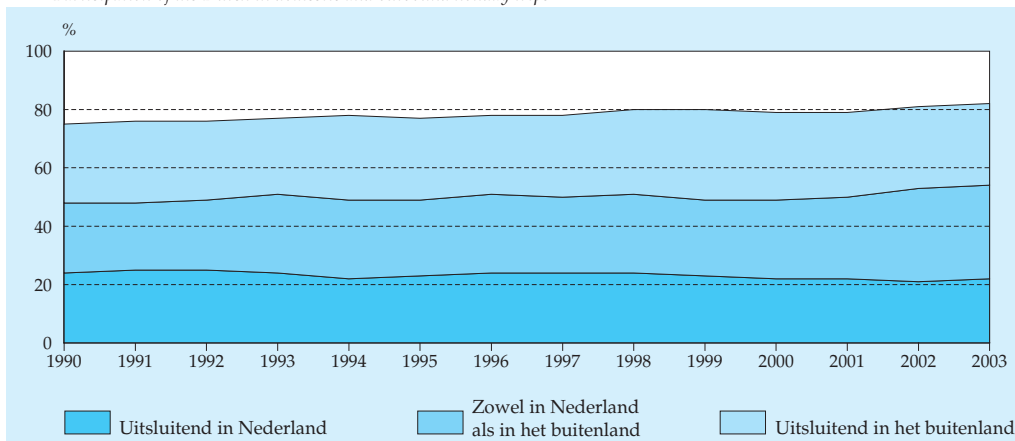


N.B. Trendbreuk in 1995 en 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

1.1.2 Deelname van Nederlanders aan vakanties naar bestemming

Participation of the Dutch in domestic and outbound holiday trips



N.B. Trendbreuk in 1995 en 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 1.1.3
Omvang en intensiteit van de vakanties van Nederlanders
Volume and intensity of holidays of the Dutch

	Eenheid	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Totaal aantal vakanties	<i>mln</i>	29,2	29,6	30,5	30,5	31,9	35,5	34,6
Aantal deelnemers	<i>mln</i>	11,4	11,7	11,9	11,9	12,0	12,3	12,5
Gemiddeld aantal vakanties per deelnemer	1	2,56	2,52	2,56	2,57	2,67	2,89	2,77
Aantal korte vakanties	<i>mln</i>	11,1	10,6	11,2	11,6	12,1	13,1	12,6
Aantal deelnemers	<i>mln</i>	5,3	5,1	5,4	5,1	5,4	6,3	6,3
Gemiddeld aantal korte vakanties per deelnemer	1	2,08	2,05	2,07	2,25	2,24	2,09	1,99
Aantal lange vakanties	<i>mln</i>	18,1	19,0	19,3	19,0	19,8	22,4	22,0
Aantal deelnemers	<i>mln</i>	10,6	10,9	11,1	11,1	11,2	11,3	11,4
Gemiddeld aantal lange vakanties per deelnemer	1	1,71	1,74	1,74	1,71	1,77	1,98	1,93

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

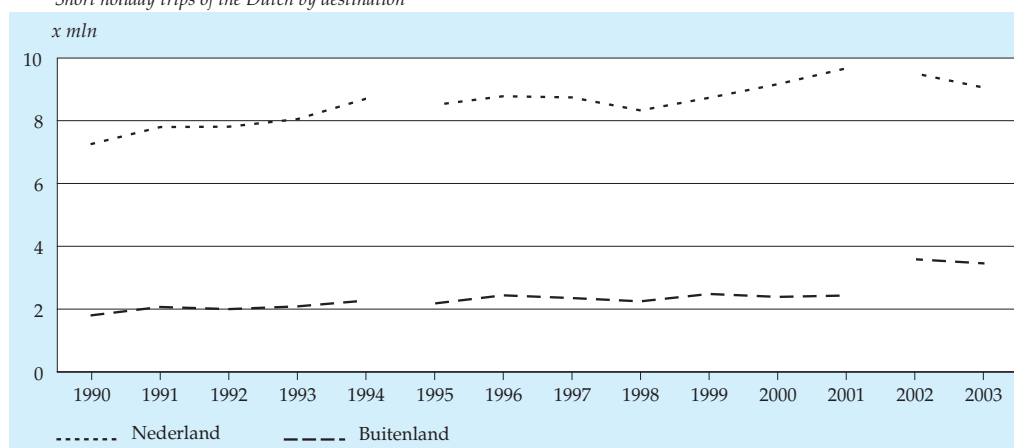
Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

1.1.4 Korte vakanties van Nederlanders naar bestemming

Short holiday trips of the Dutch by destination

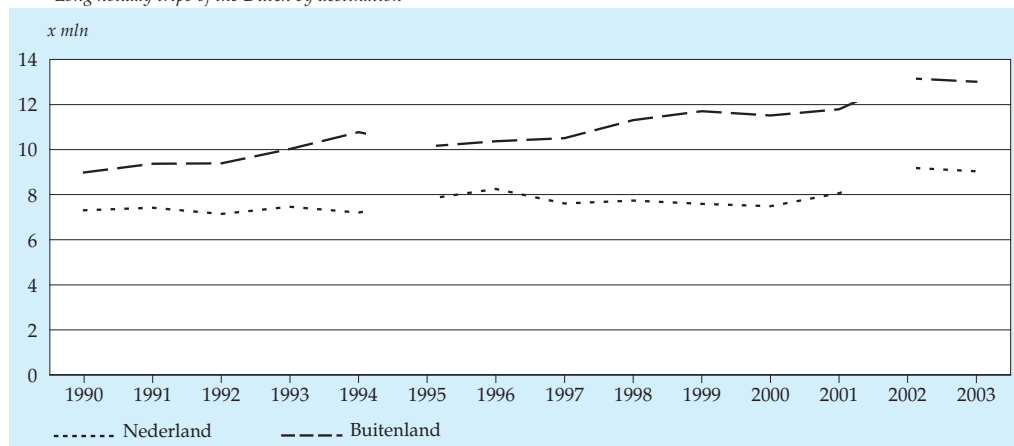


N.B. Trendbreuk in 1995 en 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

1.1.5 Lange vakanties van Nederlanders naar bestemming

Long holiday trips of the Dutch by destination



N.B. Trendbreuk in 1995 en 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 1.1.6

Korte vakanties van Nederlanders naar bestemming en seizoen

Short holiday trips of the Dutch by destination and season

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	x 1 000						
Nederland	8 740	8 330	8 730	9 160	9 670	9 510	9 060
w.v.							
winterperiode	3 250	2 940	3 180	3 690	3 390	4 360	3 910
zomerperiode	5 490	5 390	5 560	5 470	6 280	5 150	5 150
Buitenland	2 350	2 250	2 480	2 390	2 430	3 590	3 460
w.v.							
winterperiode	1 120	1 300	1 420	1 420	1 170	2 070	1 850
zomerperiode	1 230	940	1 060	970	1 260	1 520	1 610

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 1.1.7
Lange vakanties van Nederlanders naar bestemming en seizoen
Long holiday trips of the Dutch by destination and season

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
Nederland	7 600	7 730	7 590	7 490	8 060	9 200	9 030
w.v.							
winterperiode	1 640	2 100	1 730	1 860	1 900	2 780	2 610
zomerperiode	5 970	5 620	5 860	5 630	6 150	6 420	6 420
Buitenland	10 510	11 310	11 700	11 510	11 790	13 170	13 010
w.v.							
winterperiode	3 390	3 820	3 870	3 710	3 870	4 620	4 490
zomerperiode	7 110	7 490	7 840	7 800	7 920	8 550	8 510

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: Continu Vakantie Onderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Financieel

Tabel 1.2.1
Uitgaven van Nederlanders aan vakanties naar bestemming
Expenditure of the Dutch on holidays by destination

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>mln euro</i>							
Nederland	1 830	1 920	1 980	2 110	2 280	2 900	2 630
Buitenland	7 080	7 750	8 110	8 270	8 550	9 730	9 760
Totaal	8 910	9 680	10 080	10 380	10 830	12 630	12 380

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 1.2.2
Uitgaven van Nederlanders aan vakanties naar bestemming en seizoen, 2003
Expenditure of the Dutch on holidays by destination and season, 2003

	Totale bestedingen	Gemiddelde uitgaven per persoon per vakantie	Gemiddelde vakantieduur	Gemiddelde uitgaven per persoon per dag
	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>	<i>dagen</i>	<i>euro</i>
Nederland	2 630	145	6,5	22
w.v.				
winterperiode	870	133	5,2	26
zomerperiode	1 760	152	7,3	21
Buitenland	9 760	593	10,9	54
w.v.				
winterperiode	3 700	583	8,8	66
zomerperiode	6 060	599	12,3	49

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Persoonskenmerken

Tabel 1.3.1
Deelname van Nederlanders aan vakanties naar leeftijd
Participation of the Dutch in holidays by age

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	%						
0-14 jaar	83	84	87	86	87	87	87
15-24 jaar	78	79	80	79	77	80	84
25-39 jaar	85	84	83	83	84	85	86
40-64 jaar	78	82	82	82	81	80	81
65 jaar en ouder	58	61	60	56	58	69	69
Totaal	78	80	80	79	79	81	82

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
Frequentie: jaarlijks.

Tabel 1.3.2
Deelname van Nederlanders aan vakanties naar samenstelling van het huishouden
Participation of the Dutch in holidays by composition of household

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	%						
Alleenstaand	64	65	69	64	64	71	75
Huishouden met als jongste een kind van:							
0- 5 jaar	84	85	86	86	85	88	87
6-12 jaar	84	86	88	85	87	85	86
13-17 jaar	78	82	82	84	81	79	84
Huishouden met uitsluitend meerderjarigen	77	79	78	78	78	80	80
Totaal	78	80	80	79	79	81	82

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
Frequentie: jaarlijks.

Tabel 1.3.3
Deelname van Nederlanders aan vakanties naar sociale klasse¹⁾
Participation of the Dutch in holidays by social class

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	%						
A (hoog)	85	89	88	88	85	86	93
B+ (tamelijk hoog)	85	86	87	85	85	87	89
B- (middengroep)	79	78	79	77	80	82	83
C (tamelijk laag)	70	73	74	73	72	71	69
D (laag)	58	44	47	58	53	66	53
Totaal	78	80	80	79	79	81	82

¹⁾ De indeling naar sociale klasse is tot stand gekomen op grond van de beroepsgroep en opleiding van de hoofdkostwinner (zie bijlage 1 in het Trendrapport Toerisme en Recreatie 2001-2002).

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

2. Binnenlandse vakanties van Nederlanders

Algemeen

Tabel 2.1.1
Binnenlandse vakanties van Nederlanders naar duur
Domestic holiday trips of the Dutch by length of stay

	Eenheid	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
2-4 dagen	%	53	52	54	55	55	51	50
5-8 dagen	%	29	30	29	27	29	32	33
9 dagen of meer	%	18	18	17	18	17	17	17
Totaal (absoluut=100%)	<i>mln</i>	16,3	16,1	16,3	16,6	17,7	18,7	18,1
Gemiddelde vakantieduur	<i>dagen</i>	6,6	6,6	6,7	6,7	6,6	6,8	6,6

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 2.1.2
Binnenlandse toeristische vakanties van Nederlanders naar duur
Domestic touristic holiday trips of the Dutch by length of stay

	Eenheid	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
2-4 dagen	%	45	45	46	46	44	47	48
5-8 dagen	%	36	37	35	36	39	36	36
9 dagen of meer	%	19	18	19	19	17	17	15
Totaal (absoluut=100%)	<i>mln</i>	11,1	11,1	11,1	10,5	11,0	13,6	13,5
Gemiddelde vakantieduur	<i>dagen</i>	6,7	6,6	6,7	6,8	6,6	6,7	6,3

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 2.1.3
Binnenlandse korte vakanties van Nederlanders per seizoen naar toeristengebied, 2003
Short domestic holiday trips of the Dutch by season and tourist area, 2003

	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal
	<i>x 1 000</i>			<i>%</i>		
Waddeneilanden	210	230	440	5	5	5
Noordzeebadplaatsen	520	650	1 180	13	13	13
IJsselmeerkust	160	300	450	4	6	5
Deltagebied	180	300	470	4	6	5
Meren in Groningen, Friesland en Noordwest-Overijssel	60	170	230	1	3	2
Hollands-Utrechtse meren	30	130	160	1	2	2
Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi	90	150	230	2	3	3
Veluwe en Veluwerand	440	560	1 000	11	11	11
Gelders rivierengebied	30	50	80	1	1	1
Achterhoek	100	160	260	3	3	3
Twente, Salland en Vechtstreek	320	410	730	8	8	8
Groningse, Friese en Drentse zandgronden	360	440	800	9	9	9
West- en Midden-Brabant	420	500	920	11	10	10
Oost-Brabant, Noord- en Midden- Limburg en Rijk van Nijmegen	320	380	700	8	7	8
Zuid-Limburg	280	220	500	7	4	6
Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht	170	80	250	4	2	3
Overig Nederland	230	430	660	6	8	7
Totaal	3 910	5 150	9 060	100	100	100

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 2.1.4
Binnenlandse lange vakanties van Nederlanders per seizoen naar toeristengebied, 2003
Long domestic holiday trips of the Dutch by season and tourist area, 2003

	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal
	<i>x 1 000</i>			<i>%</i>		
Waddeneilanden	220	450	660	8	7	7
Noordzeebadplaatsen	330	940	1 270	13	15	14
IJsselmeerkust	80	290	370	3	4	4
Deltagebied	120	420	540	5	7	6
Meren in Groningen, Friesland en Noordwest-Overijssel	30	220	240	1	3	3
Hollands-Utrechtse meren	30	60	80	1	1	1
Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi	50	120	170	2	2	2
Veluwe en Veluwerand	330	800	1 130	13	12	12
Gelders rivierengebied	10	50	60	0	1	1
Achterhoek	110	240	350	4	4	4
Twente, Salland en Vechtstreek	180	620	800	7	10	9
Groningse, Friese en Drentse zandgronden	250	620	880	10	10	10
West- en Midden-Brabant	240	480	720	9	7	8
Oost-Brabant, Noord- en Midden- Limburg en Rijk van Nijmegen	310	470	780	12	7	9
Zuid-Limburg	160	260	410	6	4	5
Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht	30	40	70	1	1	1
Overig Nederland	140	380	510	5	6	6
Totaal	2 610	6 420	9 030	100	100	100

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 2.1.5
Overnachtingen van Nederlanders tijdens binnenlandse vakanties per seizoen naar toeristengebied, 2003
Overnight stays of the Dutch during domestic holiday trips in the Netherlands by season and tourist area, 2003

	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal
	<i>x 1 000</i>			<i>%</i>		
Waddeneilanden	1 940	4 560	6 500	7	6	6
Noordzeebadplaatsen	3 470	11 420	14 890	13	16	15
IJsselmeerkust	860	3 520	4 380	3	5	4
Deltagebied	1 260	5 150	6 420	5	7	6
Meren in Groningen, Friesland en Noordwest-Overijssel	350	2 450	2 800	1	3	3
Hollands-Utrechtse meren	260	860	1 120	1	1	1
Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi	550	1 560	2 110	2	2	2
Veluwe en Veluwerand	3 620	8 620	12 240	13	12	12
Gelders rivierengebied	140	490	640	1	1	1
Achterhoek	950	2 580	3 530	3	4	4
Twente, Salland en Vechtstreek	2 100	6 850	8 950	8	9	9
Groningse, Friese en Drentse zandgronden	2 430	6 790	9 220	9	9	9
West- en Midden-Brabant	2 770	5 580	8 350	10	8	8
Oost-Brabant, Noord- en Midden- Limburg en Rijk van Nijmegen	2 850	5 060	7 910	10	7	8
Zuid-Limburg	1 560	2 390	3 940	6	3	4
Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht	500	540	1 040	2	1	1
Overig Nederland	1 680	4 670	6 350	6	6	6
Totaal	27 290	73 090	100 390	100	100	100

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 2.1.6
Binnenlandse vakanties van Nederlanders naar duur en soort verblijf, 2003
Domestic holiday trips of the Dutch by length of stay and type of accommodation, 2003

	2-4 dagen	5-8 dagen	9 dagen of meer	Totaal	
	<i>x 1 000</i>				<i>%</i>
Seizoenrecreatieve logiesvormen	2 530	1 120	940	4 580	25
w.v.					
zomerhuisje, vakantiebungalow,					
tweede woning	400	340	240	980	5
caravan, vouwwagen	1 550	590	500	2 640	15
boot	400	130	160	690	4
overige logiesvormen	170	60	30	260	1
Toeristische logiesvormen	6 540	4 920	2 060	13 520	75
w.v.					
woning van een particulier ¹⁾	540	410	250	1 190	7
hotel	2 040	500	40	2 590	14
pension, bed & breakfast	160	30	20	210	1
appartement	90	160	40	300	2
zomerhuisje, vakantiebungalow	1 870	2 540	630	5 040	28
tent, bungalowtent	580	320	290	1 190	7
caravan, vouwwagen, camper	640	650	700	2 000	11
boot	70	40	20	120	1
jeugdherberg of andere					
groepsaccommodatie	430	190	20	630	3
overige logiesvormen	120	90	50	260	1
Totaal	9 060	6 040	2 990	18 090	100

¹⁾ Exclusief vakanties bij familie, vrienden of kennissen, tenzij deze de hele tijd of de meeste dagen afwezig waren.

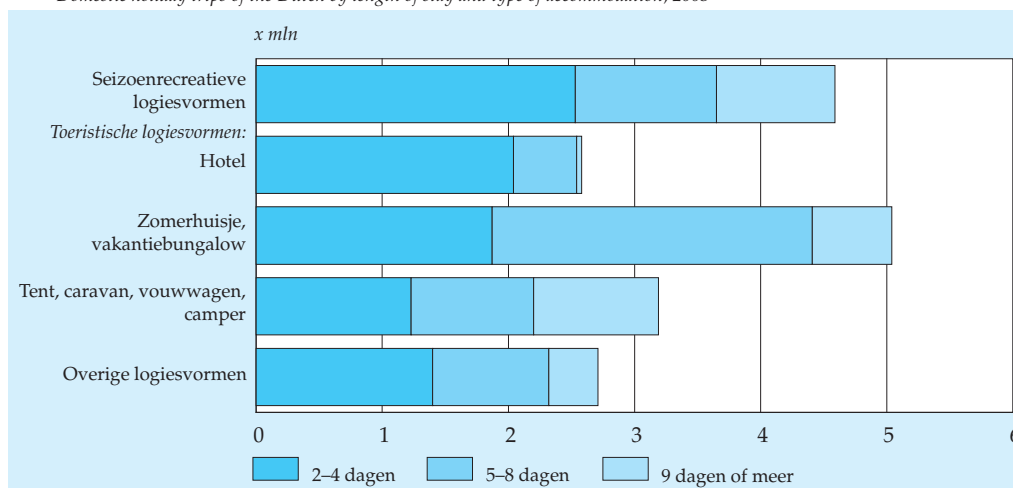
Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

2.1.7 Binnenlandse vakanties van Nederlanders naar duur en soort verblijf, 2003
Domestic holiday trips of the Dutch by length of stay and type of accommodation, 2003



Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.1.8
Overnachtingen van Nederlanders tijdens binnenlandse vakanties naar soort verblijf
Overnight stays of the Dutch during domestic holiday trips by type of accommodation

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
Seizoenrecreatieve logiesvormen	27 640	28 290	29 510	34 800	38 430	30 950	28 500
w.v.							
caravan, vouwwagen	17 210	19 420	19 790	23 840	24 200	17 480	15 780
overige logiesvormen	10 430	8 860	9 710	10 960	14 230	13 470	12 720
Toeristische logiesvormen	63 720	61 840	62 690	60 340	61 190	77 950	71 890
w.v.							
hotel ¹⁾	6 150	5 700	6 130	5 780	5 720	8 660	7 020
zomerhuisje, vakantiebungalow	23 050	24 760	24 130	23 960	24 810	28 840	28 310
tent, bungalowtent	8 750	6 330	7 860	7 570	6 540	6 410	7 260
caravan, vouwwagen, camper ²⁾	17 820	17 500	17 510	16 950	16 670	18 710	15 140
overige logiesvormen	7 960	7 540	7 050	6 080	7 450	15 330	14 150
Totaal	91 360	90 120	92 200	95 140	99 610	108 900	100 390

¹⁾ In 2001 en eerder inclusief vakanties in een pension.

²⁾ In 2001 en eerder exclusief vakanties in een camper.

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

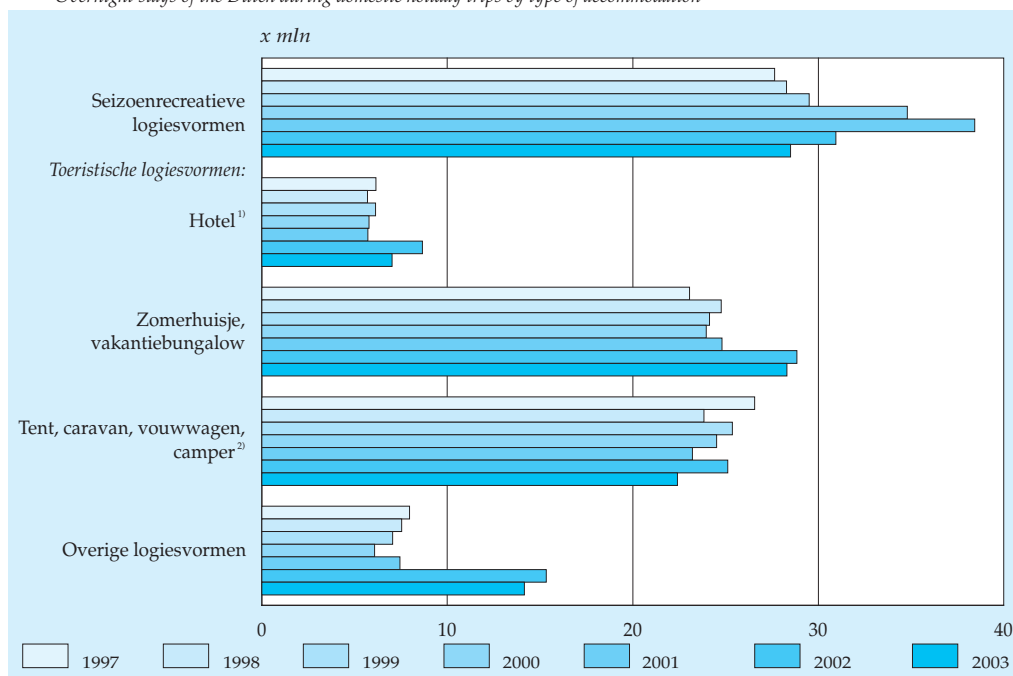
Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

2.1.9 Overnachtingen van Nederlanders tijdens binnenlandse vakanties

Overnight stays of the Dutch during domestic holiday trips by type of accommodation



¹⁾ In 2001 en eerder inclusief vakanties in een pension.

²⁾ In 2001 en eerder exclusief vakanties in een camper.

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.1.10

Binnenlandse vakanties van Nederlanders naar duur en vervoermiddel, 2003

Domestic holiday trips of the Dutch by length of stay and mode of transport, 2003

	2-4 dagen	5-8 dagen	9 dagen of meer	Totaal	
	<i>x 1 000</i>				<i>%</i>
Fiets	250	110	70	430	2
Auto	8 020	5 450	2 740	16 210	90
Trein	490	270	90	850	5
Touringcar	40	60	10	110	1
Boot	30	30	30	90	1
Overige vervoermiddelen	230	110	40	390	2
Totaal	9 060	6 040	2 990	18 090	100

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 2.1.11
Binnenlandse vakanties van Nederlanders naar vervoermiddel
Domestic holiday trips of the Dutch by mode of transport

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>x 1 000</i>							
Fiets	370	290	310	170	250	330	430
Auto	14 740	14 530	14 930	15 350	16 070	16 650	16 210
Trein	580	680	610	690	830	860	850
Touringcar	210	180	170	140	150	150	110
Boot	110	180	90	150	190	110	90
Overige vervoermiddelen	330	190	220	150	240	600	390
Totaal	16 340	16 060	16 320	16 650	17 720	18 710	18 090

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 2.1.12
Binnenlandse vakanties van Nederlanders naar organisatievorm en duur, 2003
Domestic holiday trips of the Dutch by way of organizing and length of stay, 2003

	Georganiseerde reizen		Niet-georganiseerde reizen	Totaal
	per auto	met overige vervoermiddelen		
<i>x 1 000</i>				
2-4 dagen	2 220	290	6 550	9 060
5-8 dagen	1 910	220	3 910	6 040
9 dagen of meer	440	40	2 510	2 990
Totaal	4 580	560	12 960	18 090

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Financieel

Tabel 2.2

Uitgaven van Nederlanders aan binnenlandse vakanties naar soort verblijf en vervoermiddel, 2003
Expenditure of the Dutch on domestic holiday trips by type of accommodation and mode of transport, 2003

	Totale bestedingen	Gemiddelde uitgaven per persoon per vakantie	Gemiddelde vakantieduur	Gemiddelde uitgaven per persoon per dag
	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>	<i>dagen</i>	<i>euro</i>
Soort verblijf				
Seizoenrecreatieve logiesvormen	340	75	7,2	10
w.v.				
caravan, vouwwagen	180	69	7,0	10
overige logiesvormen	160	84	7,6	11
Toeristische logiesvormen	2 280	169	6,3	27
w.v.				
hotel	550	211	3,7	57
zomerhuisje, vakantiebungalow	930	184	6,6	28
tent, bungalowtent	160	130	7,1	18
caravan, vouwwagen, camper	290	145	8,8	16
overige logiesvormen	370	135	6,0	23
Vervoermiddel				
Auto	2 360	145	6,6	22
Trein	150	174	5,4	32
Overige vervoermiddelen	130	122	6,5	19
Totaal	2 630	145	6,5	22

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Regionaal

Tabel 2.3.1
Binnenlandse vakanties van Nederlanders naar duur en bestemmingsprovincie, 2003
Domestic holiday trips of the Dutch by length of stay and province of destination, 2003

	2-4 dagen	5-8 dagen	9 dagen of meer	Totaal	
	<i>x 1 000</i>				<i>%</i>
Groningen	190	100	50	350	2
Friesland	670	510	270	1 460	8
Drenthe	730	590	220	1 530	8
Overijssel	790	570	290	1 650	9
Flevoland	220	140	40	400	2
Gelderland	1 480	1 070	550	3 100	17
Utrecht	450	140	120	710	4
Noord-Holland	900	580	280	1 760	10
Zuid-Holland	890	390	220	1 500	8
Zeeland	720	600	440	1 750	10
Noord-Brabant	1 030	600	290	1 920	11
Limburg	1 000	760	220	1 970	11
Totaal	9 060	6 040	2 990	18 090	100

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 2.3.2
Overnachtingen van Nederlanders tijdens binnenlandse vakanties per seizoen naar bestemmingsprovincie, 2003
Overnight stays of the Dutch during domestic holiday trips by season and province of destination, 2003

	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal
	<i>x 1 000</i>			<i>%</i>		
Groningen	710	1 220	1 930	3	2	2
Friesland	1 820	6 830	8 660	7	9	9
Drenthe	2 330	5 920	8 250	9	8	8
Overijssel	2 230	7 340	9 570	8	10	10
Flevoland	630	1 320	1 960	2	2	2
Gelderland	4 930	12 410	17 340	18	17	17
Utrecht	870	2 710	3 580	3	4	4
Noord-Holland	2 470	7 250	9 720	9	10	10
Zuid-Holland	1 660	5 740	7 400	6	8	7
Zeeland	2 620	9 480	12 100	10	13	12
Noord-Brabant	3 190	6 880	10 070	12	9	10
Limburg	3 840	5 980	9 820	14	8	10
Totaal	27 290	73 090	100 390	100	100	100

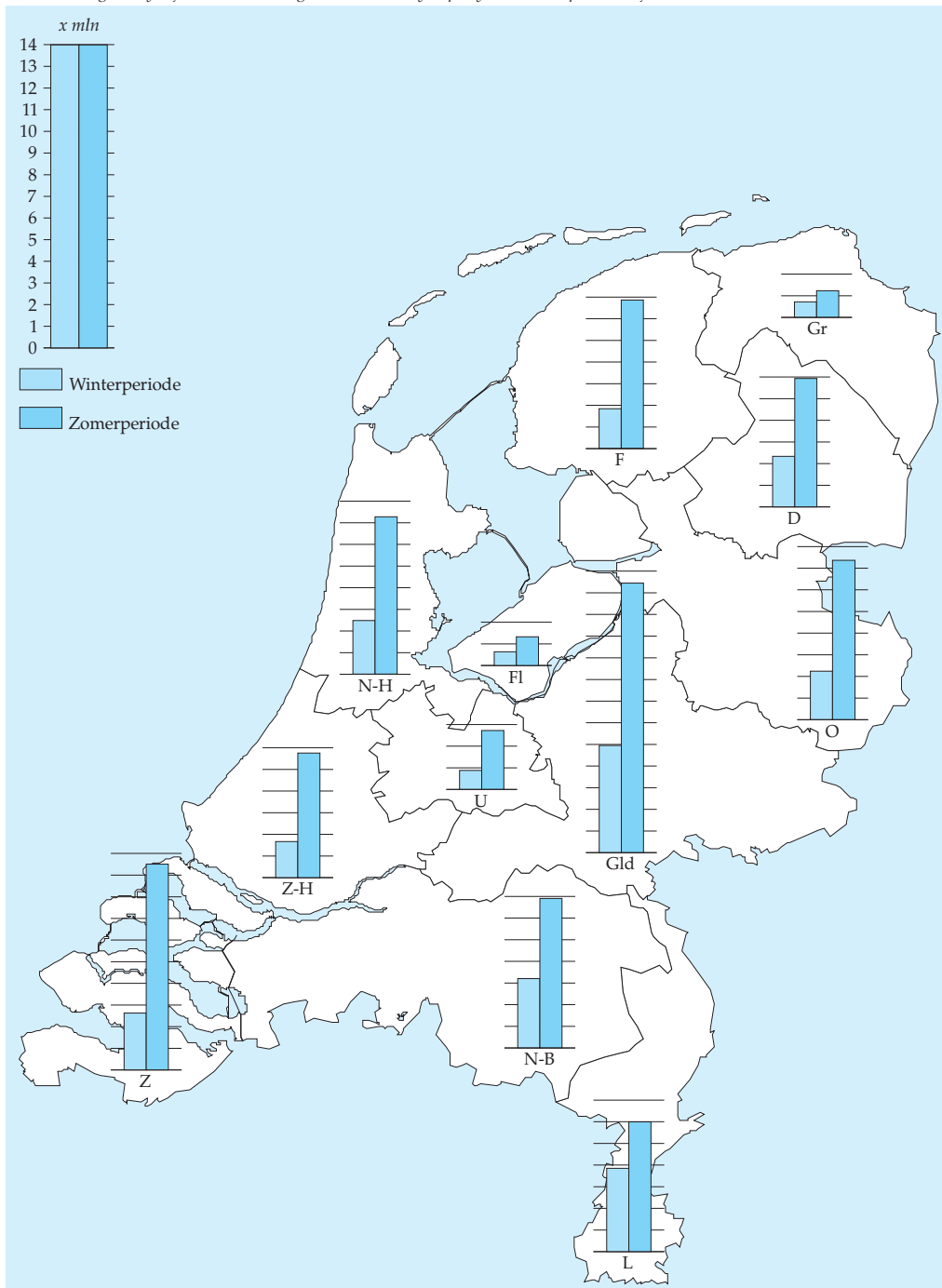
Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

2.3.3 Overnachtingen van Nederlanders tijdens binnenlandse vakanties per seizoen naar bestemmingsprovincie, 2003
 Overnight stays of the Dutch during domestic holiday trips by season and province of destination, 2003



Bron: ContinuuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.4
Vakanties van Nederlanders in Groningen naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Groningen by length of stay and total number of overnight stays

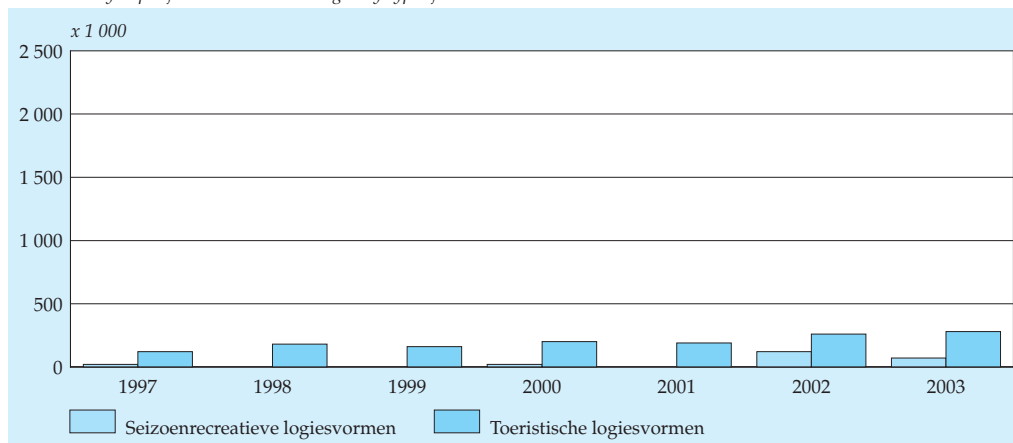
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>x 1 000</i>							
2-4 dagen	70	90	100	120	90	230	190
5-8 dagen	30	50	40	40	60	90	100
9 dagen of meer	40	50	20	60	30	60	50
Totaal vakanties	140	180	160	220	190	380	350
Totaal overnachtingen	1 260	1 040	750	1 380	1 070	1 990	1 930

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.5 Vakanties van Nederlanders in Groningen naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Groningen by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.6
Vakanties van Nederlanders in Friesland naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Friesland by length of stay and total number of overnight stays

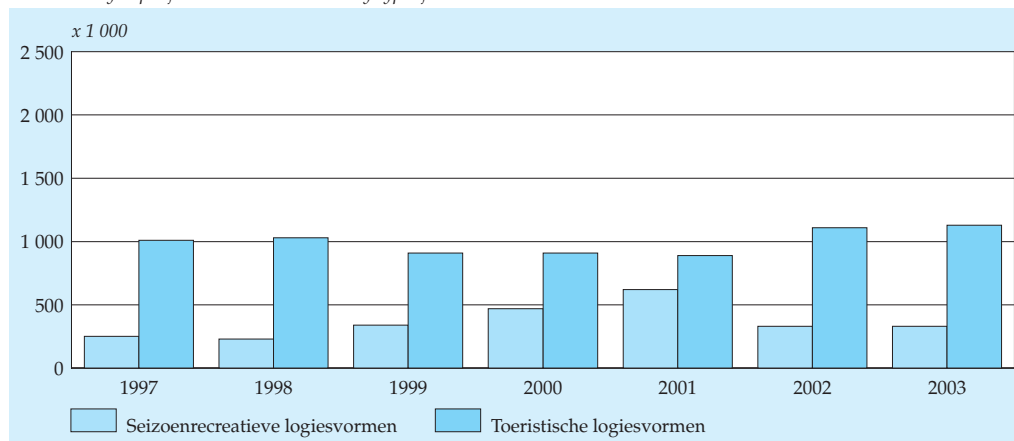
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	530	590	590	700	740	650	670
5-8 dagen	460	400	390	390	400	480	510
9 dagen of meer	270	260	270	290	370	300	270
Totaal vakanties	1 260	1 260	1 250	1 380	1 510	1 430	1 460
Totaal overnachtingen	7 800	7 110	8 050	8 450	10 470	9 040	8 660

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.7 Vakanties van Nederlanders in Friesland naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Friesland by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.8
Vakanties van Nederlanders in Drenthe naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Drenthe by length of stay and total number of overnight stays

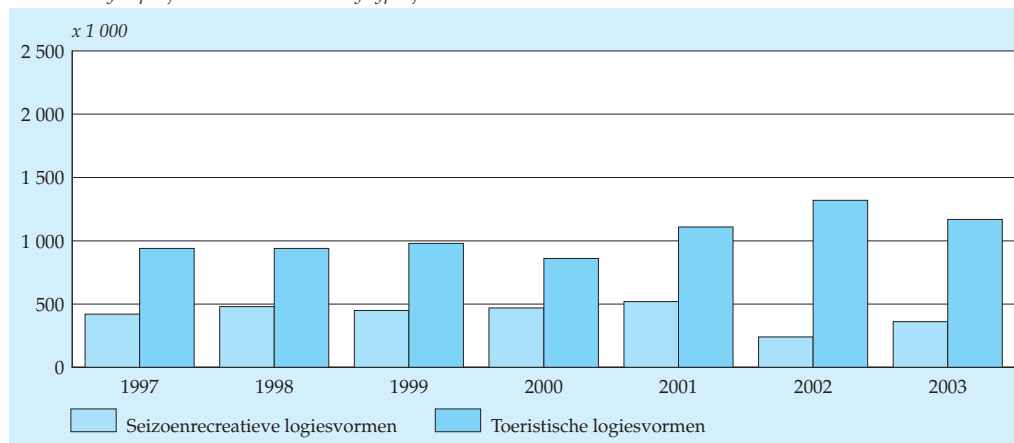
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	690	720	690	580	810	710	730
5-8 dagen	440	450	460	460	530	570	590
9 dagen of meer	240	250	280	290	300	280	220
Totaal vakanties	1 360	1 420	1 420	1 330	1 640	1 560	1 530
Totaal overnachtingen	7 700	8 220	9 330	8 960	9 950	9 420	8 250

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.9 Vakanties van Nederlanders in Drenthe naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Drenthe by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.10
Vakanties van Nederlanders in Overijssel naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Overijssel by length of stay and total number of overnight stays

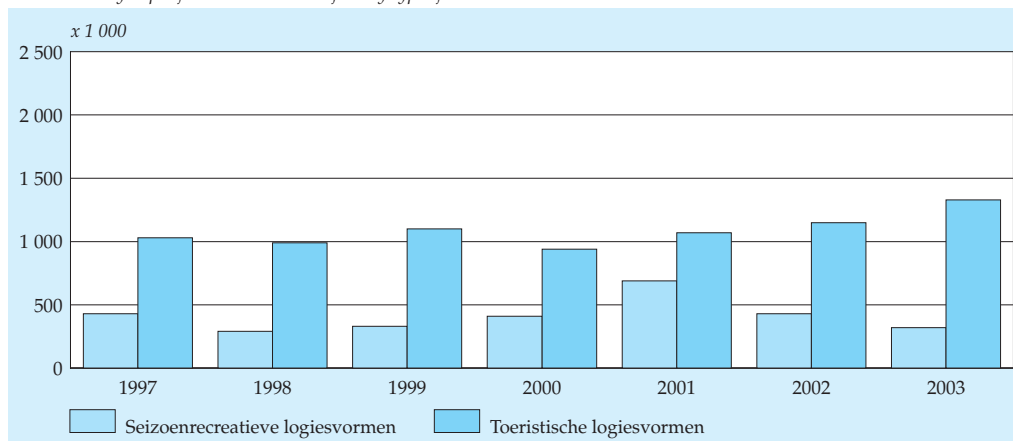
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	840	580	730	700	970	760	790
5-8 dagen	390	410	450	400	490	500	570
9 dagen of meer	230	290	240	250	310	310	290
Totaal vakanties	1 470	1 280	1 430	1 350	1 760	1 580	1 650
Totaal overnachtingen	7 640	7 980	7 940	8 430	9 870	10 100	9 570

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.11 Vakanties van Nederlanders in Overijssel naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Overijssel by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.12
Vakanties van Nederlanders in Flevoland naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Flevoland by length of stay and total number of overnight stays

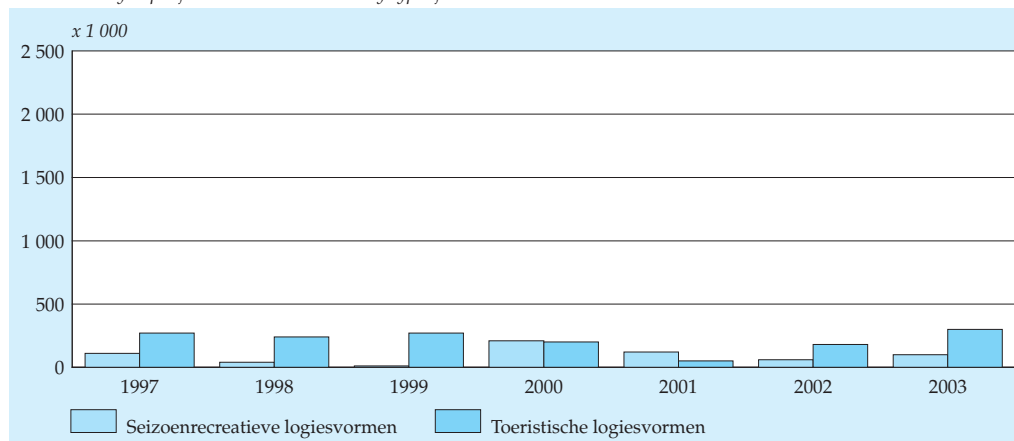
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	190	150	170	290	130	130	220
5-8 dagen	130	100	60	50	20	70	140
9 dagen of meer	60	40	40	70	30	40	40
Totaal vakanties	380	290	280	410	180	250	400
Totaal overnachtingen	1 860	1 620	1 370	1 940	1 030	1 370	1 960

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.13 Vakanties van Nederlanders in Flevoland naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Flevoland by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.14
Vakanties van Nederlanders in Gelderland naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Gelderland by length of stay and total number of overnight stays

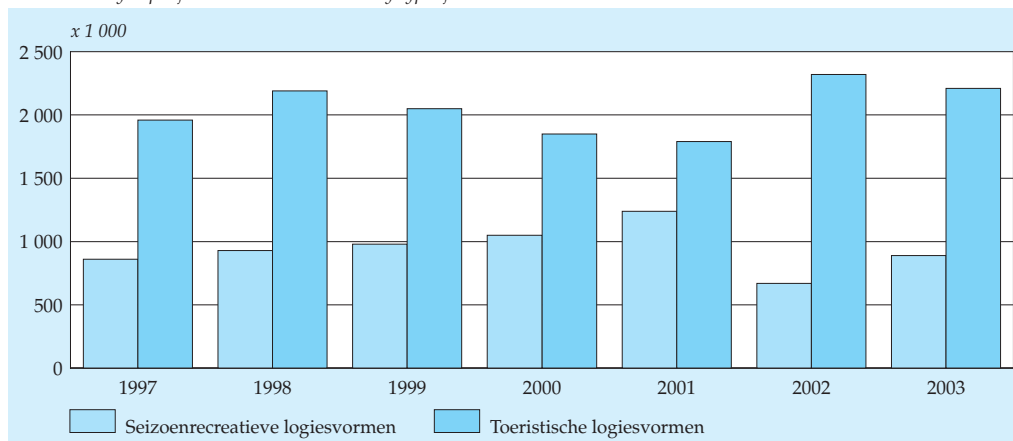
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	1 360	1 540	1 610	1 480	1 680	1 450	1 480
5-8 dagen	880	1 020	900	840	890	1 070	1 070
9 dagen of meer	590	560	520	580	460	470	550
Totaal vakanties	2 830	3 130	3 030	2 900	3 040	2 990	3 100
Totaal overnachtingen	16 750	18 410	17 110	17 890	16 250	16 560	17 340

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.15 Vakanties van Nederlanders in Gelderland naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Gelderland by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.16
Vakanties van Nederlanders in Utrecht naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Utrecht by length of stay and total number of overnight stays

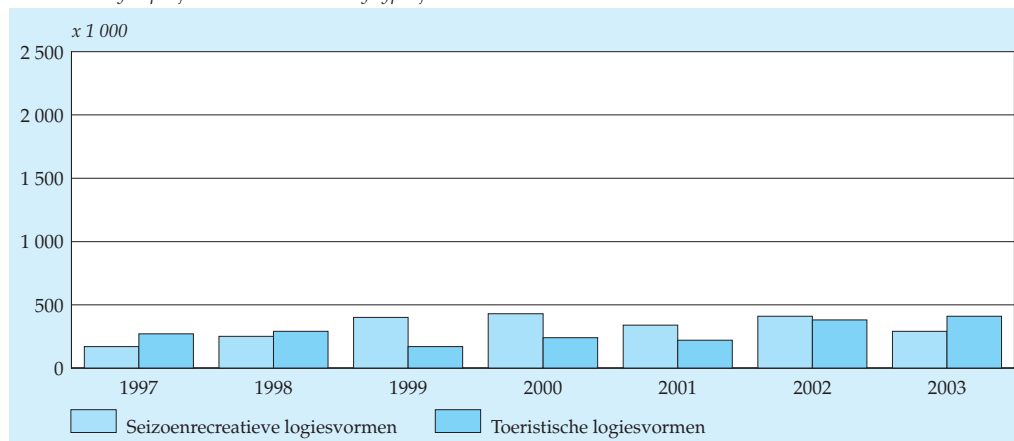
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	190	200	240	350	250	420	450
5-8 dagen	170	220	220	130	180	210	140
9 dagen of meer	70	110	110	190	140	170	120
Totaal vakanties	440	540	580	670	570	790	710
Totaal overnachtingen	2 700	3 350	3 600	4 890	4 260	5 250	3 580

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.17 Vakanties van Nederlanders in Utrecht naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Utrecht by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.18
Vakanties van Nederlanders in Noord-Holland naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Noord-Holland by length of stay and total number of overnight stays

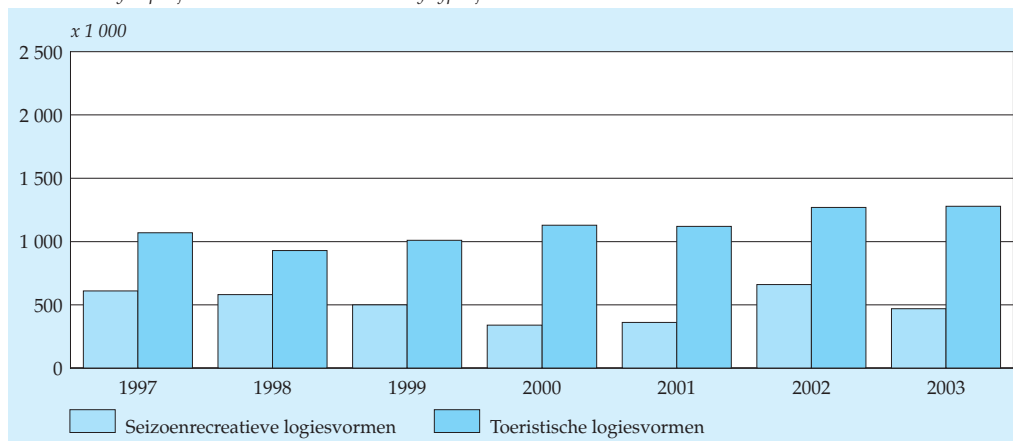
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	1 080	810	740	730	790	1 080	900
5-8 dagen	360	470	450	490	450	500	580
9 dagen of meer	240	230	320	250	240	360	280
Totaal vakanties	1 680	1 510	1 510	1 470	1 470	1 930	1 760
Totaal overnachtingen	8 610	7 820	9 610	8 140	7 720	10 710	9 720

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.19 Vakanties van Nederlanders in Noord-Holland naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Noord-Holland by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.20
Vakanties van Nederlanders in Zuid-Holland naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Zuid-Holland by length of stay and total number of overnight stays

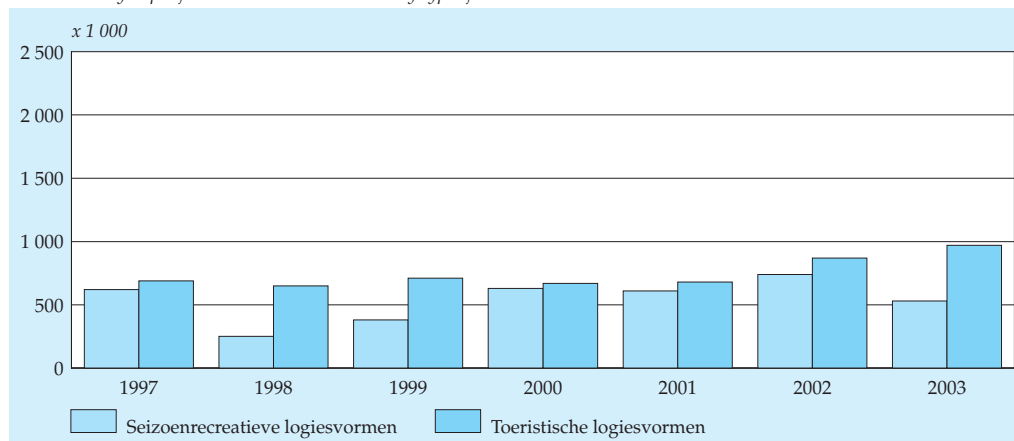
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	750	500	690	900	850	1 000	890
5-8 dagen	340	260	240	250	270	410	390
9 dagen of meer	220	140	160	160	180	210	220
Totaal vakanties	1 310	900	1 090	1 300	1 300	1 620	1 500
Totaal overnachtingen	7 320	5 030	5 910	6 490	6 950	8 310	7 400

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.21 Vakanties van Nederlanders in Zuid-Holland naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Zuid-Holland by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.22
Vakanties van Nederlanders in Zeeland naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Zeeland by length of stay and total number of overnight stays

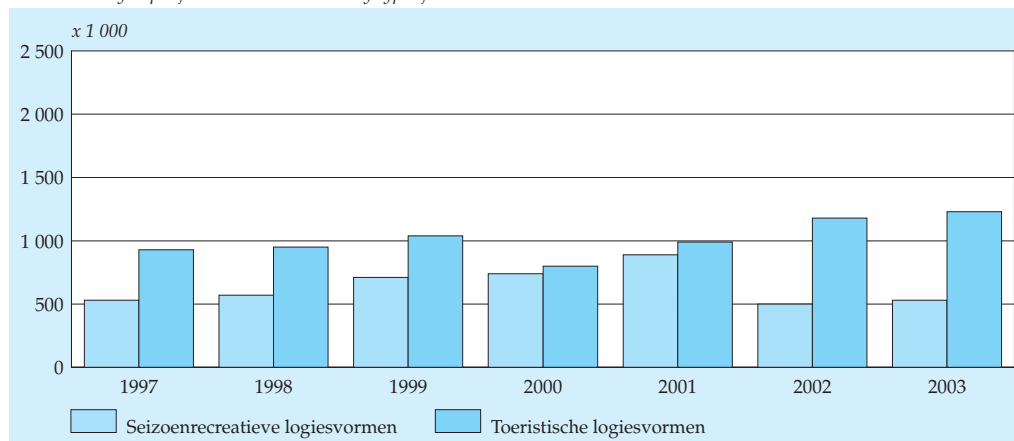
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	680	730	940	850	1 010	710	720
5-8 dagen	380	430	450	370	520	590	600
9 dagen of meer	400	360	360	310	340	380	440
Totaal vakanties	1 460	1 520	1 750	1 540	1 880	1 680	1 750
Totaal overnachtingen	9 440	9 930	9 640	8 740	10 220	11 280	12 100

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.23 Vakanties van Nederlanders in Zeeland naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Zeeland by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.24
Vakanties van Nederlanders in Noord-Brabant naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Noord-Brabant by length of stay and total number of overnight stays

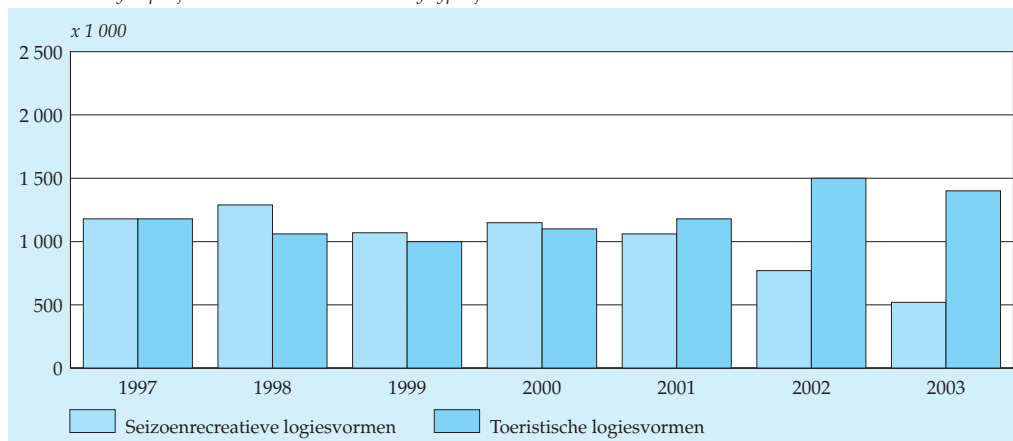
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	1 640	1 560	1 300	1 460	1 330	1 210	1 030
5-8 dagen	420	460	450	480	560	680	600
9 dagen of meer	300	320	310	310	350	390	290
Totaal vakanties	2 360	2 340	2 070	2 250	2 240	2 280	1 920
Totaal overnachtingen	10 770	11 500	11 120	11 020	12 100	13 110	10 070

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.25 Vakanties van Nederlanders in Noord-Brabant naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Noord-Brabant by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 2.3.26
Vakanties van Nederlanders in Limburg naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Limburg by length of stay and total number of overnight stays

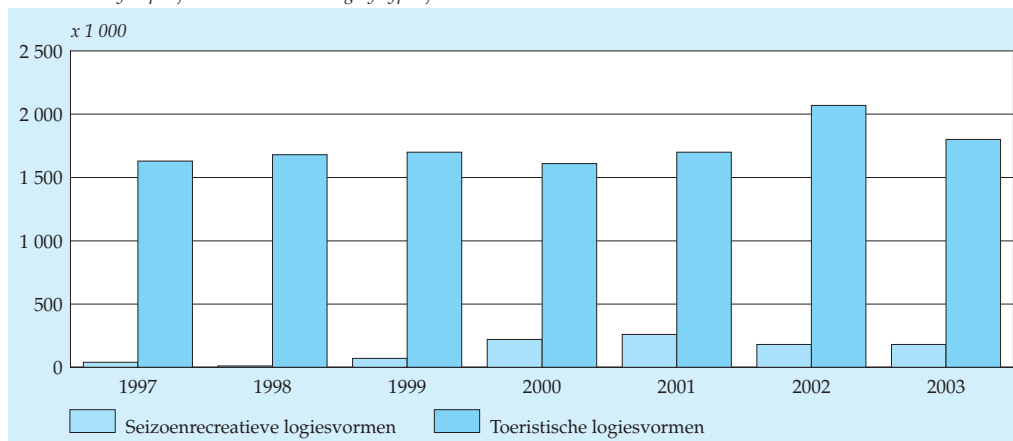
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	730	870	940	1 000	1 020	1 170	1 000
5-8 dagen	680	620	630	600	680	790	760
9 dagen of meer	260	210	200	230	250	290	220
Totaal vakanties	1 670	1 690	1 770	1 830	1 960	2 250	1 970
Totaal overnachtingen	9 510	8 140	7 790	8 830	9 750	11 770	9 820

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

2.3.27 Vakanties van Nederlanders in Limburg naar soort verblijf
Holiday trips of the Dutch in Limburg by type of accommodation



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

3. Buitenlandse vakanties van Nederlanders

Algemeen

Tabel 3.1.1
Buitenlandse vakanties van Nederlanders naar duur
Outbound holiday trips of the Dutch by length of stay

	Eenheid	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
2-4 dagen	%	18	17	18	17	17	21	21
5-8 dagen	%	25	27	27	28	27	30	29
9 dagen of meer	%	57	57	56	55	56	49	50
Totaal (absoluut=100%)	<i>mln</i>	12,9	13,6	14,2	13,9	14,2	16,8	16,5
Gemiddelde vakantie ­ duur	<i>dagen</i>	12,1	11,9	11,9	11,8	11,7	10,9	10,9

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.1.2
Buitenlandse korte vakanties van Nederlanders per seizoen naar land van bestemming, 2003
Short outbound holiday trips of the Dutch by season and country of destination, 2003

	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal
	<i>x 1 000</i>			%		
België	620	620	1 240	34	38	36
Luxemburg	30	50	70	1	3	2
Frankrijk	330	230	560	18	15	16
Groot-Brittannië	230	140	370	12	9	11
Duitsland	510	420	930	28	26	27
Overige landen	130	150	280	7	9	8
Totaal	1 850	1 610	3 460	100	100	100

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.1.3
Buitenlandse lange vakanties van Nederlanders per seizoen naar land van bestemming, 2003
Long outbound holidays trips of the Dutch by season and country of destination, 2003

	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal
	<i>x 1 000</i>			<i>%</i>		
België	310	730	1 040	7	9	8
Luxemburg	30	140	160	1	2	1
Frankrijk	510	1 810	2 320	11	21	18
Spanje	600	1 000	1 600	13	12	12
Portugal	120	160	280	3	2	2
Oostenrijk	670	410	1 080	15	5	8
Zwitserland	200	160	360	4	2	3
Groot-Brittannië	180	220	400	4	3	3
Noorwegen, Zweden, Finland	50	180	220	1	2	2
Denemarken	30	140	170	1	2	1
Duitsland	510	980	1 490	11	12	11
Italië	130	580	720	3	7	5
Griekenland	80	450	530	2	5	4
Hongarije	10	80	90	0	1	1
Tsjechië	100	200	300	2	2	2
Turkije	230	480	710	5	6	5
Egypte	90	50	130	2	1	1
Verre Oosten	120	60	180	3	1	1
Verenigde Staten	120	120	240	3	1	2
Caribisch gebied	70	40	110	2	0	1
Overige landen	350	550	910	8	6	7
Totaal	4 490	8 510	13 010	100	100	100

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.1.4
Overnachtingen van Nederlanders tijdens buitenlandse vakanties per seizoen naar land van bestemming, 2003
Overnight stays of the Dutch during outbound holiday trips by season and country of destination, 2003

	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal	Winter- periode	Zomer- periode	Totaal
	<i>x 1 000</i>			<i>%</i>		
België	3 770	8 310	12 080	8	7	7
Luxemburg	350	1 840	2 190	1	2	1
Frankrijk	5 390	27 630	33 020	11	24	20
Spanje	6 470	12 710	19 180	13	11	12
Portugal	1 460	2 110	3 560	3	2	2
Oostenrijk	5 460	5 130	10 590	11	5	6
Zwitserland	1 830	2 060	3 890	4	2	2
Groot-Brittannië	1 870	2 690	4 560	4	2	3
Noorwegen						
Zweden, Finland	460	2 690	3 140	1	2	2
Denemarken	280	1 560	1 830	1	1	1
Duitsland	4 860	10 730	15 590	10	9	10
Italië	1 140	8 180	9 310	2	7	6
Griekenland	810	5 460	6 270	2	5	4
Hongarije	110	900	1 010	0	1	1
Tsjechië	740	2 360	3 100	1	2	2
Turkije	2 170	5 510	7 680	4	5	5
Tunesië	830	560	1 390	2	0	1
Verre Oosten	2 460	1 330	3 790	5	1	2
Verenigde Staten	2 060	2 430	4 480	4	2	3
Caribisch gebied	1 150	520	1 670	2	0	1
Overige landen	6 020	8 890	14 910	12	8	9
Totaal	49 690	113 600	163 240	100	100	100

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.1.5
Buitenlandse vakanties van Nederlanders naar duur en soort verblijf, 2003
Outbound holiday trips of the Dutch by length of stay and type of accommodation, 2003

	2-4 dagen	5-8 dagen	9 dagen of meer	Totaal	
	<i>x 1 000</i>				<i>%</i>
Seizoenrecreatieve logiesvormen	230	130	330	700	4
Toeristische logiesvormen	3 230	4 640	7 900	15 770	96
w.v.					
woning van familie, vrienden of kennissen	420	470	620	1 510	9
woning van een andere particulier	80	230	370	680	4
hotel	1 730	1 720	2 180	5 630	34
pension, bed & breakfast	100	200	190	500	3
appartement	70	680	1 410	2 160	13
zomerhuisje, vakantiebungalow	370	830	780	1 980	12
tent, bungalowtent	110	150	890	1 150	7
caravan, vouwwagen, camper	120	180	1 270	1 570	10
boot	80	80	50	210	1
jeugdherberg of andere groepsaccommodatie	110	70	40	220	1
overige logiesvormen	30	40	90	160	1
Totaal	3 460	4 770	8 240	16 460	100

Bron: Continu Vakantie Onderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.1.6
Overnachtingen van Nederlanders tijdens buitenlandse vakanties naar soort verblijf
Overnight stays of the Dutch during outbound holiday trips by type of accommodation

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
Seizoenrecreatieve logiesvormen	5 070	5 640	6 290	7 430	7 810	8 580	7 000
Toeristische logiesvormen	137 240	142 480	147 870	141 940	143 800	158 370	156 340
w.v.							
woning van familie, vrienden of kennissen	15 860	13 730
woning van een andere particulier	6 730	7 080
hotel ¹⁾	40 480	45 320	47 140	42 910	45 230	39 910	43 390
appartement ²⁾	24 730	23 770	26 630	24 590	24 460	21 790	23 700
zomerhuisje, vakantiebungalow	15 710	16 280	16 900	16 730	19 410	18 690	17 330
tent, bungalowtent	17 490	17 900	17 070	18 340	16 270	20 980	16 450
caravan, vouwwagen, camper ³⁾	24 120	25 150	26 290	26 970	25 160	26 880	26 690
overige logiesvormen	6 750	6 330	7 100	6 120	5 880	7 520	7 960
Totaal	142 310	148 120	154 170	149 370	151 610	166 960	163 340

¹⁾ In 2001 en eerder inclusief vakanties in een pension.

²⁾ In 2001 en eerder inclusief vakanties in een kamer zonder pension.

³⁾ In 2001 en eerder exclusief vakanties in een camper.

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.1.7
Buitenlandse vakanties van Nederlanders naar duur en vervoermiddel, 2003
Outbound holiday trips of the Dutch by length of stay and mode of transport, 2003

	2-4 dagen	5-8 dagen	9 dagen of meer	Totaal	
	<i>x 1 000</i>				<i>%</i>
Auto	2 400	2 720	4 530	9 650	59
Trein	260	170	130	570	3
Touringcar	240	340	510	1 090	7
Vliegtuig	350	1 400	2 890	4 640	28
Overige vervoermiddelen	210	130	180	520	3
Totaal	3 460	5 020	8 240	16 460	100

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.1.8
Buitenlandse vakanties van Nederlanders naar vervoermiddel
Outbound holiday trips of the Dutch by mode of transport

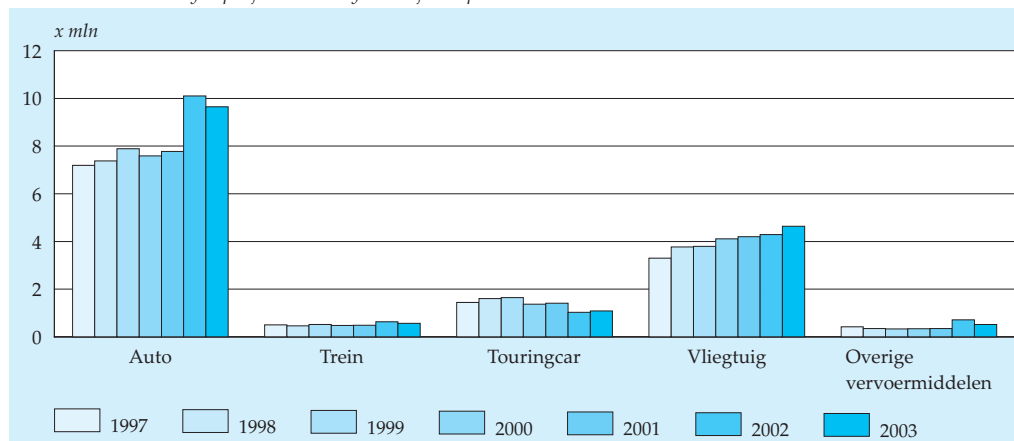
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
Auto	7 190	7 380	7 890	7 590	7 770	10 100	9 650
Trein	500	460	520	480	490	630	570
Touringcar	1 440	1 610	1 650	1 370	1 410	1 030	1 090
Vliegtuig	3 300	3 770	3 800	4 110	4 200	4 290	4 640
Overige vervoermiddelen	420	350	330	340	350	710	520
Totaal	12 860	13 550	14 180	13 900	14 210	16 760	16 460

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

3.1.9 Buitenlandse vakanties van Nederlanders naar vervoermiddel
Outbound holiday trips of the Dutch by mode of transport



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 3.1.10
Buitenlandse lange vakanties van Nederlanders per land van bestemming naar organisatievorm, 2003
Long outbound holiday trips of the Dutch by country of destination and way of organizing, 2003

	Georganiseerde reizen				Niet-georganiseerde reizen	Totaal
	per auto	per touring-car	per vliegtuig	met overige vervoermiddelen		
	<i>x 1 000</i>					
België	390	20	0	20	610	1 040
Luxemburg	50	10	0	0	100	160
Frankrijk	500	90	70	100	1 550	2 320
Spanje	70	210	1 030	20	260	1 600
Portugal	10	0	260	0	10	280
Oostenrijk	320	150	20	60	540	1 080
Zwitserland	50	30	10	30	240	360
Groot-Brittannië	20	20	140	110	100	400
Noorwegen, Zweden, Finland	70	10	50	30	70	220
Denemarken	70	0	0	0	90	170
Duitsland	530	130	0	100	720	1 490
Italië	130	50	170	30	340	720
Griekenland	0	0	510	0	0	530
Hongarije	20	20	10	0	40	90
Tsjechië	110	60	0	10	120	300
Turkije	0	0	710	0	0	710
Egypte			130	0	0	130
Verre Oosten			180	0	0	180
Verenigde Staten			220	0	10	240
Caribisch gebied			110	0	0	110
Overige landen	50	50	630	20	150	910
Totaal	2 400	840	4 260	530	4 990	13 010

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.1.11
Buitenlandse korte vakanties van Nederlanders per land van bestemming naar organisatievorm, 2003
Short outbound holiday trips of the Dutch by country of destination and way of organizing, 2003

	Georganiseerde reizen				Niet-georganiseerde reizen	Totaal
	per auto	per touring-car	per vliegtuig	met overige vervoermiddelen		
	<i>x 1 000</i>					
België	410	20	0	100	700	1 240
Frankrijk	190	100	30	80	160	560
Groot-Brittannië	10	30	160	140	40	370
Duitsland	260	70	0	60	540	930
Overige landen	50	30	160	20	100	350
Totaal	920	240	350	400	1 540	3 460

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.1.12
Buitenlandse korte wintersportvakanties van Nederlanders naar land van bestemming
Short winter sports holidays of the Dutch by country of destination

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
België	10	0	10	0	10	0	0
Duitsland	50	30	30	60	20	30	30
Overige landen	10	10	20	40	50	20	20
Totaal	70	50	60	100	80	50	50

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Meest recente tabellenset: Nederlanders op wintersport 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.1.13
Buitenlandse lange wintersportvakanties van Nederlanders naar land van bestemming
Long winter sports holidays of the Dutch by country of destination

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	x 1 000						
België	0	0	10	0	10	10	0
Frankrijk	230	220	230	200	220	230	220
Oostenrijk	470	490	650	540	570	610	610
Zwitserland	140	140	130	130	140	100	100
Noorwegen, Zweden, Finland	0	0	10	20	20	10	20
Duitsland	100	70	80	80	90	50	50
Italië	50	30	50	30	40	40	30
Tsjechië	20	40	30	30	40	40	50
Overige landen	50	30	30	10	30	30	10
Totaal	1 060	1 020	1 220	1 030	1 140	1 120	1 100

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: Continu VakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Meest recente tabellenset: Nederlanders op wintersport 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Financieel

Tabel 3.2.1
Uitgaven van Nederlanders aan buitenlandse vakanties naar land van bestemming, 2003
Expenditure of the Dutch on outbound holiday trips by country of destination, 2003

	Totale bestedingen			Gemiddelde uitgaven per persoon per vakantie			Gemiddelde uitgaven per persoon per dag
	korte vakanties	lange vakanties	totaal	korte vakanties	lange vakanties	totaal	
	<i>mln euro</i>			<i>euro</i>			
België	160	280	440	132	265	192	31
Frankrijk	170	1 210	1 380	293	523	478	38
Spanje	20	1 280	1 300	¹⁾	801	792	62
Oostenrijk	20	650	670	¹⁾	601	599	56
Groot-Brittannië	110	210	320	284	529	411	60
Duitsland	150	520	670	159	350	276	40
Italië	30	530	560	¹⁾	735	727	52
Griekenland	0	500	500	¹⁾	942	942	72
Turkije	0	540	540	¹⁾	759	757	64
Overige landen	70	3 320	3 390	¹⁾	1 059	1 013	70
Totaal	730	9 030	9 760	211	694	593	54

¹⁾ Vanwege een te gering aantal waarnemingen zijn de uitkomsten niet vermeld.

Bron: Continu Vakantie Onderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.2.2
Uitgaven van Nederlanders aan buitenlandse vakanties naar soort verblijf en vervoermiddel, 2003
Expenditure of the Dutch on outbound holiday trips by type of accommodation and mode of transport, 2003

	Totale bestedingen	Gemiddelde uitgaven per persoon per vakantie	Gemiddelde vakantieduur	Gemiddelde uitgaven per persoon per dag
	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>	<i>dagen</i>	<i>euro</i>
Soort verblijf				
Seizoenrecreatieve logiesvormen	210	299	11,0	27
Toeristische logiesvormen	9 550	606	10,9	55
w.v.				
woning van familie, vrienden of kennissen	680	452	10,1	45
woning van een andere particulier	310	460	11,4	40
hotel	4 110	730	8,7	84
appartement	1 560	723	12,0	60
zomerhuisje, vakantiebungalow	810	407	9,7	42
tent, bungalowtent	560	488	15,3	32
caravan, vouwwagen, camper	880	562	18,0	31
overige logiesvormen	630	585	8,3	70
Vervoermiddel				
Auto	3 870	401	10,7	37
Trein	270	468	6,8	69
Touringcar	580	533	8,2	65
Vliegtuig	4 770	1 029	12,7	81
Overige vervoermiddelen	270	526	8,6	61
Totaal	9 760	593	10,9	54

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Land van bestemming

Tabel 3.3.1
Buitenlandse vakanties van Nederlanders naar duur en land van bestemming, 2003
Outbound holiday trips of the Dutch by length of stay and country of destination, 2003

	2-4 dagen	5-8 dagen	9 dagen of meer	Totaal	
	<i>x 1 000</i>				<i>%</i>
België	1 240	700	340	2 280	14
Luxemburg	70	80	80	230	1
Frankrijk	560	670	1 640	2 880	17
Spanje	50	430	1 170	1 650	10
Portugal	10	90	180	290	2
Oostenrijk	30	430	650	1 110	7
Zwitserland	30	130	230	390	2
Groot-Brittannië	370	220	180	770	5
Noorwegen, Zweden, Finland	20	40	180	250	1
Denemarken	20	80	90	190	1
Duitsland	930	990	500	2 420	15
Italië	50	140	580	770	5
Griekenland	0	130	400	530	3
Hongarije	0	20	70	100	1
Tsjechië	20	110	180	320	2
Turkije	0	270	440	710	4
Egypte	0	60	80	140	1
Verre Oosten	0	10	170	180	1
Verenigde Staten	10	20	220	240	1
Caribisch gebied	0	10	110	110	1
Overige landen	20	150	760	920	6
Totaal	3 460	4 770	8 240	16 460	100

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 3.3.2
Vakanties van Nederlanders in België naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Belgium by length of stay and total number of overnight stays

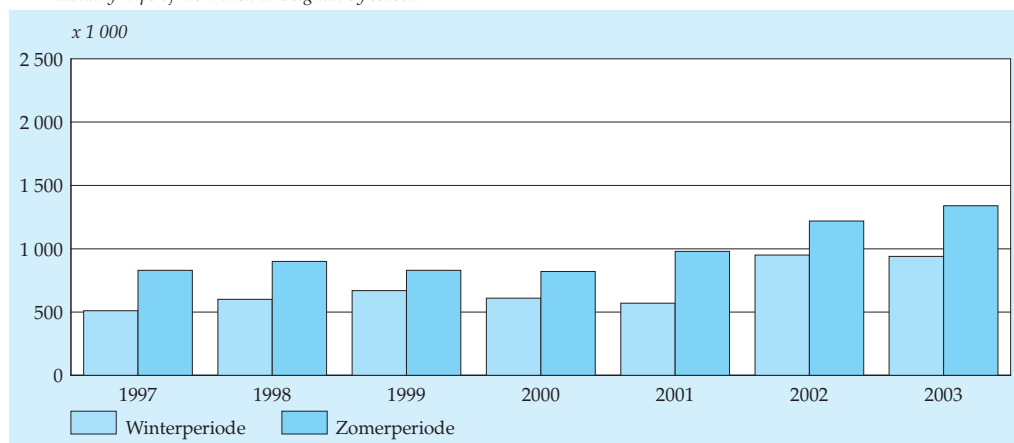
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	710	730	780	710	800	1 210	1 240
5-8 dagen	420	530	530	470	480	700	700
9 dagen of meer	220	240	200	250	270	270	340
Totaal vakanties	1 340	1 500	1 510	1 430	1 550	2 170	2 280
Totaal aantal overnachtingen	7 470	8 020	7 800	7 950	8 650	11 090	12 080

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

3.3.3 Vakanties van Nederlanders in België naar seizoen
Holiday trips of the Dutch in Belgium by season



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 3.3.4
Vakanties van Nederlanders in Frankrijk naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in France by length of stay and total number of overnight stays

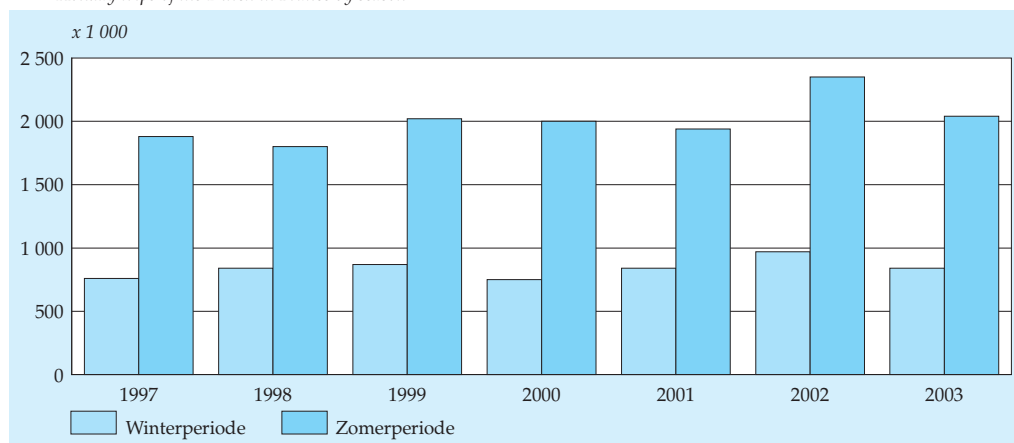
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	620	540	620	530	620	670	560
5-8 dagen	410	430	480	390	400	690	670
9 dagen of meer	1 610	1 670	1 790	1 830	1 770	1 960	1 640
Totaal vakanties	2 640	2 640	2 890	2 750	2 790	3 320	2 880
Totaal aantal overnachtingen	30 070	31 450	34 830	35 370	32 990	39 140	33 020

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

3.3.5 Vakanties van Nederlanders in Frankrijk naar seizoen
Holiday trips of the Dutch in France by season



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 3.3.6
Vakanties van Nederlanders in Spanje naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Spain by length of stay and total number of overnight stays

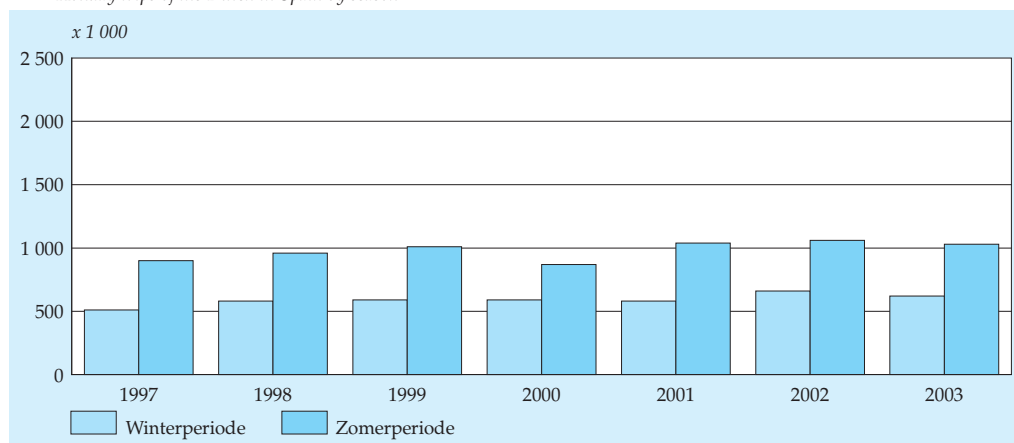
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	0	20	20	40	0	80	50
5-8 dagen	270	330	420	410	430	530	430
9 dagen of meer	1 130	1 180	1 160	1 010	1 180	1 110	1 170
Totaal vakanties	1 400	1 530	1 600	1 460	1 610	1 720	1 650
Totaal aantal overnachtingen	18 760	20 060	19 670	17 730	19 750	19 890	19 180

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

3.3.7 Vakanties van Nederlanders in Spanje naar seizoen
Holiday trips of the Dutch in Spain by season



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 3.3.8
Vakanties van Nederlanders in Oostenrijk naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Austria by length of stay and total number of overnight stays

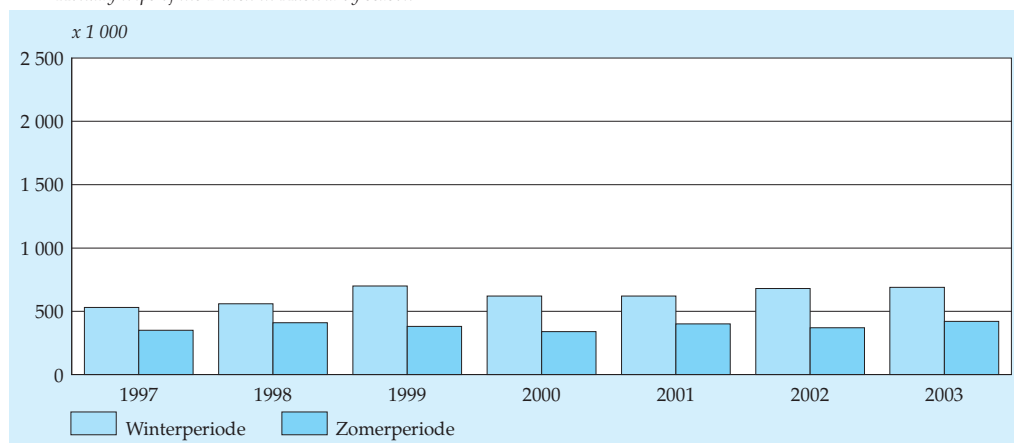
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	30	10	20	70	20	20	30
5-8 dagen	300	310	290	360	410	390	430
9 dagen of meer	540	650	760	540	580	640	650
Totaal vakanties	880	970	1 070	960	1 020	1 050	1 110
Totaal aantal overnachtingen	8 200	9 610	10 390	8 590	9 610	10 280	10 590

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

3.3.9 Vakanties van Nederlanders in Oostenrijk naar seizoen
Holiday trips of the Dutch in Austria by season



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 3.3.10
Vakanties van Nederlanders in Zwitserland naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Switzerland by length of stay and total number of overnight stays

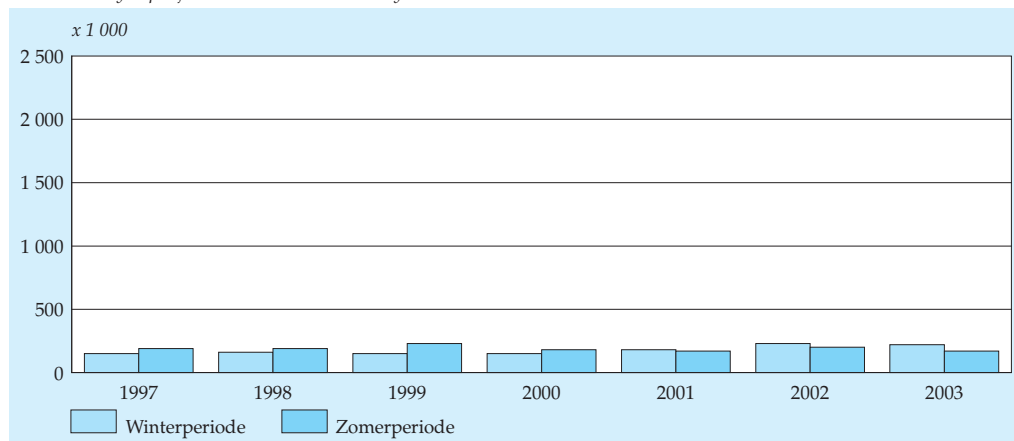
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	30	10	0	10	20	40	30
5-8 dagen	90	140	110	140	120	140	130
9 dagen of meer	230	200	270	180	210	250	230
Totaal vakanties	340	360	390	330	350	430	390
Totaal aantal overnachtingen	3 600	3 620	4 340	3 350	3 760	4 530	3 890

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

3.3.11 Vakanties van Nederlanders in Zwitserland naar seizoen
Holiday trips of the Dutch in Switzerland by season



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 3.3.12
Vakanties van Nederlanders in Groot-Brittannië naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Great-Britain by length of stay and total number of overnight stays

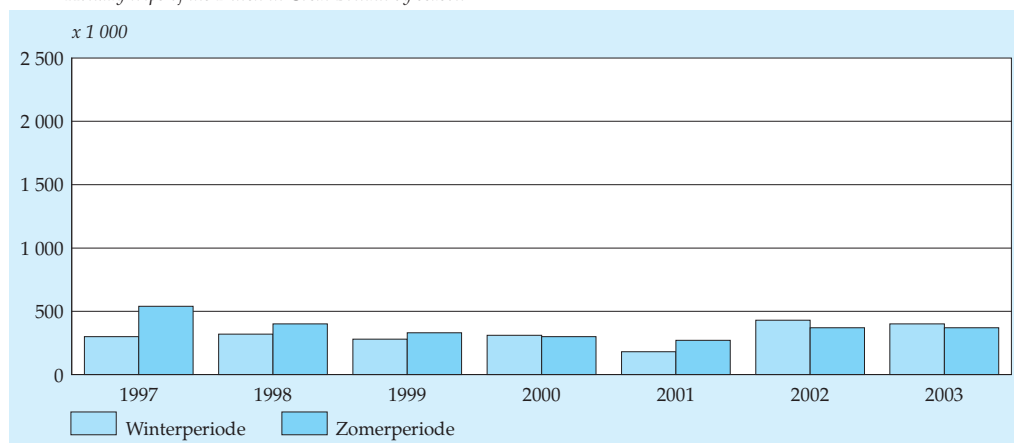
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	300	290	260	270	220	350	370
5-8 dagen	290	220	140	190	150	310	220
9 dagen of meer	250	210	200	150	80	150	180
Totaal vakanties	840	720	600	610	450	800	770
Totaal aantal overnachtingen	6 100	4 980	4 140	3 800	2 510	4 390	4 560

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

3.3.13 Vakanties van Nederlanders in Groot-Brittannië naar seizoen
Holiday trips of the Dutch in Great Britain by season



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 3.3.14
Vakanties van Nederlanders in Duitsland naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Germany by length of stay and total number of overnight stays

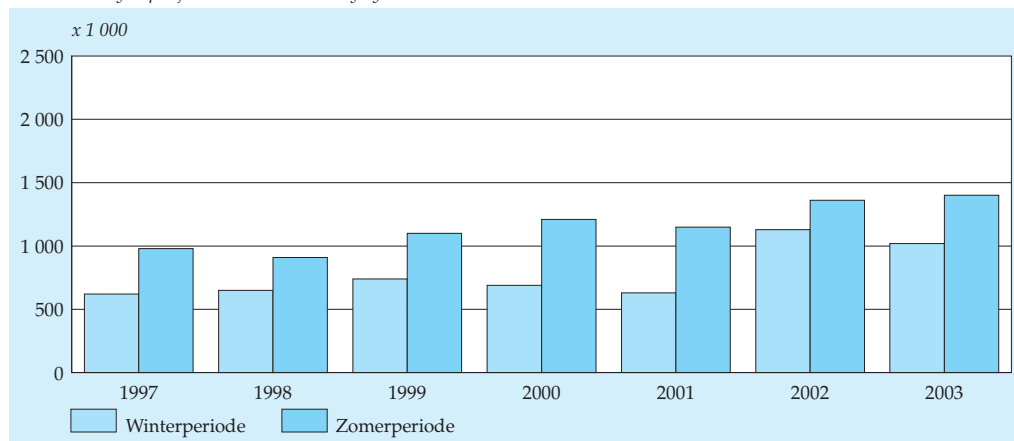
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	500	450	630	640	550	980	930
5-8 dagen	710	660	780	810	740	970	990
9 dagen of meer	400	450	430	450	490	540	500
Totaal vakanties	1 610	1 560	1 840	1 900	1 780	2 490	2 420
Totaal aantal overnachtingen	12 070	12 490	13 750	13 540	13 970	16 320	15 590

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

3.3.15 Vakanties van Nederlanders in Duitsland naar seizoen
Holiday trips of the Dutch in Germany by season



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 3.3.16
Vakanties van Nederlanders in Italië naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Italy by length of stay and total number of overnight stays

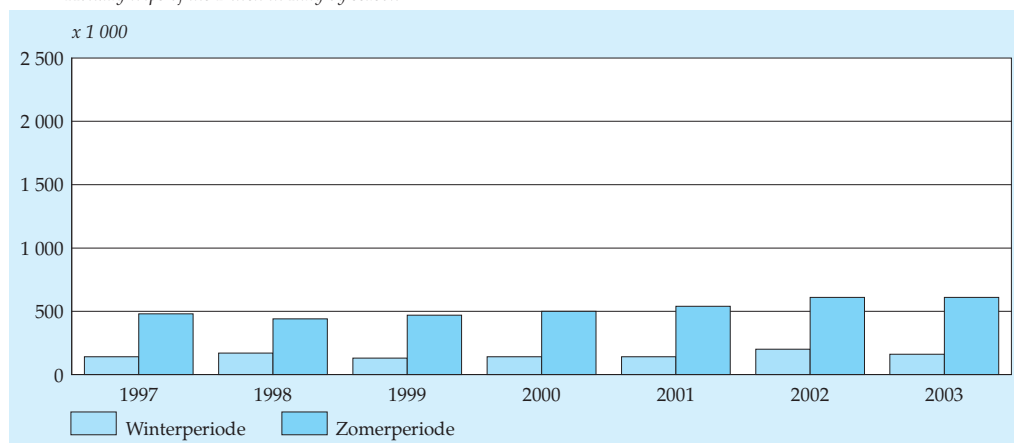
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	10	20	10	30	30	40	50
5-8 dagen	60	130	110	120	110	160	140
9 dagen of meer	550	470	480	480	530	600	580
Totaal vakanties	620	610	600	640	680	810	770
Totaal aantal overnachtingen	8 260	7 550	7 690	7 940	8 290	10 540	9 310

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

3.3.17 Vakanties van Nederlanders in Italië naar seizoen
Holiday trips of the Dutch in Italy by season



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 3.3.18
Vakanties van Nederlanders in Griekenland naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Greece by length of stay and total number of overnight stays

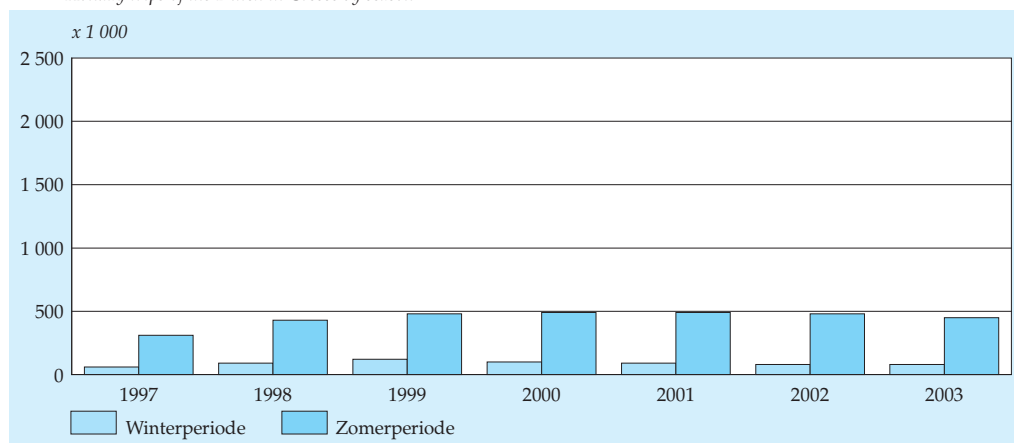
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	0	10	0	10	10	0	0
5-8 dagen	80	100	160	190	140	170	130
9 dagen of meer	300	410	430	400	430	390	400
Totaal vakanties	380	520	590	590	580	560	530
Totaal aantal overnachtingen	4 860	6 310	7 090	6 690	6 910	6 920	6 270

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

3.3.19 Vakanties van Nederlanders in Griekenland naar seizoen
Holiday trips of the Dutch in Greece by season



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 3.3.20
Vakanties van Nederlanders in Turkije naar duur en totaal aantal overnachtingen
Holiday trips of the Dutch in Turkey by length of stay and total number of overnight stays

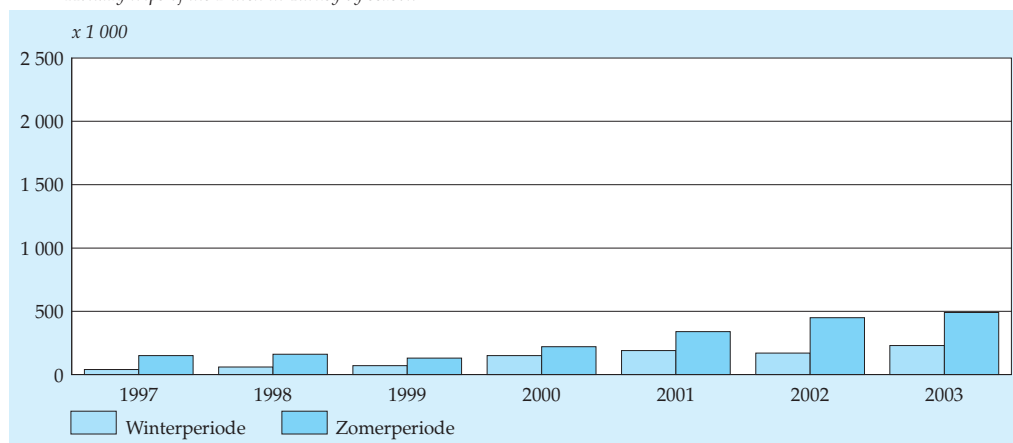
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>						
2-4 dagen	0	0	10	0	0	10	0
5-8 dagen	30	80	70	140	200	230	270
9 dagen of meer	160	140	120	230	330	390	440
Totaal vakanties	190	230	190	370	520	620	710
Totaal aantal overnachtingen	2 620	2 780	2 340	4 140	5 610	7 010	7 680

N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Vakanties van Nederlanders 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

3.3.21 Vakanties van Nederlanders in Turkije naar seizoen
Holiday trips of the Dutch in Turkey by season



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

4. Buitenlandse toeristen in Nederland

Algemeen

Tabel 4.1.1
Buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar type logiesaccommodatie
Foreign tourists in Dutch tourist accommodations by type of accommodation

	1997 ¹⁾	1998 ¹⁾	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x mln</i>						
Hotels en pensions	5,8	7,4	7,6	7,7	7,4	7,4	6,9
Overige logiesaccommodaties	2,1	1,9	2,3	2,3	2,1	2,2	2,3
Totaal	7,8	9,3	9,9	10,0	9,5	9,6	9,2

¹⁾ Vanaf 1998 zijn de jeugdaccommodaties (jeugdhotels en jeugdherbergen) ondergebracht bij de hotels en pensions. In voorgaande jaren zijn ze tot de overige logiesaccommodaties gerekend.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 4.1.2
Overnachtingen van buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar type logiesaccommodatie
Overnight stays of foreign tourists in Dutch tourist accommodations by type of accommodation

	1997 ¹⁾	1998 ¹⁾	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x mln</i>						
Hotels en pensions	11,6	14,7	15,2	15,7	15,0	14,9	13,8
Overige logiesaccommodaties	9,9	10,3	12,2	11,6	10,5	11,5	11,5
Totaal	21,4	25,0	27,4	27,3	25,5	26,4	25,3

¹⁾ Vanaf 1998 zijn de jeugdaccommodaties (jeugdhotels en jeugdherbergen) ondergebracht bij de hotels en pensions. In voorgaande jaren zijn ze tot de overige logiesaccommodaties gerekend.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 4.1.3
Gemiddelde verblijfsduur ¹⁾ van buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar type logiesaccommodatie
Average length of stay of foreign tourists in Dutch tourist accommodations by type of accommodation

	1997 ²⁾	1998 ²⁾	1999	2000	2001	2002	2003
<i>nachten</i>							
Hotels en pensions	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9
Overige logiesaccommodaties	5,3	5,5	5,3	5,1	5,1	5,3	5,1
Totaal	2,8	2,7	2,8	2,8	2,7	2,7	2,8

¹⁾ Betreft het gemiddelde aantal overnachtingen per gast in één accommodatie.

²⁾ Vanaf 1998 zijn de jeugdaccommodaties (jeugdhotels en jeugdherbergen) ondergebracht bij de hotels en pensions. In voorgaande jaren zijn ze tot de overige logiesaccommodaties gerekend.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 4.1.4
Buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties per maand van vertrek
Foreign tourists in Dutch tourist accommodations per month of departure

	1997	1999	2001	2002	2003
<i>x 1 000</i>					
Januari	310	510	510	500	480
Februari	340	520	520	550	500
Maart	500	670	650	700	630
April	690	1 070	990	970	950
Mei	760	1 030	890	1 060	860
Juni	670	930	950	880	940
Juli	960	1 200	1 070	1 000	930
Augustus	1 070	1 170	1 160	1 230	1 210
September	770	850	820	860	830
Oktober	780	810	800	790	780
November	560	660	640	610	610
December	420	470	480	450	460
Totaal	7 840	9 870	9 500	9 600	9 180

N.B. Trendbreuk in 1998.

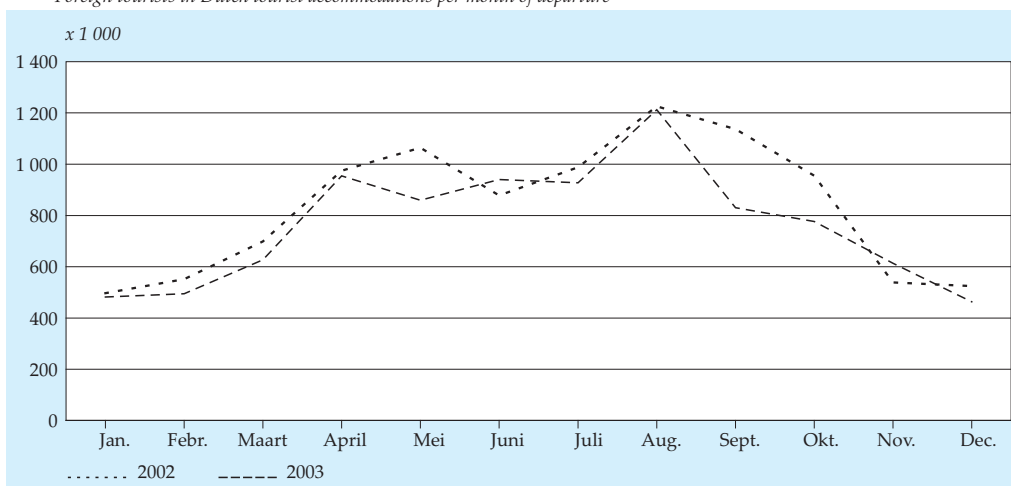
Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

4.1.5 Buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar maand
Foreign tourists in Dutch tourist accommodations per month of departure



Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Tabel 4.1.6
Overnachtingen van buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties per maand van vertrek
Overnight stays of foreign tourists in Dutch tourist accommodations per month of departure

	1997	1999	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>				
Januari	750	1 190	1 160	1 120	1 120
Februari	800	1 170	1 180	1 190	1 050
Maart	1 260	1 490	1 440	1 680	1 410
April	1 910	2 910	2 780	2 610	2 710
Mei	2 060	2 580	2 190	2 650	2 140
Juni	1 920	2 690	2 710	2 580	2 770
Juli	3 000	4 390	3 530	3 220	2 820
Augustus	3 530	3 820	3 690	4 420	4 480
September	2 050	2 310	2 170	2 300	2 470
Oktober	2 060	2 320	2 230	2 240	2 070
November	1 180	1 500	1 360	1 350	1 300
December	920	1 110	1 060	1 000	990
Totaal	21 420	27 480	25 500	26 370	25 340

N.B. Trendbreuk in 1998.

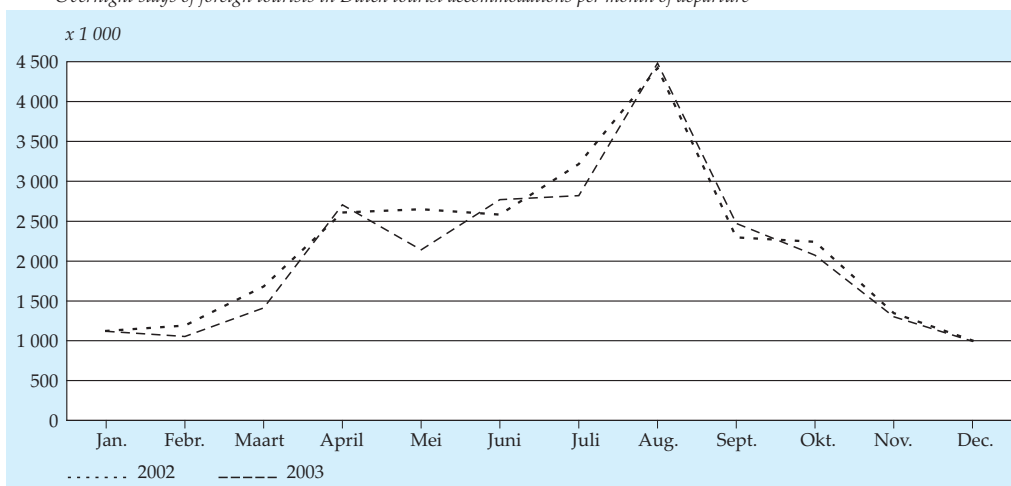
Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

4.1.7 Overnachtingen van buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties per maand van vertrek
Overnight stays of foreign tourists in Dutch tourist accommodations per month of departure



Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Tabel 4.1.8
Buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties per provincie
Foreign tourists in Dutch tourist accommodations per province

	1997	1999	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>				
Groningen	80	100	100	100	110
Friesland	250	250	280	280	260
Drenthe	90	120	140	130	110
Overijssel	170	200	180	} 260	320
Flevoland	120	140	40		
Gelderland	290	370	310	320	350
Utrecht	270	330	310	320	230
Noord-Holland	3 880	5 000	4 960	4 910	4 720
Zuid-Holland	1 190	1 510	1 360	1 460	1 260
Zeeland	400	540	550	570	630
Noord-Brabant	490	580	570	570	520
Limburg	610	750	710	660	670
Nederland	7 840	9 880	9 500	9 600	9 180

N.B. Trendbreuk in 1998.

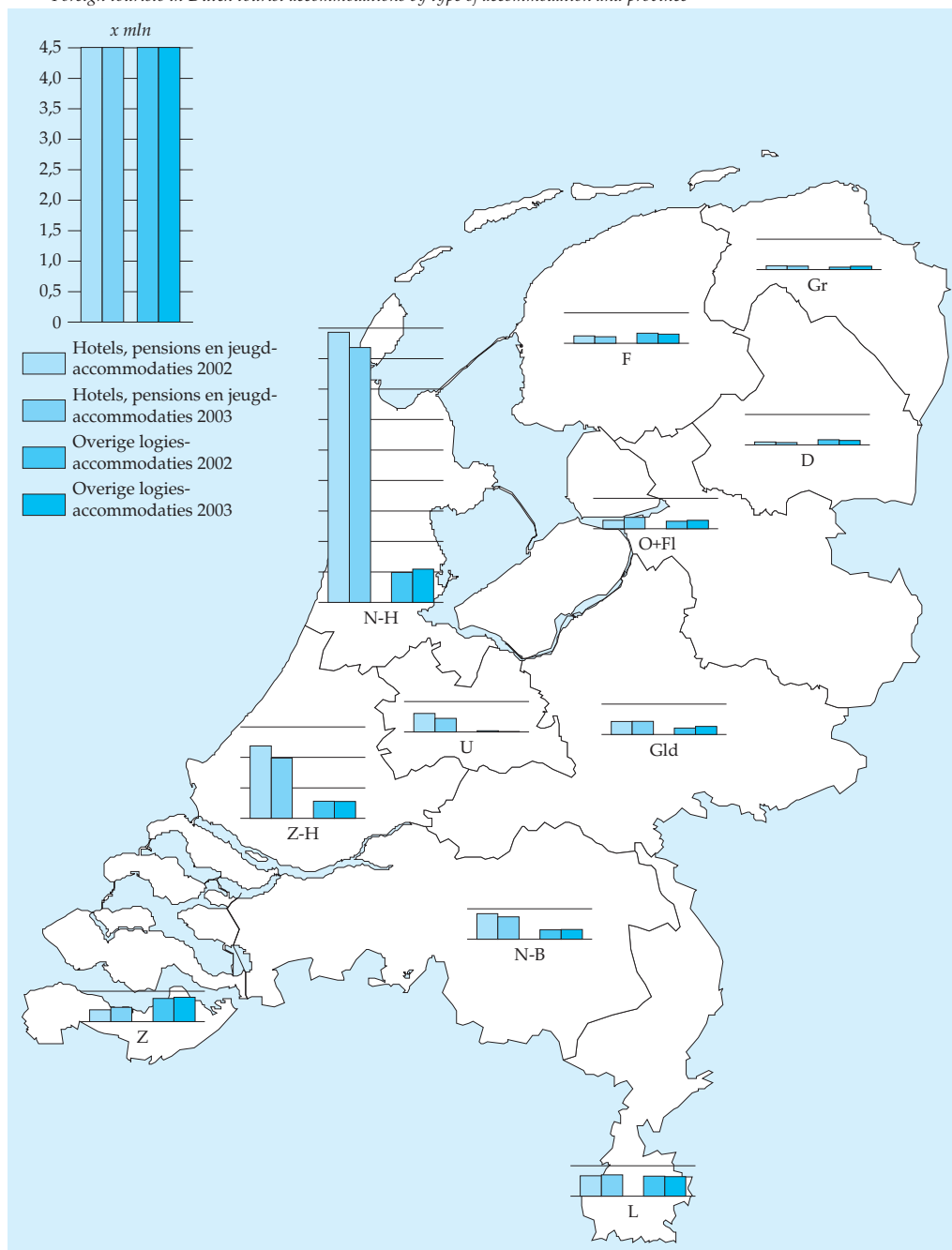
Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

4.1.9 Buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties per type logiesaccommodatie naar provincie
 Foreign tourists in Dutch tourist accommodations by type of accommodation and province



¹⁾ Overijssel en Flevoland samen.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Tabel 4.1.10
Overnachtingen van buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties per provincie
Overnight stays of foreign tourists in Dutch tourist accommodations per province

	1997	1999	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>				
Groningen	160	290	320	290	300
Friesland	1 090	1 200	1 180	1 370	1 180
Drenthe	290	450	530	480	380
Overijssel	560	590	490	} 850	980
Flevoland	540	570	150		
Gelderland	800	1 100	890	950	1 000
Utrecht	540	710	620	650	470
Noord-Holland	8 740	11 690	11 000	11 080	10 700
Zuid-Holland	3 090	4 130	3 540	3 990	3 510
Zeeland	2 370	2 920	3 040	3 080	3 470
Noord-Brabant	1 280	1 470	1 540	1 560	1 390
Limburg	1 950	2 360	2 190	2 070	1 970
Nederland	21 420	27 480	25 500	26 370	25 340

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

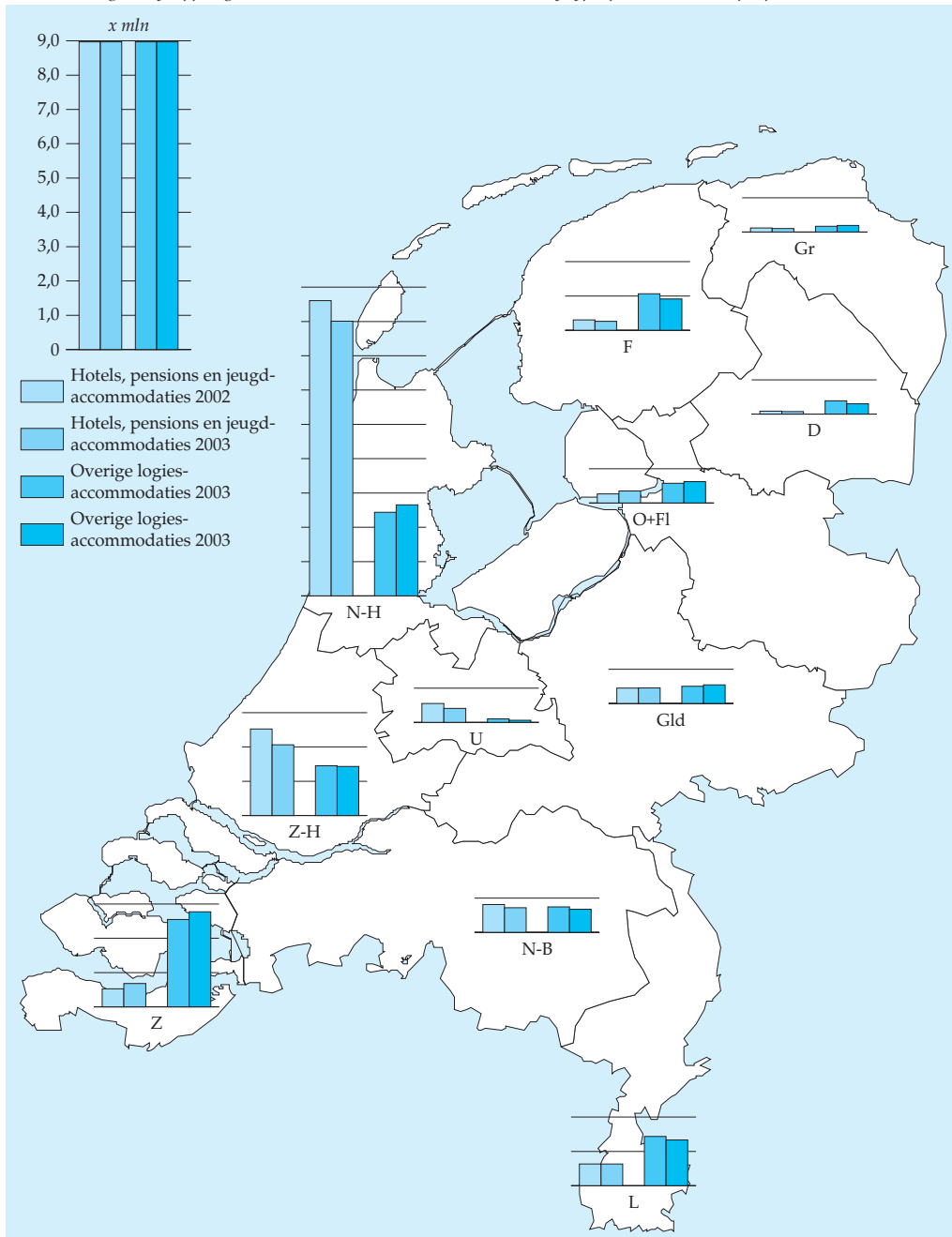
Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

4.1.11 Overnachtingen van buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar type accommodatie per provincie

Overnight stays of foreign tourists in Dutch tourist accommodations by type of accommodation, per province



¹⁾ Overijssel en Flevoland samen.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Tabel 4.1.12
Buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties per toeristengebied
Foreign tourists in Dutch tourist accommodations per tourist area

	1996	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>			
Waddeneilanden	160	250	240	190
Noordzeebadplaatsen	910	1 130	1 180	1 410
IJsselmeerkust	300	250	310	320
Deltagebied	210	250	210	240
Meren in Groningen, Friesland en Noordwest-Overijssel ¹⁾	80	100	80	100
Hollands-Utrechtse meren	70	120	120	40
Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi	90	130	130	90
Veluwe en Veluwerand	170	220	190	230
Gelders rivierengebied	10	20	20	30
Achterhoek	50	30	50	40
Twente, Salland en Vechtstreek	150	160	160	200
Groningse, Friese en Drentse zandgronden ¹⁾	120	170	160	140
West- en Midden-Brabant	390	520	510	460
Oost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg en Rijk van Nijmegen	400	510	470	450
Zuid-Limburg	220	270	290	280
Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht	2 290	4 130	4 170	3 850
Overig Nederland	980	1 230	1 310	1 100
Totaal	6 580	9 500	9 600	9 180

N.B. Verbeterde waarneming in 1997; trendbreuk in 1998.

¹⁾ Trendbreuk in 2001 als gevolg van een grenswijziging tussen twee toeristengebieden. De voormalige gemeenten Steenwijk en IJsselham zijn van 'Groningse, Friese en Drentse zandgronden' overgeheveld naar het gebied 'Meren in Groningen, Friesland en Noordwest-Overijssel'.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003. Frequentie: jaarlijks.

Tabel 4.1.13
Overnachtingen van buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties per toeristengebied
Overnight stays of foreign tourists in Dutch tourist accommodations per tourist area

	1996	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>			
Waddeneilanden	1 200	1 500	1 610	1 340
Noordzeebadplaatsen	3 880	4 970	5 310	5 920
IJsselmeerkust	1 040	770	1 040	1 140
Deltagebied	920	1 080	990	1 150
Meren in Groningen, Friesland en Noordwest-Overijssel ¹⁾	270	350	290	290
Hollands-Utrechtse meren	150	260	220	90
Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi	200	310	280	220
Veluwe en Veluwerand	500	630	600	710
Gelders rivierengebied	40	70	50	70
Achterhoek	130	80	170	130
Twente, Salland en Vechtstreek	570	460	450	500
Groningse, Friese en Drentse zandgronden ¹⁾	440	640	600	490
West- en Midden-Brabant	1 030	1 420	1 400	1 250
Oost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg en Rijk van Nijmegen	1 510	1 770	1 690	1 500
Zuid-Limburg	490	590	610	620
Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht	4 960	8 380	8 650	7 850
Overig Nederland	1 730	2 230	2 410	2 070
Totaal	19 040	25 500	26 370	25 340

N.B. Verbeterde waarneming in 1997; trendbreuk in 1998.

¹⁾ Trendbreuk in 2001 als gevolg van een grenswijziging tussen twee toeristengebieden. De voormalige gemeenten Steenwijk en IJsselham zijn van 'Groningse, Friese en Drentse zandgronden' overgeheveld naar het gebied 'Meren in Groningen, Friesland en Noordwest-Overijssel'.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003. Frequentie: jaarlijks.

Tabel 4.1.14
Buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar land van herkomst
Foreign tourists in Dutch tourist accommodations by country of residence

	1997	1999	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>				
Duitsland	2 400	3 050	2 660	2 750	2 800
Groot-Brittannië	1 270	1 730	1 940	1 850	1 650
België	490	650	630	710	780
Frankrijk	420	470	460	510	470
Italië	300	350	340	350	340
Spanje en Portugal ¹⁾	190	230	260	280	270
Zwitserland	120	150	120	130	110
Denemarken	90	110	100	100	120
Overig Europa	870	1 170	970	920	890
Amerika	900	1 160	1 200	1 100	1 000
Azië	610	560	560	620	530
Australië en Oceanië	110	140	110	110	90
Afrika	70	110	140	170	130
Totaal buitenland	7 840	9 870	9 500	9 600	9 180

¹⁾ Vanaf 1998 is Portugal bij overig Europa ingedeeld.

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 4.1.15
Overnachtingen van buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar land van herkomst
Overnight stays of foreign tourists in Dutch tourist accommodations by country of residence

	1997	1999	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>				
Duitsland	9 770	12 540	10 710	11 480	11 350
Groot-Brittannië	2 690	3 740	4 170	4 020	3 480
België	1 330	1 770	1 680	1 940	2 140
Frankrijk	820	940	890	1 000	950
Italië	630	760	770	780	790
Spanje en Portugal ¹⁾	400	510	580	610	630
Zwitserland	270	340	260	290	260
Denemarken	220	240	230	230	270
Overig Europa	1 830	2 510	2 180	2 090	2 050
Amerika	1 880	2 430	2 420	2 170	1 940
Azië	1 160	1 120	1 090	1 200	1 020
Australië en Oceanië	240	280	230	210	190
Afrika	190	260	300	370	270
Totaal buitenland	21 420	27 430	25 500	26 370	25 340

¹⁾ Vanaf 1998 is Portugal bij overig Europa ingedeeld.

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 4.1.16
Buitenlandse gasten in Nederlandse hotels en pensions naar land van herkomst
Foreign tourists in Dutch hotels and boarding houses by country of residence

	1997	1999	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>				
Groot-Brittannië	1 190	1 630	1 840	1 740	1 550
Duitsland	1 130	1 330	1 200	1 250	1 260
België	320	400	410	440	470
Frankrijk	390	420	400	450	390
Italië	270	290	270	280	280
Spanje	170	210	220	240	240
Zwitserland	110	140	110	110	100
Zweden	100	120	110	100	90
Denemarken	80	90	80	90	90
Ierland	50	70	80	90	90
Noorwegen	60	70	70	70	60
Oostenrijk	50	50	50	60	50
Polen	40	50	50	40	40
Sovjet Unie (voormalig)	50	40	50	40	50
Finland	30	40	40	40	40
Portugal	40	40	30	40	30
Griekenland	20	20	30	30	30
Luxemburg	20	20	20	40	30
Tsjechië	30	30	20	20	20
Turkije	10	20	20	20	20
Overig Europa	350	550	350	270	270
Verenigde Staten	700	930	980	880	820
Canada	80	100	90	100	90
Overig Amerika	120	130	120	120	80
Japan	210	200	180	190	140
Overig Azië	390	350	380	430	390
Australië	70	80	70	70	60
Nieuw-Zeeland en overig Oceanië	30	50	30	30	30
Afrika	70	110	140	170	130
Totaal buitenland	6 160	7 550	7 450	7 430	6 930

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 4.1.17
Overnachtingen van buitenlandse gasten in Nederlandse hotels en pensions naar land van herkomst
Overnight stays of foreign tourists in Dutch hotels and boarding houses by country of residence

	1997	1999	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>				
Groot-Britannië	2 300	3 240	3 660	3 490	3 000
Duitsland	2 500	2 860	2 660	2 800	2 840
België	560	710	720	770	820
Frankrijk	710	760	720	790	700
Italië	570	600	580	590	590
Spanje	360	430	460	500	510
Zwitserland	230	270	210	210	200
Zweden	200	240	220	200	180
Denemarken	160	170	160	170	180
Ierland	100	140	170	200	170
Noorwegen	100	130	140	130	120
Oostenrijk	100	110	110	110	100
Polen	70	100	110	100	90
Sovjet Unie (voormalig)	110	100	110	100	100
Finland	70	70	80	80	70
Portugal	80	90	70	80	70
Griekenland	50	50	70	60	60
Luxemburg	30	40	40	70	70
Tsjechië	50	60	50	50	40
Turkije	30	40	40	40	50
Overig Europa	690	1 090	670	540	540
Verenigde Staten	1 440	1 900	1 940	1 700	1 540
Canada	170	190	190	200	170
Overig Amerika	240	270	240	230	180
Japan	390	380	340	340	260
Overig Azië	750	690	710	820	730
Australië	150	160	140	140	110
Nieuw Zeeland en overig Oceanië	50	80	60	60	50
Afrika	180	240	290	360	270
Totaal buitenland	12 440	15 220	14 960	14 920	13 800

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 4.1.18
Buitenlandse gasten in Nederlandse overige logiesaccommodaties naar land van herkomst
Foreign tourists in Dutch other types of accommodation by country of residence

	1997	1999	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>				
Duitsland	1 270	1 720	1 460	1 510	1 540
België	170	250	220	260	310
Groot-Brittannië	90	100	110	110	90
Italië	30	60	70	70	80
Frankrijk	40	60	60	60	60
Spanje	20	20	40	30	40
Zwitserland	10	10	10	20	20
Denemarken	20	20	20	20	10
Overig Europa	30	50	50	60	70
Amerika	10	10	10	10	10
Azië	0	10	10	10	10
Australië en Oceanië	10	10	10	10	10
Afrika	0	0	0	0	0
Totaal buitenland	1 680	2 330	2 060	2 160	2 250

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 4.1.19
Overnachtingen van buitenlandse gasten in Nederlandse overige logiesaccommodaties naar land van herkomst
Overnight stays of foreign tourists in Dutch other types of accommodation by country of residence

	1997	1999	2001	2002	2003
	<i>x 1 000</i>				
Duitsland	7 260	9 700	8 050	8 680	8 510
België	770	1 070	970	1 170	1 320
Groot-Brittannië	400	500	510	530	490
Frankrijk	110	180	170	200	260
Italië	60	160	190	180	200
Spanje	50	80	120	110	120
Denemarken	60	70	80	60	90
Zwitserland	40	60	50	70	70
Overig Europa	150	250	290	330	390
Amerika	40	70	50	40	40
Azië	10	50	40	40	30
Australië en Oceanië	30	40	30	10	30
Afrika	10	20	10	10	10
Totaal buitenland	8 980	12 220	10 550	11 450	11 540

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 4.1.20**Buitenlandse gasten en overnachtingen per type logiesaccommodatie naar land van herkomst, 1999***Foreign tourists and overnight stays by type of accommodation and country of residence, 1999*

	Totaal		Hotels		Overige accommodaties	
	gasten	overnachtingen	gasten	overnachtingen	gasten	overnachtingen
	%					
Duitsland	31	44	18	17	70	76
België en Luxemburg	7	7	5	5	11	9
Groot-Brittannië en Ierland	17	13	22	20	5	5
Frankrijk	5	3	6	5	3	2
Scandinavië	6	5	7	8	4	2
Overig Europa	15	12	18	18	5	4
Verenigde Staten en Canada	12	9	15	15	1	1
Overige wereld	8	7	10	11	1	1
	<i>x 1 000</i>					
Totaal	10 082	27 943	7 550	15 224	2 532	12 719

Bron: Statistiek Inkomend Toerisme.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Buitenlandse toeristen in Nederland 1999.

Frequentie: vijfjaarlijks.

Tabel 4.1.21**Buitenlandse gasten en overnachtingen per type logiesaccommodatie naar motief van verblijf, 1999***Foreign tourists and overnight stays by type of accommodation and reason for stay, 1999*

	Totaal		Hotels		Overige accommodaties	
	gasten	overnachtingen	gasten	overnachtingen	gasten	overnachtingen
	%					
Vakantie	54	67	43	46	89	92
Zakenreis	29	20	39	36	1	1
School- en studiereis	2	2	2	2	3	3
Familie- en vriendenbezoek	4	2	4	4	1	1
Doorreis	3	2	4	3	1	1
Overig	7	7	8	10	4	3
	<i>x 1 000</i>					
Totaal	10 082	27 943	7 550	15 224	2 532	12 719

Bron: Statistiek Inkomend Toerisme.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Buitenlandse toeristen in Nederland 1999.

Frequentie: vijfjaarlijks.

Tabel 4.1.22
Buitenlandse gasten en overnachtingen per type logiesaccommodatie naar vervoermiddel, 1999
Foreign tourists and overnight stays by type of accommodation and means of transport, 1999

	Totaal		Hotels		Overige accommodaties	
	gasten	overnachtingen	gasten	overnachtingen	gasten	overnachtingen
	%					
Auto, motor en camper	44	57	31	31	86	89
Vliegtuig	38	28	50	50	2	1
Bus en touringcar	7	7	7	7	7	7
Trein	8	6	10	9	4	2
Overig	3	2	3	3	2	1
	<i>x 1 000</i>					
Totaal	10 082	27 943	7 550	15 224	2 532	12 719

Bron: Statistiek Inkomend Toerisme.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Buitenlandse toeristen in Nederland 1999.
 Frequentie: vijfjaarlijks.

Tabel 4.1.23
Buitenlandse gasten en overnachtingen per type logiesaccommodatie naar wijze van reserveren, 1999
Foreign tourists and overnight stays by type of accommodation, by way of reservation, 1999

	Totaal		Hotels		Overige accommodaties	
	gasten	overnachtingen	gasten	overnachtingen	gasten	overnachtingen
	%					
Bij de accommodatie	36	41	36	39	37	43
Via een instantie	30	32	30	31	30	34
Niet gereserveerd	24	19	22	18	30	20
Op andere wijze	9	8	12	12	3	4
	<i>x 1 000</i>					
Totaal	8 484	23 829	6 291	12 561	2 193	11 268

Bron: Statistiek Inkomend Toerisme.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Buitenlandse toeristen in Nederland 1999.
 Frequentie: vijfjaarlijks.

Financieel

Tabel 4.2.1
Bestedingen van buitenlandse gasten per uitgavencategorie naar land van herkomst, 1999
Expenditure of foreign tourists by type of expenditure and country of residence, 1999

	Totale bestedingen	Gemiddelde besteding per persoon per nacht	Uitgaven aan verblijf, eten en drinken	Uitgaven aan vervoer, entree en aankopen
	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>	<i>%</i>	
Duitsland	612	50	83	17
België	127	64	85	15
Groot-Brittannië	446	121	78	22
Frankrijk	109	114	70	30
Italië en Spanje	185	129	72	28
Overig Europa	391	118	74	26
Amerika	343	143	73	27
Overige landen	215	116	77	23
Totaal	2 428	87	77	23

Bron: Statistiek Inkomend Toerisme.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Buitenlandse toeristen in Nederland 1999.
 Frequentie: vijfjaarlijks.

Tabel 4.2.2
Bestedingen van buitenlandse gasten per uitgavencategorie naar samenstelling reisgezelschap, 1999
Expenditure of foreign tourists by type of expenditure and composition of travel party, 1999

	Totale bestedingen	Gemiddelde besteding per persoon per nacht	Uitgaven aan verblijf, eten en drinken	Uitgaven aan vervoer, entree en aankopen
	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>	<i>%</i>	
Alleengaanden	741	161	78	22
(Echt)paren zonder kind(eren)	542	94	76	24
(Echt)paren/volwassene met kind(eren)	334	44	80	20
Anders	812	81	76	24
Totaal	2 428	87	77	23

Bron: Statistiek Inkomend Toerisme.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Buitenlandse toeristen in Nederland 1999.
 Frequentie: vijfjaarlijks.

Tabel 4.2.3**Bestedingen van buitenlandse gasten per uitgavencategorie naar type logiesaccommodatie, 1999***Expenditure of foreign tourists by type of expenditure and of accommodation, 1999*

	Totale bestedingen	Gemiddelde besteding per persoon per nacht	Uitgaven aan verblijf, eten en drinken	Uitgaven aan vervoer, entree en aankopen
	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>	<i>%</i>	
Hotels en pensions	1 940	127	76	24
Overige accommodaties	488	38	82	18
Totaal	2 428	87	77	23

Bron: Statistiek Inkomend Toerisme.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Buitenlandse toeristen in Nederland 1999.

Frequentie: vijfjaarlijks.

Tabel 4.2.4**Bestedingen van buitenlandse gasten per uitgavencategorie naar motief van verblijf, 1999***Expenditure of foreign tourists by type of expenditure and reason of stay, 1999*

	Totale bestedingen	Gemiddelde besteding per persoon per nacht	Uitgaven aan verblijf, eten en drinken	Uitgaven aan vervoer, entree en aankopen
	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>	<i>%</i>	
Vakantie	1 184	64	78	22
Zakenreis	842	151	78	22
School- en studiereis	59	88	72	28
Familie- en vriendenbezoek	82	122	69	31
Doorreis	44	95	78	22
Overig	217	112	73	27
Totaal	2 428	87	77	23

Bron: Statistiek Inkomend Toerisme.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Buitenlandse toeristen in Nederland 1999.

Frequentie: vijfjaarlijks.

Persoonskenmerken

Tabel 4.3.1
Buitenlandse gasten en overnachtingen per type logiesaccommodatie naar samenstelling reisgezelschap, 1999
Foreign tourists and overnight stays by type of accommodation and composition of travel party, 1999

	Totaal		Hotels en pensions		Overige accommodaties	
	gasten	over- nachtingen	gasten	over- nachtingen	gasten	over- nachtingen
	%					
Alleengaanden	24	16	31	28	4	2
(Echt)paren zonder kind(eren)	23	21	26	27	16	14
(Echt)paren/volwassenen met kind(eren)	16	27	8	8	41	50
Anders	36	36	35	37	39	35
	<i>x 1 000</i>					
Totaal	10 082	27 943	7 550	15 224	2 532	12 719

Bron: Statistiek Inkomend Toerisme.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: Buitenlandse toeristen in Nederland 1999.
 Frequentie: vijfjaarlijks.

5. Gebruik van Nederlandse logiesaccommodaties

Algemeen

Tabel 5.1
Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties
Overnight stays in Dutch tourist accommodations

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x mln</i>						
Hotels en pensions	22,0	} 27,6	29,0	29,7	28,6	28,5	27,2
Jeugdaccommodaties	1,2						
Groepsaccommodaties	2,8	4,0	3,8	3,7	3,6	4,2	4,1
Huisjescomplexen	21,2	24,7	27,3	28,2	27,9	28,2	26,8
Kampeertreinen	17,6	20,5	22,8	20,9	20,4	21,5	23,1
Totaal	64,7	76,8	83,0	82,6	80,5	82,4	81,2

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.
Frequentie: jaarlijks.

Tabel 5.2
Slaapplaats-bezettingsgraad in Nederlandse logiesaccommodaties
Bedplace occupancy rate for Dutch tourist accommodations

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	%						
Hotels en pensions	42,9	} 46,4	48,3	48,5	46,2	45,5	42,8
Jeugdaccommodaties	51,5						
Groepsaccommodaties	22,5	22,6	21,9	21,6	19,8	24,7	23,5
Huisjescomplexen	41,0	39,4	41,9	43,9	42,7	42,1	39,9
Kampeertreinen	14,9	11,8	13,2	12,2	11,9	12,5	13,7

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2002.
Frequentie: jaarlijks.

Tabel 5.3
Gemiddelde verblijfsduur in Nederlandse logiesaccommodaties¹⁾
Average length of stay (in nights) in Dutch tourist accommodations

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>nachten</i>							
Hotels en pensions	1,9	} 1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Jeugdaccommodaties	2,1						
Groepsaccommodaties	3,2	3,3	3,0	3,1	2,9	3,2	3,0
Huisjescomplexen	5,0	5,1	5,2	5,0	5,0	5,2	5,1
Kampeertreinen	6,6	6,5	6,0	6,0	6,1	6,2	5,8

¹⁾ Betreft het gemiddelde aantal overnachtingen per gast in één accommodatie.

N.B. Trendbreuk in 1998.
Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.
Frequentie: jaarlijks.

Tabel 5.4
Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties per maand
Overnight stays in Dutch tourist accommodations per month

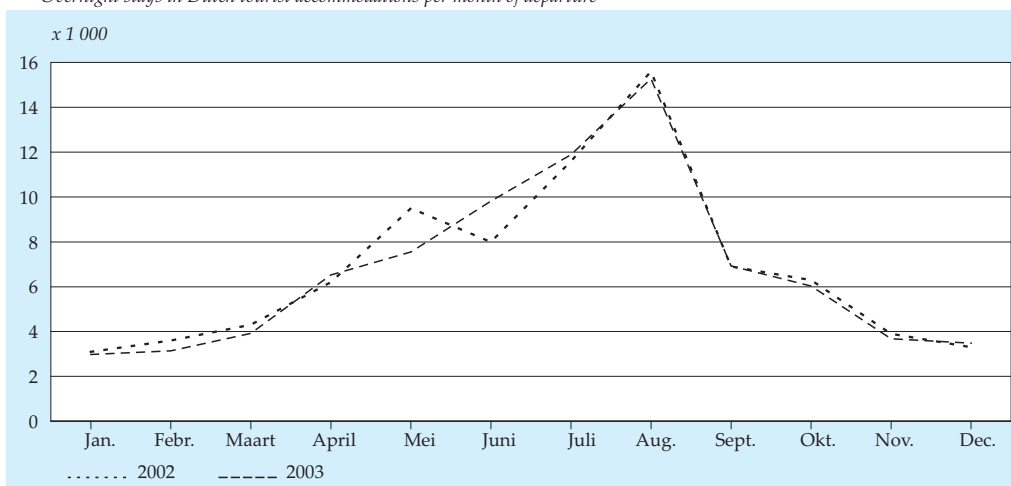
	1997	1999	2001	2002	2003
<i>x mln</i>					
Januari	2,2	3,1	3,1	3,1	3,0
Februari	2,3	3,3	3,3	3,6	3,1
maart	3,2	4,2	4,2	4,3	3,9
April	4,2	6,2	6,2	6,2	6,5
Mei	7,2	7,7	7,7	9,5	7,5
Juni	5,8	8,9	8,9	8,0	9,8
Juli	10,7	11,9	11,9	11,6	11,9
Augustus	12,3	14,9	14,9	15,6	15,3
September	5,3	6,6	6,6	6,9	6,9
Oktober	5,4	6,3	6,3	6,3	6,0
November	3,1	3,9	3,9	3,9	3,7
December	2,8	3,5	3,5	3,3	3,5
Totaal	64,7	80,5	80,5	82,4	81,2

N.B. Trendbreuk in 1998.
Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.
Frequentie: jaarlijks.

5.5 Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties per maand van vertrek

Overnight stays in Dutch tourist accommodations per month of departure



Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Tabel 5.6

Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties per provincie

Overnight stays in Dutch tourist accommodations per province

	1997	1999	2001	2002	2003
	<i>x mln</i>				
Groningen	0,6	1,1	1,4	1,1	1,3
Friesland	3,9	5,0	4,9	5,3	5,4
Drenthe	4,3	5,3	5,4	5,7	5,2
Overijssel	3,8	5,3	4,9	} 6,5	6,9
Flevoland	1,8	1,8	0,7		
Gelderland	7,7	10,4	9,7	9,6	10,3
Utrecht	1,7	2,1	2,0	2,2	1,7
Noord-Holland	13,4	18,2	17,1	17,2	16,6
Zuid-Holland	6,0	7,9	7,9	8,6	7,6
Zeeland	5,8	7,2	7,4	7,6	8,5
Noord-Brabant	6,2	8,0	8,5	8,2	7,8
Limburg	9,4	10,8	10,6	10,3	10,0
Nederland	64,7	83,3	80,5	82,4	81,2

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

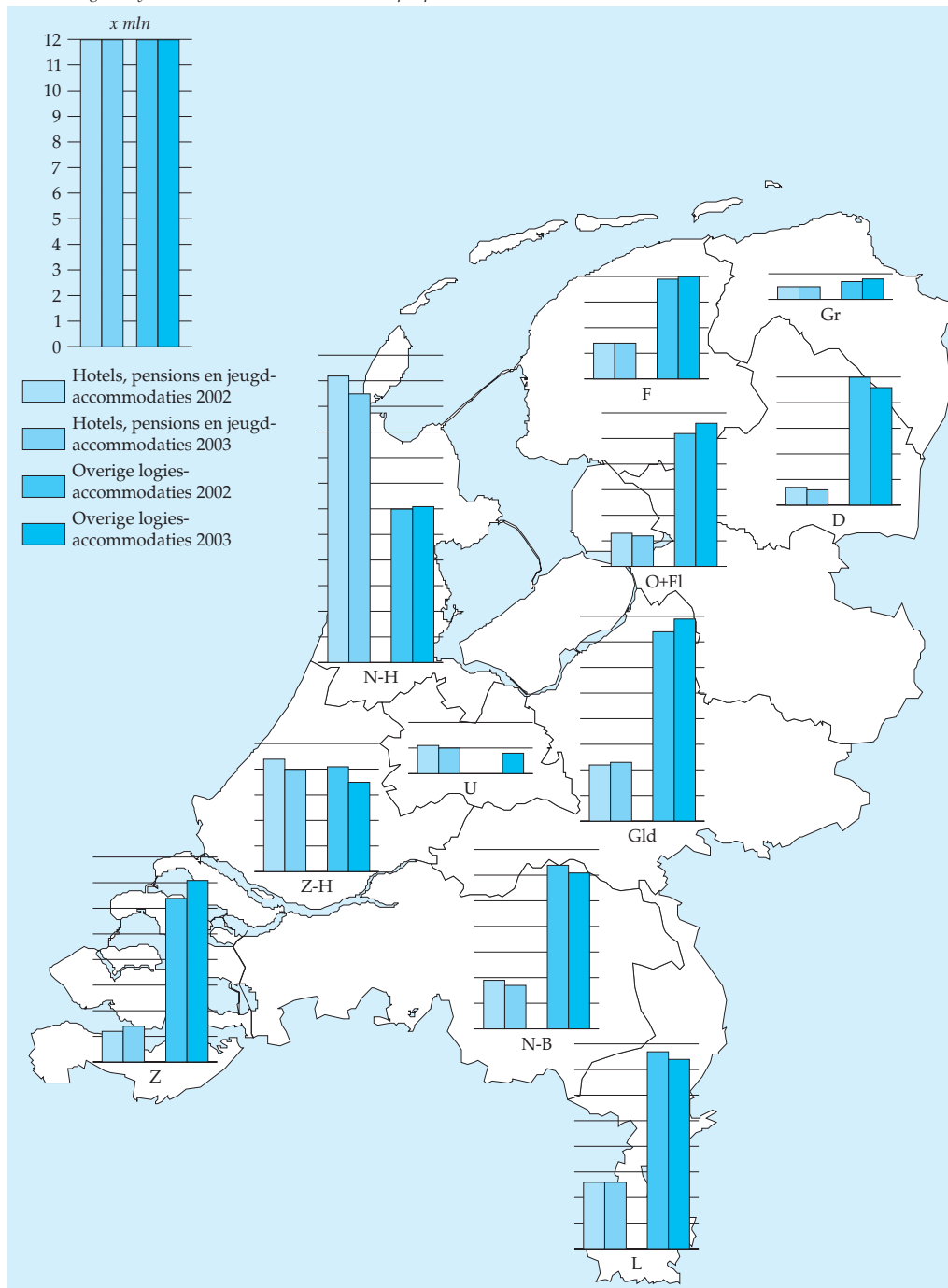
Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

5.7 Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties per provincie

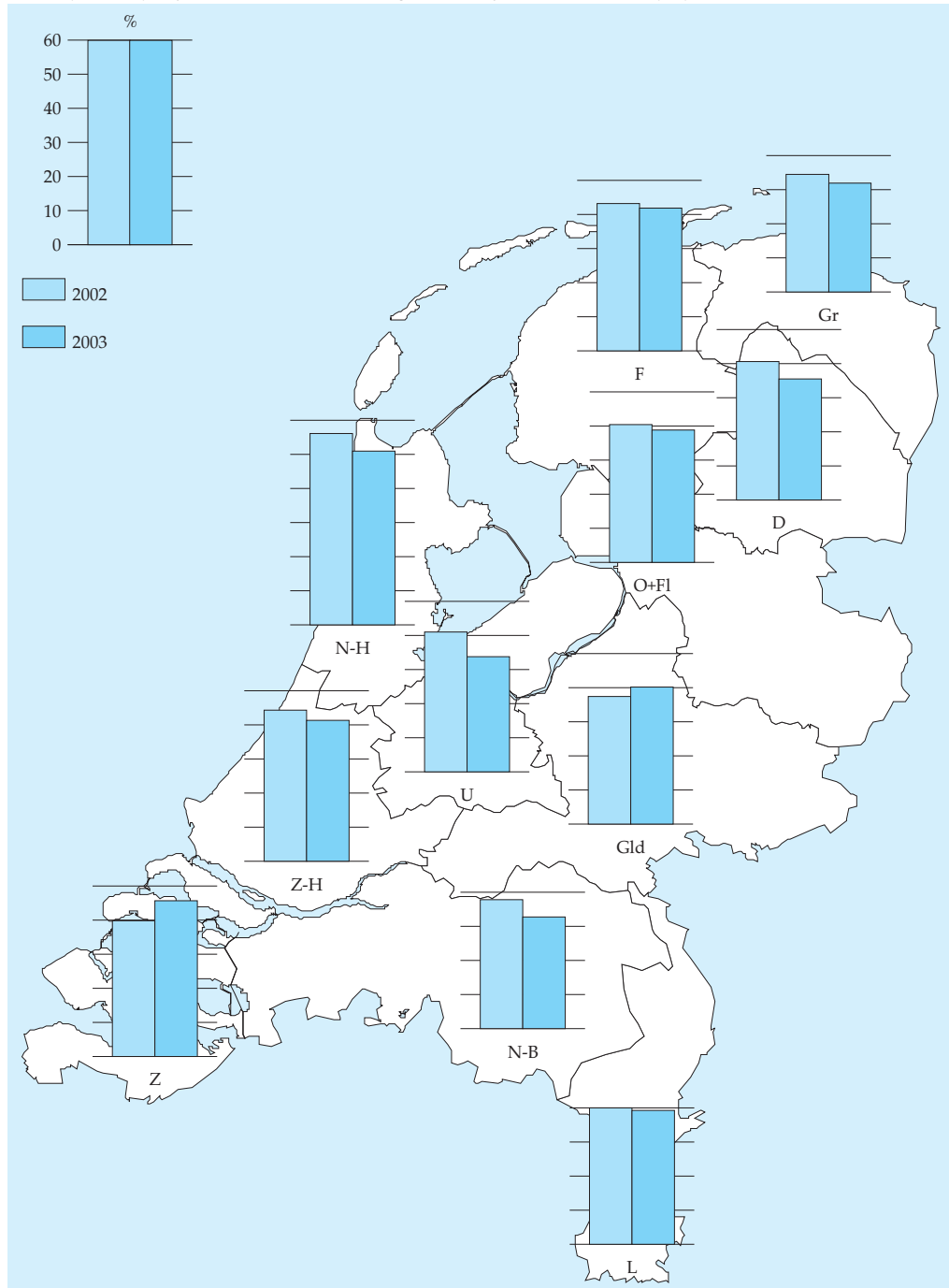
Overnight stays in Dutch tourist accommodations per province



Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

5.8 Bedbezettingsgraden in Nederlandse hotels, pensions en jeugdaccommodaties per provincie

Bed-place occupancy rates in Dutch hotels, boarding houses and youth accommodations per province



Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Tabel 5.9
Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties naar land van herkomst
Overnight stays in Dutch tourist accommodations by country of residence

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>x mln</i>						
Nederland	43,3	51,8	55,5	55,3	55,0	56,0	55,9
Buitenland	21,4	25,0	27,4	27,3	25,5	26,4	25,3
Totaal	64,7	76,8	83,0	82,6	80,5	82,4	81,2

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 5.10
Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties naar land van herkomst en type accommodatie
Overnight stays in Dutch tourist accommodations by country of residence and type of accommodation

	1997	1999	2001	2002	2003
Nederland	<i>x mln</i>				
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties	10,7	13,8	13,6	13,6	13,4
Groepsaccommodaties	2,2	3,2	3,2	3,5	3,6
Huisjescomplexen	16,1	20,4	21,5	21,6	20,5
Kampeertreinen	14,2	18,2	16,7	17,4	18,4
Totaal	43,3	55,5	55,0	56,0	55,9
Buitenland					
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties	12,4	15,2	15,0	14,9	13,8
Groepsaccommodaties	0,8	0,6	0,5	0,7	0,5
Huisjescomplexen	5,1	7,0	6,4	6,6	6,3
Kampeertreinen	3,3	4,7	3,7	4,1	4,8
Totaal	21,4	27,4	25,5	26,4	25,3
Totaal Nederland + buitenland	64,7	83,0	80,5	82,4	81,2

N.B. Trendbreuk in 1998.

Bron: Statistiek logiesaccommodaties.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003.

Frequentie: jaarlijks.

6. Vrijtijdsbesteding van Nederlanders

Algemeen

Tabel 6.1
Vrijtijdsbesteding door de bevolking naar leeftijd, 2003
Leisure activities of the population by age, 2003

	Totaal	0-14 jaar	15-19 jaar	20-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65-74 jaar	75 jaar en ouder
<i>% van de bevolking dat doet aan</i>										
<i>Sport</i>										
Lichamelijke sport ¹⁾										
1-4 uur per week	42	66	45	42	42	41	39	33	29	19
5 uur of meer per week	14	21	28	19	13	10	11	14	12	6
Denksport										
1-4 uur per week	18	.	11	12	12	12	23	26	29	24
5 uur of meer per week	7	.	1	3	2	2	4	14	20	25
<i>Hobby</i>										
Zingen, muziek maken										
1-4 uur per week	11	.	16	12	12	12	11	9	11	5
5 uur of meer per week	4	.	9	7	4	4	4	3	4	2
Doe-het-zelven aan eigen woning										
1-4 uur per week	25	.	7	14	29	32	34	26	21	8
5 uur of meer per week	7	.	1	3	7	9	7	11	5	1
<i>Cultuur</i>										
Bezoek aan museum ¹⁾										
12 maal per jaar	0	0	1	0	1	1	2	2	2	1
3-11 maal per jaar	14	16	11	10	10	11	16	18	19	9
Bezoek aan concert										
minstens 1 keer per maand	4	.	4	7	5	4	4	5	3	2
vaker dan 3 keer per jaar	13	.	12	12	13	13	13	15	12	6
Bezoek aan toneel										
minstens 1 keer per maand	1	.	1	1	2	1	1	2	1	1
vaker dan 3 keer per jaar	7	.	5	8	6	6	7	9	9	2
Bezoek bioscoop										
minstens 1 keer per maand	11	.	27	32	17	8	6	4	1	0
vaker dan 3 keer per jaar	20	.	44	37	29	24	17	5	4	2
<i>Recreatie</i>										
Uitstapje in vrije natuur										
minstens 1 keer per maand	48	.	20	32	51	52	56	56	52	34
vaker dan 3 keer per jaar	19	.	21	20	21	23	19	17	17	10
Bezoek grote speeltuinen										
minstens 1 keer per maand	3	.	2	2	5	6	2	1	0	0
vaker dan 3 keer per jaar	6	.	3	4	9	14	3	3	2	0
Bezoek grote pretparken										
minstens 1 keer per maand	1	.	2	0	1	1	0	0	0	0
vaker dan 3 keer per jaar	4	.	8	5	4	7	2	1	1	0
Bezoek grote dierentuinen										
minstens 1 keer per maand	2	.	0	1	2	3	2	1	1	0
vaker dan 3 keer per jaar	4	.	3	4	5	7	4	2	2	1

Tabel 6.1 (slot)
Vrijtijdsbesteding door de bevolking naar leeftijd, 2003
Leisure activities of the population by age, 2003

	Totaal	0-14 jaar	15-19 jaar	20-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65-74 jaar	75 jaar en ouder
<i>% van de bevolking dat doet aan</i>										
<i>Uitgaan</i>										
<i>Cafébezoek</i>										
minstens 1 maal per week	11	2	28	36	16	8	7	6	5	3
1-3 maal per maand	16	4	27	34	27	17	12	8	5	2
<i>Bezoek restaurant</i>										
minstens 1 keer per maand	31	.	20	42	43	30	30	31	20	17
vaker dan 3 keer per jaar	35	.	40	33	31	38	40	34	36	19
<i>Bezoek aan dans- en disco-avonden</i>										
minstens 1 keer per maand	12	.	49	48	17	5	4	2	2	2
vaker dan 3 keer per jaar	7	.	13	17	14	6	4	1	1	1
<i>Bezoek gezellige middag of avond</i>										
minstens 1 keer per maand	45	.	62	64	56	41	40	33	38	33
vaker dan 3 keer per jaar	16	.	11	13	14	19	19	16	16	14
<i>Frequentie vakantie</i>										
1 maal per jaar	34	39	41	40	37	37	32	27	27	24
meer dan 1 maal per jaar	42	43	41	34	42	44	46	48	38	19
<i>Mediagebruik</i>										
<i>TV kijken</i>										
20 uur of meer per week	31	16	28	25	27	28	30	41	53	58
10-19 uur per week	37	36	38	38	40	41	40	36	32	27
5- 9 uur per week	19	24	20	22	21	19	19	14	9	9
1- 4 uur per week	10	15	12	14	10	10	10	8	5	4
minder dan 1 uur per week	3	9	2	2	2	2	1	1	1	2

¹⁾ Cijfers hebben betrekking op personen vanaf 4 jaar oud.

CBS: Permanent Onderzoek LeefSituatie.

Tabel 6.2
Bestedingen van huishoudens aan ontspanning als percentage van hun totale bestedingen
Expenditure of households on leisure as a percentage of their total expenditure

	1996	1997	1998	1999	2000
	%				
Ontspanning	10,6	10,8	11,3	11,6	11,0
Sport, spel en vakantie	6,2	6,6	7,1	7,1	6,8
Sport en spel	0,9	1,1	1,1	1,0	1,0
Vakanties, kamperen en weekendbesteding	5,3	5,5	6,0	6,2	5,8
w.o.					
Vakantie binnenland	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
Vakantie buitenland	3,8	4,0	4,2	4,4	4,0
Overige ontspanning ¹⁾	4,4	4,2	4,2	4,5	4,2
	<i>euro</i>				
Totale bestedingen per huishouden	20 569	21 284	22 203	23 175	24 743

¹⁾ Muziek, zang, toneel, film, fotografie, radio, tv en cd-spelers.

Bron: Budgetonderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Budget Onderzoek 2000.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 6.3
Consumentenprijsindices van enkele artikelgroepen op het terrein van vrijetijdsbesteding
Consumer price indices of some leisure commodities

	1995=100	1997	1999	2000	2000=100	2001	2002	2003
	<u>aandeel (%)</u>		<u>aandeel (%)</u>					
Diensten recreatie en cultuur	3,1	107,1	113,2	117,8	2,4	104,9	109,9	115,3
Kranten, boeken en schrijfwaren	2,2	105,6	111,9	115,4	2,2	105,1	109,5	113,4
Hotels, café's en restaurants	5,5	104,9	110,1	113,5	4,4	105,8	112,8	115,5
Pakketreizen	1,3	101,3	104,8	108,3	1,6	106,4	110,7	113,2
Totale bestedingen per huishouden	100	104,2	108,6	111,4	100	104,2	107,6	109,9

Bron: Statistiek van de consumentenprijzen.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Maandstatistiek van de prijzen.

Frequentie: maandelijks.

Tabel 6.4
Percentage van de bevolking dat een sport beoefent per leeftijd en geslacht, 1999
Percentage of the population active in sports by age and sex, 1999

Beoefende sporten de laatste 12 maanden	Totaal	Mannen	Vrouwen	16-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65 jaar en ouder
	%						
Geen enkele	37	36	37	23	33	43	64
Enige tak van sport	64	64	63	77	67	58	36
<i>Buitensporten, team</i>							
Veldvoetbal	6	11	1	13	5	2	0
Hockey	1	1	1	2	1	0	0
Korfbal	1	1	1	1	1	0	0
Softbal, honkbal	0	1	0	1	0	0	0
<i>Buitensporten, individueel</i>							
Skeelers, skaten	7	6	8	14	6	1	0
Toerfietsen, wielrennen	16	18	13	13	17	22	10
Trimmen, joggen	9	12	6	13	10	5	1
Tennis	8	10	7	10	9	8	3
Wandelsport	11	10	12	8	12	17	9
Zeilen, roeien, kanoën, surfen	5	7	4	8	6	4	0
Schaatsen	4	5	4	6	6	3	1
Paardrijden	2	1	3	4	2	1	0
Auto-, motorsport	2	3	1	3	2	1	0
Golf	2	2	1	2	2	2	1
Atletiek	1	1	0	1	1	0	0
<i>Binnensporten, team</i>							
Zaalvoetbal	3	6	1	7	2	1	0
Volleybal	4	5	4	7	4	3	1
Basketbal	1	1	1	2	0	0	0
Handbal	1	1	1	1	1	0	0
<i>Binnensporten, individueel</i>							
Zwemmen	27	23	31	35	30	21	13
Fitness, aerobics	14	11	17	23	15	7	2
Squash	3	5	2	8	3	1	0
Badminton	4	4	4	5	5	2	1
Tafeltennis	2	3	1	4	2	1	0
Vecht- of verdedigingssport	2	2	1	3	1	0	0
Gymnastiek/turnen	4	1	6	2	2	5	7
Overige	11	11	11	12	10	11	12

Bron: Sociaal en Cultureel Planbureau, Aanvullend Voorzieningengebruik Onderzoek.

Inlichtingen: SCP (070) 340 78 35.
 Frequentie: vierjaarlijks.

Tabel 6.5
Bezit duurzame recreatiegoederen, 1996–2002
Ownership of durable recreational items, 1996–2002

	Percentage huishoudens dat bepaalde goederen bezit				
	1997	1999	2000	2001	2002*
	%				
Tweede woning, vakantiehuisje of -bungalow	2	2	3	2	3
Stacaravan	2	2	2	2	2
Tourcaravan, vouwwagen	10	10	11	12	11
Bromfiets	7	7	6	6	6
Motor, scooter	7	8	8	9	9
Auto	69	71	72	73	74
Surfplank	5	5	5	5	4
Zeilboot of motorboot	3	3	3	3	3
Solarium, zonnebank	13	15	17	18	18

Bron: Sociaal-Economisch Panelonderzoek.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Frequentie: jaarlijks.

7. Dagtochten van Nederlanders

Algemeen

Tabel 7.1.1
Dagtochten naar belangrijkste activiteit, september–augustus
Day trips by most important activity, September–August

	1990/'91	1995/'96	1995/'96	2001/'02	Ontwikkeling 2001/'02 ten opzichte van 1995/'96
	incl. uitstapjes vanaf vakantieadres		excl. uitstapjes vanaf vakantieadres		
	<i>x mln</i>				<i>%</i>
Zonnen, zwemmen, picknicken, dagkamperen e.d.	63,1	55,3	53,2	58,0	9
<i>Sport en sportieve recreatie</i>					
Wandelen	63,3	61,8	59,4	65,9	11
Fietsen	40,9	47,0	43,0	47,9	11
Golfen	1,9	3,8	3,8	6,2	65
Trimmen, hardlopen, fitness e.d.	18,5	31,2	31,2	33,4	7
Overig	146,8	160,9	160,4	151,1	-6
Toeschouwer/begeleider bij sport	27,4	33,2	33,1	36,3	11
Toeren	21,7	18,8	17,4	21,5	24
Bezoek attractiepunt, beziens- waardigheid, evenement	88,4	97,2	89,8	109,8	22
Recreatief winkelen	130,6	131,3	129,1	112,8	-13
<i>Uitgaan</i>					
Film, toneel, concert e.d.	35,8	41,6	41,3	58,0	41
Uit eten, café, disco e.d.	133,8	146,9	144,9	165,6	14
Overig (verenigingen, hobby's)	119,8	130,0	129,3	115,0	-11
Totaal	892,1	959,0	935,8	981,6	5

Bron: Onderzoek dagrecreatie 1990/'01, 1995/'96, 2001/'02.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
Frequentie: vijfjaarlijks.

Tabel 7.1.2
Dagtochten naar belangrijkste activiteit en jaargetijde, 2001/02
Day trips by main activity and season, 2001/02

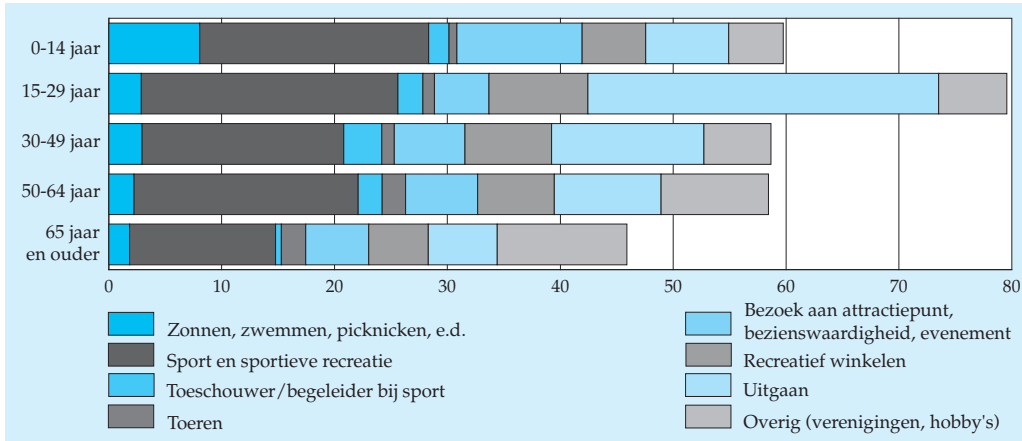
	Winter	Voorjaar	Zomer	Herfst	Totaal
	<i>x mln</i>				
Zonnen, zwemmen, picknicken, dagkamperen e.d.	8,3	13,5	26,0	10,2	58,0
<i>Sport en sportieve recreatie</i>					
Wandelen	18,0	19,3	10,7	17,9	65,9
Fietsen	3,6	13,3	21,7	9,3	47,9
Golfen	0,7	1,0	3,0	1,6	6,2
Trimmen, hardlopen, fitness e.d.	9,4	9,2	5,5	9,4	33,4
Overig	36,1	42,3	25,2	47,4	151,1
Toeschouwer/begeleider bij sport	7,6	11,9	5,6	11,2	36,3
Toeren	3,4	7,2	5,9	5,0	21,5
Bezoek attractiepunt, bezienswaardigheid, evenement	17,0	33,1	34,2	25,6	109,8
Recreatief winkelen	27,7	30,2	23,7	31,2	112,8
<i>Uitgaan</i>					
Film, toneel, concert e.d.	18,7	14,0	10,8	14,5	58,0
Uit eten, café, disco e.d.	44,5	46,1	33,6	41,4	165,6
Overig (verenigingen, hobby's)	31,3	30,3	15,5	38,0	115,0
Totaal	226,2	271,5	221,4	262,5	981,6
	<i>x 1</i>				
Gemiddeld per persoon	14,3	17,2	14,0	16,6	62,1

N.B. Exclusief dagtochten vanaf een vakantieadres.

Bron: Onderzoek dagrecreatie 2001/02.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Frequentie: vijfjaarlijks.

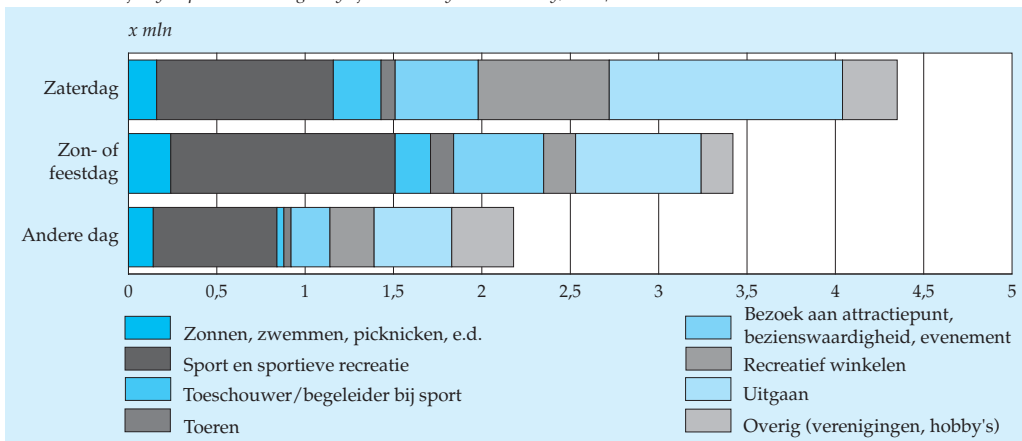
7.1.3 Gemiddeld aantal dagtochten per persoon per leeftijd naar belangrijkste activiteit, 2001/'02
Average number of day trips per person by age and main activity, 2001/'02



N.B. Exclusief dagtochten vanaf een vakantieadres.

Bron: Onderzoek dagrecreatie 2001/'02.

7.1.4 Aantal dagtochten op een gemiddelde dag van de week naar belangrijkste activiteit, 2001/'02
Number of day trips on an average day of the week by main activity, 2001/'02



N.B. Exclusief dagtochten vanaf een vakantieadres.

Bron: Onderzoek dagrecreatie 2001/'02.

Tabel 7.1.5
Dagtochten naar belangrijkste activiteit en provincie van bestemming, 2001/02
Day trips by main activity and province of destination, 2001/02

	Nederland						
	Gronin- gen	Fries- land	Drenthe	Over- ijssel	Flevo- land	Gelder- land	Utrecht
	<i>x mln</i>						
Zonnen, zwemmen, picknicken, dagkamperen e.d.	2,3	2,0	1,7	4,1	0,7	5,6	4,0
Sport en sportieve recreatie	6,2	11,9	7,3	16,5	5,7	34,6	21,2
Toeschouwer/begeleider bij sport	1,1	1,7	1,6	2,2	0,4	4,5	2,0
Toeren	0,6	1,2	1,1	1,7	0,4	3,8	1,3
Bezoek attractiepunt, beziens- waardigheid, evenement	3,9	3,1	4,3	5,6	2,3	12,1	7,1
Recreatief winkelen	4,8	3,1	2,7	6,5	1,8	13,0	8,7
Uitgaan	8,1	6,3	3,9	14,4	2,2	23,9	17,7
Overig (verenigingen, hobby's)	4,3	4,4	2,8	6,0	1,4	15,6	8,1
Totaal	31,3	33,7	25,4	56,9	14,8	113,1	70,1
	Nederland					Buiten- land	Totaal
	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Noord- Brabant	Limburg		
	<i>x mln</i>						
Zonnen, zwemmen, picknicken, dagkamperen e.d.	10,8	13,9	2,7	6,8	2,9	0,5	58,0
Sport en sportieve recreatie	55,2	68,8	6,9	45,0	20,4	4,8	304,5
Toeschouwer/begeleider bij sport	5,5	7,7	0,8	6,7	1,8	0,3	36,3
Toeren	2,8	2,7	1,0	2,1	1,2	1,7	21,5
Bezoek attractiepunt, beziens- waardigheid, evenement	22,4	22,0	1,9	15,1	5,7	4,2	109,8
Recreatief winkelen	18,4	26,0	1,8	14,5	7,2	4,1	112,8
Uitgaan	39,6	48,3	4,4	35,0	16,3	3,6	223,6
Overig (verenigingen, hobby's)	17,7	25,6	1,8	16,9	9,8	0,6	115,0
Totaal	172,4	215,2	21,2	142,2	65,4	19,8	981,6

N.B. Exclusief dagtochten vanaf een vakantieadres.

Bron: Onderzoek dagrecreatie 2001/02.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Frequentie: vijfjaarlijks.

Tabel 7.1.6
Dagtochten naar belangrijkste activiteit en vervoermiddel, 2001/02
Day trips by main activity and means of transport, 2001/02

	Fiets	Auto	Openbaar vervoer	Overige vervoermiddelen	Geen vervoermiddel	Totaal (abs.= 100%)
	%					x mln
Zonnen, zwemmen, picknicken, dagkamperen e.d.	25	66	3	1	6	58,0
<i>Sport en sportieve recreatie</i>						
Wandelen	5	57	3	0	35	65,9
Fietsen	94	6	0	0	0	47,9
Golfen	2	98	0	0	0	6,2
Trimmen, hardlopen, fitness e.d.	26	60	3	1	10	33,4
Overig	31	57	2	1	9	151,1
Toeschouwer/begeleider bij sport	22	66	4	1	7	36,3
Toeren	1	77	4	14	4	21,5
Bezoek attractiepunt, bezienswaardigheid, evenement	13	64	13	0	9	109,8
Recreatief winkelen	13	69	13	0	5	112,8
<i>Uitgaan</i>						
Film, toneel, concert e.d.	16	60	15	0	9	58,0
Uit eten, café, disco e.d.	24	51	11	1	14	165,6
Overig (verenigingen, hobby's)	26	53	6	0	14	115,0
Totaal	24	57	7	1	11	981,6

N.B. Exclusief dagtochten vanaf een vakantieadres. Als tijdens de dagtocht meer dan één vervoermiddel is gebruikt, is het vervoermiddel genomen waarmee de langste afstand is afgelegd.

Bron: Onderzoek dagrecreatie 2000/01

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Frequentie: vijfjaarlijks.

Tabel 7.1.7
Dagtochten naar belangrijkste activiteit en duur van de dagtocht, 2001/02
Day trips by main activity and duration of the trip, 2001/02

	2-3 uur	4-5 uur	6-7 uur	8 uur of meer	Totaal (abs.= 100%)
	%				x mln
Zonnen, zwemmen, picknicken, dagkamperen e.d.	57	23	10	10	58,0
<i>Sport en sportieve recreatie</i>					
Wandelen	71	17	6	5	65,9
Fietsen	64	20	9	7	47,9
Golfen	30	27	26	17	6,2
Trimmen, hardlopen, fitness e.d.	88	7	3	2	33,4
Overig	67	21	7	5	151,1
Toeschouwer/begeleider bij sport	51	28	11	10	36,3
Toeren	49	20	15	15	21,5
Bezoek attractiepunt, beziens- waardigheid, evenement	38	23	16	23	109,8
Recreatief winkelen	57	26	9	8	112,8
<i>Uitgaan</i>					
Film, toneel, concert e.d.	41	40	12	7	58,0
Uit eten, café, disco e.d.	38	35	16	11	165,6
Overig (verenigingen, hobby's)	58	27	8	7	115,0
Totaal	54	26	11	10	981,6

N.B. Exclusief dagtochten vanaf een vakantieadres.

Bron: Onderzoek dagrecreatie 2001/'02.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Frequentie: vijfjaarlijks.

Tabel 7.1.8
Dagtochten per woonprovincie naar provincie van bestemming, 2001/02
Day trips: province of residence and of destination, 2001/02

Woonprovincie	Bestemming totaal Nederland	provincie					
		Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland
<i>x 1 000</i>							
Groningen	34 660	25 590	1 510	3 640	1 130	100	810
Friesland	34 570	1 830	28 860	1 320	590	190	290
Drenthe	21 660	1 260	450	16 960	1 480	150	210
Overijssel	58 540	450	580	1 180	46 280	630	4 160
Flevoland	13 640	90	360	150	650	9 060	470
Gelderland	116 300	180	660	520	4 680	1 130	91 180
Utrecht	71 530	130	400	140	480	530	4 210
Noord Holland	167 680	590	450	470	830	1 880	2 550
Zuid Holland	224 390	850	340	380	380	740	3 750
Zeeland	21 040	110	0	0	80	30	120
Noord Brabant	149 110	160	110	560	360	370	4 240
Limburg	68 510	40	20	60	0	0	1 120
Heel Nederland	981 620	31 280	33 740	25 380	56 940	14 810	113 110
	Utrecht	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Noord- Brabant	Limburg	Buitenland, onbekend
<i>x 1 000</i>							
Groningen	20	810	530	20	130	0	370
Friesland	100	780	390	0	140	0	70
Drenthe	150	380	80	0	60	30	460
Overijssel	940	1 310	660	0	480	120	1 740
Flevoland	620	1 660	370	0	110	70	20
Gelderland	4 600	3 270	3 090	80	3 600	1 480	1 830
Utrecht	51 620	5 750	4 640	20	1 940	810	870
Noord Holland	4 480	147 280	6 000	0	1 340	1 180	620
Zuid Holland	6 160	8 660	193 770	1 540	5 900	800	1 140
Zeeland	140	110	770	17 290	1 130	100	1 170
Noord Brabant	1 000	1 740	4 710	2 260	125 510	3 080	5 000
Limburg	300	690	180	30	1 830	57 690	6 540
Heel Nederland	70 130	172 440	215 190	21 250	142 170	65 360	19 830

N.B. Exclusief dagtochten vanaf een vakantieadres.

Bron: Onderzoek dagrecreatie 2001/02.

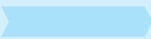
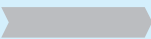
Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Frequentie: vijfjaarlijks.

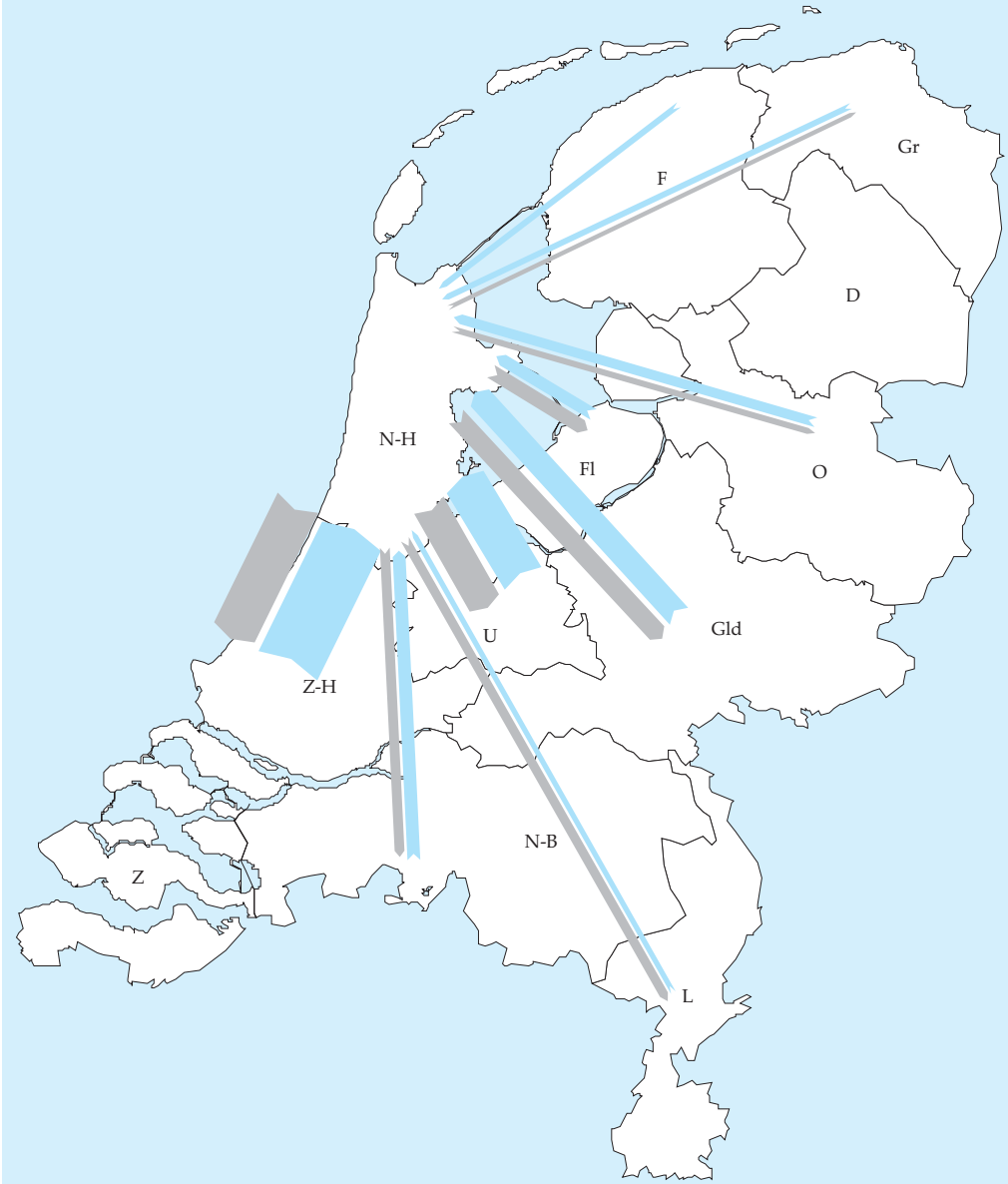
7.1.9 Provinciegrens overschrijdende dagtochten naar en vanuit Noord-Holland, 2001/'02

Day trips in which provincial limits were crossed, to and from Noord-Holland, 2001/'02

Legenda: < 500 000 niet weergegeven

Iedere mm dikte van de pijl stelt 1 mln dagtochten voor.

-  stroom naar Noord-Holland
-  stroom vanuit Noord-Holland

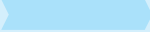
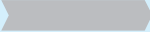


Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

7.1.10 Provinciegrens overschrijdende dagtochten naar en vanuit Gelderland, 2001/02
Day trips in which provincial limits were crossed, to and from Gelderland, 2001/02

Legenda: < 500 000 niet weergegeven

Iedere mm dikte van de pijl stelt 1 mln dagtochten voor.

-  stroom naar Gelderland
-  stroom vanuit Gelderland



Bron: ContinuVakantieOnderzoek.

Tabel 7.1.11
De 20 meest bezochte attractiepunten
Top-twenty of most visited attractions

	1997	1999	2001	2002	2003
<i>1 000 bezoekers</i>					
1. De Efteling	3 000	3 050	3 150	3 415	3 235
2. Rondvaarten Amsterdam	.	3 200	3 000	3 000	2 750
3. Diergaarde Blijdorp	1 210	1 360	1 750	1 505	1 550
4. Burgers' Zoo (excl. Safaripark)	1 300	1 500	1 610	1 620	1 500
5. Noorder Dierenpark	1 700	1 900	1 400	1 500	1 500
6. Vincent van Goghmuseum	1 020	770	1 300	1 595	1 340
7. Attractiepark Slagharen	1 000	1 000	1 200	1 200	1 300
8. Duinrell	1 180	1 210	1 280	1 290	1 300
9. Openluchtmuseum De Zaanse Schans	900	810	825	900	950
10. Anne Frank Huis	710	810	900	910	915
11. Artis, Aquarium, Planetarium	1 220	1 270	1 200	1 230	890
12. Rijksmuseum	1 080	1 310	1 010	1 090	840
13. Ouwehands Dierenpark	640	530	670	680	825
14. Dierenpark Amersfoort	.	650	605	635	680
15. Madurodam	940	830	890	775	660
16. De Keukenhof	850	790	750	700	655
17. Sexmuseum 'Venustempel'	.	.	490	520	520
18. Safaripark Beekse Bergen	365	480	500	550	500
19. Koningin Julianatoren, Apeldoorn	.	.	400	450	450
20. Madame Tussaud Scenerama	650	640	530	440	440

Bron: NBTC.

Inlichtingen: NBTC (070) 370 57 05.

Voornaamste publicatie: Het bezoek aan toeristische attracties en evenementen, analyse 1997-2004.

In deze lijst zijn nationaal bekende permanente attractieparken, dierentuinen en musea opgenomen, waar via entreebetalingen cijfers over aantallen bezoekers kunnen worden verkregen. De cijfers zijn opgegeven door de bedrijven zelf.

Frequentie: jaarlijks.

Financieel

Tabel 7.2
Uitgaven voor dagtochten, 2001/02
Expenditure on day trips, 2001/02

	Totaal van alle dagtochten				Gemiddeld per persoon per dagtocht			
	entree- en deel- name- kosten	con- sump- tie- kosten	reis- kosten	totaal	entree- en deel- name- kosten	con- sump- tie- kosten	reis- kosten	totaal
	<i>mln euro</i>				<i>euro</i>			
Zonnen, zwemmen, picknicken, dagkamperen e.d.	128	148	64	340	2,22	2,56	1,10	5,87
Sport en sportieve recreatie	723	939	308	1 970	2,38	3,09	1,01	6,48
w.o. Wandelen	25	191	91	306	0,37	2,90	1,38	4,65
Fietsen	16	160	28	204	0,34	3,35	0,59	4,27
Golfen	76	50	17	143	12,25	7,98	2,69	22,92
Trimmen, hardlopen, fitness e.d.	172	62	29	263	5,13	1,87	0,86	7,85
Overig	434	476	143	1 054	2,87	3,16	0,95	7,00
Toeschouwer/begeleider bij sport	108	163	76	347	3,00	4,52	2,09	9,61
Toeren	30	132	121	283	1,39	6,13	5,66	13,18
Bezoek attractiepunt, beziens- waardigheid, evenement	442	719	358	1 519	4,11	6,69	3,34	14,14
Recreatief winkelen	61	563	270	893	0,54	4,99	2,39	7,92
Uitgaan	1 030	3 872	442	5 345	4,61	17,32	1,98	23,90
Film, toneel, concert e.d.	631	423	104	1 158	10,87	7,29	1,79	19,95
Uit eten, café, disco e.d.	399	3 449	338	4 186	2,41	20,83	2,04	25,29
Overig (verenigingen, hobby's)	324	289	154	766	2,83	2,53	1,35	6,71
Totaal	2 863	6 845	1 803	11 511	2,92	6,97	1,84	11,73

N.B. Exclusief dagtochten vanaf een vakantieadres.

Bron: Onderzoek dagrecreatie 2001/'02.

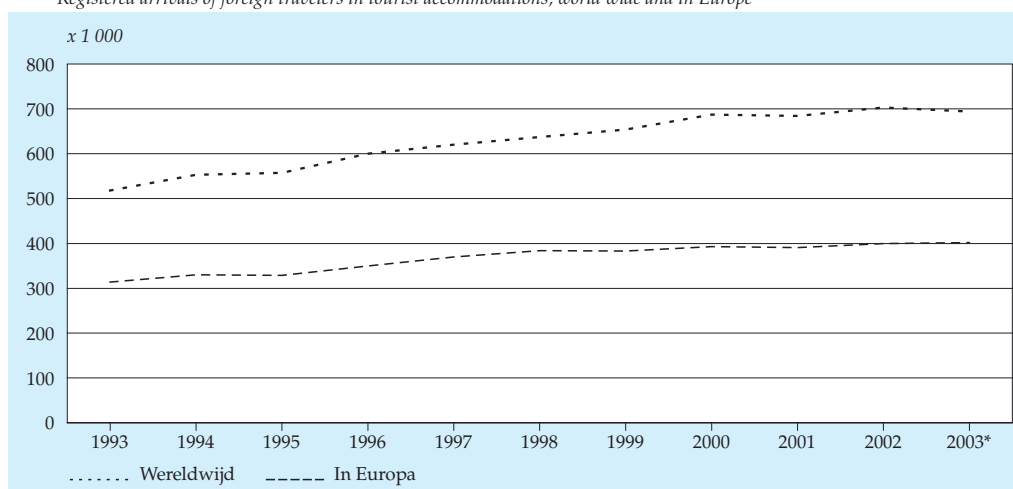
Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Frequentie: vijfjaarlijks.

8. Internationaal toerisme

Algemeen

8.1.1 Geregistreerde aankomsten van buitenlandse reizigers in logiesaccommodaties, wereldwijd en in Europa *Registered arrivals of foreign travelers in tourist accommodations, world wide and in Europe*



Bron: World Tourism Organization.

Tabel 8.1.2
Deelname van de bevolking aan (lange) vakanties in enkele landen.
Participation of the population in (long) holidays in some countries

	Jaar van onderzoek	Onderzochte bevolking	Minimaal aantal nachten	Deelname aan vakanties (%)
België	2002	0-74 jaar	1	68
Denemarken	1999			60
Duitsland	2003	>14 jaar	4	77
Finland	1999	15-74 jaar	1	88
Frankrijk	2001	>14 jaar	1	73
Griekenland	1997			75
Groot-Brittannië	1998	hele bevolking	4	60
Ierland	2000			38 ¹⁾
Italië	1999	>17 jaar		55
Luxemburg	1999			75
Nederland	2003	hele bevolking	1	82
Noorwegen	1998			66
Oostenrijk	1999		4	50
Portugal	2000	>14 jaar	1	53
Spanje	1999			50
Zweden	1998	0-74 jaar	.	70
Zwitserland	1998			72

¹⁾ Alleen binnenlandse vakanties.

Bron: Diverse vakantieonderzoeken; bewerking NBTC.

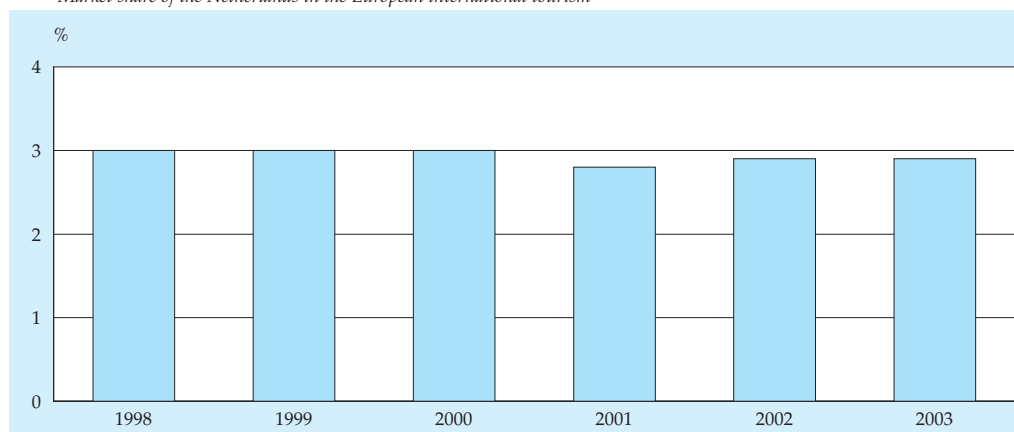
Inlichtingen: NBTC (070) 370 57 05.

Voornaamste publicatie: vakantieonderzoeken van het betreffende land.

Frequentie: per land verschillend.

8.1.3 Marktaandeel van Nederland in het Europese internationaal toerisme¹⁾

Market share of the Netherlands in the European international tourism



¹⁾ Marktaandeel: in de meeste Europese landen is, op steekproefbasis, onderzocht hoeveel reizen naar het buitenland gemaakt zijn en naar welke landen. Het deel daarvan naar Nederland is het marktaandeel.

²⁾ Europa als bestemming: alle Europese landen, incl. de Baltische staten, Rusland, Wit-Rusland, Moldavië, Oekraïne, Turkije, Cyprus, Armenië en Georgië; excl. Azerbeidzjan en Kazakstan.

Bron: ETM.

Inlichtingen: NBTC (070) 370 57 05.

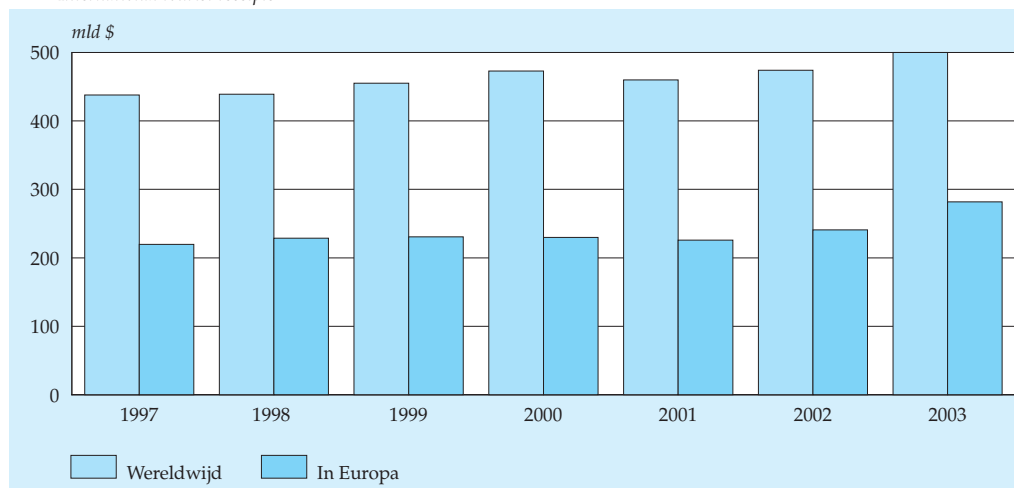
Voornaamste publicatie: European Travel Monitor.

Frequentie: jaarlijks.

Financieel

8.2.1 Ontvangsten uit het reisverkeer

International tourist receipts



Bron: WTO.

Tabel 8.2.2

Ontvangsten uit en uitgaven aan reisverkeer per land, 2002

International tourist receipts and expenditure by country, 2002

	Ontvangsten	Uitgaven
	<i>mln euro</i>	
België	7 289	11 036
Denemarken	6 118	7 251
Duitsland	20 261	56 258
Finland	1 664	2 079
Frankrijk	34 190	20 580
Griekenland	10 302	2 450
Groot-Brittannië	18 603	42 735
Ierland	3 267	3 958
Italië	28 464	16 935
Nederland	8 150	13 663
Noorwegen	2 896	6 149
Oostenrijk	11 884	9 932
Portugal	6 260	2 274
Spanje	35 543	6 638
Zweden	4 755	7 658
Zwitserland	6 067	6 797

Bron: WTO.

Inlichtingen: NBTC (070) 370 57 05.

Voornaamste publicatie: Tourism Market Trends 2003, Europe.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 8.2.3
Ontvangsten uit en uitgaven aan internationaal reisverkeer per hoofd van de bevolking per land, 2002*
*International tourists receipts and expenditure per capita per country, 2002**

	Ontvangsten	Uitgaven ¹⁾
	<i>euro</i>	
België	707	1 054
Denemarken	1 139	971
Duitsland	246	625
Finland	321	398
Frankrijk	575	332
Griekenland	938	423
Groot-Brittannië	320	689
Ierland	834	818
Italië	506	281
Nederland	503	828
Noorwegen	638	1 058
Oostenrijk	1 461	1 216
Portugal	603	226
Spanje	916	164
Zweden	533	849
Zwitserland	1 106	1 002
Gemiddeld	539	529

¹⁾ Uitgaven in 2001.

Bron: Eurostat.

Inlichtingen: NBTC (070) 370 57 05.
 Voornaamste publicatie: Tourism market trends 2002, Europe.
 Frequentie: jaarlijks.

Tabel 8.2.4

Ontvangsten uit het internationaal reisverkeer als percentage van het bruto binnenlands product (BBP) en per aangekomen buitenlandse gast, 2002

Ratio of the international tourists receipts to the Gross Domestic Product and per inbound tourist, 2002

	BBP	Ontvangsten per gast
	%	euro
België	2,8	1 084
Denemarken	3,3	3 044
Duitsland	1,0	1 128
Finland	1,2	579
Frankrijk	2,3	444
Griekenland	7,3	726
Groot-Brittannië	1,1	769
Ierland	2,5	504
Italië	2,3	715
Nederland	1,8	849
Noorwegen	1,4	932
Oostenrijk	5,5	639
Portugal	4,9	537
Zweden	1,9	637
Zwitserland	2,9	807

Bron: WTO/OESO.

Inlichtingen: NBTC (070) 370 57 05.

Voornaamste publicatie: Tourism Market Trends 2003, Europe.

Frequentie: jaarlijks.

9. De economische betekenis van toerisme in Nederland

Tabel 9.1
Ontvangsten uit het reisverkeer naar land van herkomst
International tourist receipts by country of residence

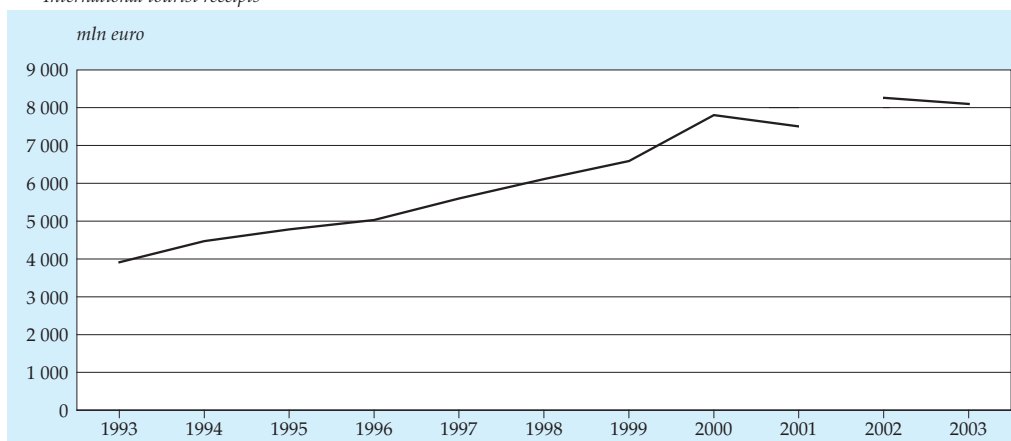
	2002	2003
	<i>mln euro</i>	
Duitsland	3 437	3 432
Groot-Brittannië	1 327	1 186
België	616	698
Frankrijk	324	313
Italië	239	248
Spanje	184	194
Zwitserland	89	84
Denemarken	71	82
Zweden	71	74
Ierland	68	61
Oostenrijk	36	35
Finland	28	26
Luxemburg	21	24
Portugal	25	23
Griekenland	21	20
Verenigde Staten	602	529
Canada	64	58
Japan	111	89
Overige landen	928	924
Totaal	8 261	8 099

Bron: CBS

Inlichtingen: CBS 0900 0227.
 Voornaamste publicatie: CBS/StatLine.
 Frequentie: per kwartaal.

9.2 Ontvangsten uit het reisverkeer

International tourist receipts



N.B. Trendbreuk in 2002.

Bron: De Nederlandsche Bank/CBS.

Tabel 9.3

Toeristische bestedingen in Nederland, 2002

Touristic expenditure in the Netherlands, 2002

	Bestedingen
	<i>mld euro</i>
Binnenlands toerisme	23,5
Toeristische dagtochten	11,5
Toeristische verblijven	2,9
Zakelijke dagtochten	8,2
Zakelijke verblijven	0,9
Inkomend toerisme	8,1
Toeristische dagtochten	2,3
Toeristische verblijven	2,3
Zakelijke dagtochten	0,1
Zakelijke verblijven	1,0
Overig	2,4
Uitgaand toerisme	2,5
Toeristisch-recreatieve goederen	1,7
Totaal	35,8

Bron: NBTC.

Inlichtingen: NBTC (070) 370 57 05.

Voornaamste publicatie: Kerncijfers Toerisme & Recreatie.

Frequentie: jaarlijks.

Tabel 9.4
Aanbod van kenmerkende toeristische diensten van Nederland, 1999
Domestic supply and internal tourism consumption, 1999

Diensten	Totaal aanbod door					Toeristisch aandeel ²⁾
	toeristische bedrijfs- takken ¹⁾	overige bedrijfs- takken	invoer	product- gebonden subsidies minus belastingen	totaal	
	<i>mln euro</i>					<i>%</i>
Logiesaccommodatie w.o. aan toeristen ²⁾	1 941 1 846	21 21	0 0	0 0	1 962 1 867	95
Maaltijd en dranken w.o. aan toeristen ²⁾	9 697 8 696	121 0	0 0	0 0	9 818 8 696	89
Vervoersdiensten w.o. aan toeristen ²⁾	8 726 6 176	5 2	757 757	-1 109 -296	8 379 6 638	79
Reisorganisaties etc. w.o. aan toeristen ²⁾	1 056 860	22 22	93 93	0 0	1 171 975	83
Amusement en cultuur w.o. aan toeristen ²⁾	4 477 1 151	69 15	284 127	-219 -97	4 611 1 196	26
Sport en recreatie w.o. aan toeristen ²⁾	2 930 1 656	179 120	0 0	25 -31	3 134 1 745	56
Totaal kenmerkende toeristische diensten w.o. aan toeristen ²⁾	28 827 20 385	417 180	1 134 977	-1 303 -425	29 075 21 117	73
Toeristisch bruto binnenlands product ³⁾ als % van het totaal BBP	9 320 2,5					

¹⁾ Toeristische bedrijfstakken: Logiesverstrekkers; maaltijd- en drankverstreking; vervoer; reisbureaus enz.; amusement en cultuur; sport en overige recreatie (incl. bioscoop).

²⁾ Toeristisch aandeel is het percentage aanbod aan toeristen van het totale aanbod.

³⁾ Het Toeristisch Bruto Binnenlands Product (BBP) is gelijk aan de totale toegevoegde waarde voortgebracht door geleverde toeristische diensten voor zover deze uiteindelijk door toeristen worden geconsumeerd, inclusief het saldo van productgebonden belastingen en subsidies.

Bron: Satellietrekening Toerisme

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Satellietrekeningen voor het Toerisme, Nederland, 1999.

<http://www.cbs.nl/nl/publicaties/publicaties/maatschappij/toerisme-recreatie-sport/satellietrekeningen1999.pdf>

Tabel 9.5
Gebruik van kenmerkende toeristische diensten van Nederland, 1999
Use of characteristic tourism products of the Netherlands, 1999

Diensten	Zakelijke reizigers		Recreatieve toeristen		Overig gebruik ³⁾	Interne toeristische consumptie ⁴⁾
	zonder overnachting	met overnachting	zonder overnachting	met overnachting		
A. Gebruik door niet-ingezetenen <i>mln euro</i>						
Logiesaccommodatie		319		502		
Maaltijd en dranken	40	331	207	581		
Vervoersdiensten	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾		
Reisorganisaties enz.	0	0	0	0		
Amusement en cultuur	0	10	40	58		
Sport en recreatie	0	5	11	19		
Totaal kenmerkende toeristische diensten	40	665	258	1 160		
B. Gebruik door inwoners ²⁾						
Logiesaccommodatie		216		830	0	1 867
Maaltijd en dranken	1 285	204	5 050	998	0	8 696
Vervoersdiensten	325	584	480	2 346	0	6 638
Reisorganisaties enz.	7	88	20	651	209	975
Amusement en cultuur	166	0	799	43	80	1 196
Sport en recreatie	0	0	1 699	2	9	1 745
Totaal kenmerkende toeristische diensten	1 783	1 092	8 048	4 870	298	21 117

¹⁾ De transportkosten van de buitenlandse toeristen in Nederland zijn niet bekend. De totale transportkosten van deze 4 categorieën zijn 2903 miljoen euro. De totale kosten in de tabel (de kolomtotalen) van deze categorieën zijn dus exclusief transportkosten.

²⁾ Omvat ook het gebruik van Nederlandse diensten voor een buitenlandse reis.

³⁾ Overig gebruik omvat onder meer consumptie in natura en het gebruik van Nederlandse toeristische diensten in het buitenland door buitenlanders (zoals van reisorganisaties of muziekoptredens).

⁴⁾ Consumptie door binnenlandse en inkomende toeristen en reizigers.

Bron: Satellietrekening Toerisme.

Inlichtingen: CBS 0900 0227.

Voornaamste publicatie: Satellietrekeningen voor het Toerisme, Nederland, 1999.

<http://www.cbs.nl/nl/publicaties/publicaties/maatschappij/toerisme-recreatie-sport/satellietrekeningen1999.pdf>

Tabel 9.6
Werkgelegenheid in de sector toerisme en recreatie, 31 december 2002*
*Employment in the tourism and recreation sector, December 31st 2002**

SBI-code	Bedrijfsklasse,-subklasse	Banen van werknemers		
		totaal	mannen	vrouwen
<i>x 1 000</i>				
551	Hotels, pensions en conferentie-oorden	40,1	19,6	20,4
552	Kampeerterrinen en overige logiesvormen ¹⁾	14,5	5,6	8,8
553,554	Café's en restaurants	166,9	82,1	84,8
555	Kantines en catering	33,2	11,6	21,6
6010	Passagiersvervoer per spoor ²⁾	38,8	32,2	6,5
6022, 6023	Passagiersvervoer over de weg ³⁾	39,9	29,6	10,3
61102, 61204	Passagiersvervoer over water	4,1	3,3	0,8
620	Passagiersvervoer door de lucht	x	x	x
632	Dienstverlening voor het (personen)vervoer	x	x	x
633	Reisorganisatie en-bemiddeling; informatieverstrekking voor toerisme	21,4	5,1	16,3
711,712	Verhuur van personenauto's en andere transportmiddelen ⁴⁾	8,2	5,9	2,3
9231	Beoefening van kunst	8,9	4,7	4,2
9232	Theaters e.d.; dienstverlening voor kunstbeoefening	10,4	5,5	4,9
9252	Kunstgalerieën en-expositieruimten, musea en monumentenzorg	5,6	2,6	3,0
9253	Dieren- en plantentuinen; natuurbehoud	3,7	2,2	1,4
9261-2,4	Sport, excl binnensport	24,2	13,9	10,3
9233,927	Recreatie	14,1	7,8	6,2
** ⁵⁾	Overige ⁵⁾	26,1	14,0	12,2

CBS: Statistiek Werkgelegenheid en lonen.

¹⁾ Jeugdherbergen, kampeerterrinen, vakantiehuysjes, -bungalowparken enz.

²⁾ Inclusief openbaar personenvervoer over de weg.

³⁾ Exclusief openbaar personenvervoer over de weg.

⁴⁾ Inclusief verhuur van vrachtauto's, schepen voor beroepsvaart (niet voor pleziervaart) en vliegtuigen.

⁵⁾ 71402 Verhuur van sport- en recreatie-artikelen,

71405 Verhuur van overige roerende goederen (niet videotheken, verhuur van leesportefeuilles, kleding, huisraad),

7481 Fotografie en ontwikkelen van foto's en films,

74842 Organiseren van beurzen, tentoonstellingen e.d.,

9305 Overige dienstverlening, n.e.g.: dierenasielen, sexindustrie, gidsen, paragnosten, enz.

Externe bronnen en relevante organisaties

Algemeen of meerdere terreinen omvattend

Internationaal

Eurostat
Bâtiment Jean Monnet
Rue Alcide de Gasperi
L-2920 Luxemburg
Luxemburg
Tel. 00 - 352 - 4301-34087
Fax 00 - 352 - 4301-34359
<http://europa.eu.int/comm/eurostat>
estat-infodesk@cec.eu.int

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)
Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD)
2, rue André-Pascal
75775 Paris Cedex 16
Frankrijk
Tel. 00 - 33 - 1 - 45 24 82 00
Fax 00 - 33 - 1 - 46 34 67 19
<http://www.oecd.org>

World Tourism Organization (WTO-OMT)
Capitán Haya, 42
28020 Madrid
Spanje
Tel. 00 - 34 - 91 - 5 67 81 00
Fax 00 - 34 - 91 - 5 71 37 33
<http://www.world-tourism.org>
omt@world-tourism.org

World Tourism and Travel Council (WTTC)
1-2 Queen Victoria Terrace
Sovereign Court
London E1W 3HA
Verenigd Koninkrijk
Tel. 00 - 44 - 870 727 9882
Fax 00 - 44 - 870 728 9882
www.wttc.org
enquiries@wttc.org

Nationaal

Sociaal en Cultureel Planbureau
Parnassusplein 5
Postbus 16164
2500 BD 's-Gravenhage
Tel. (070) 340 70 00
Fax (070) 340 70 44
<http://www.scp.nl>

Stichting Recreatie
Raamweg 19
2596 HL 's-Gravenhage
Tel. (070) 427 54 54
Fax (070) 427 54 13
<http://www.kicrecreatie.agro.nl>
secretariaat@kicrecreatie.agro.nl

Toerisme en recreatie

Algemeen Nederlands Verbond van Reisondernemingen (ANVR)
Rijnzathe 8d
Postbus 55
3454 ZH De Meern
Tel. (030) 669 70 33
Fax (030) 669 70 34
<http://www.anvr.nl>

Alterra Afdeling Ecologie en Samenleving – team Recreatie, natuur en samenleving
Droevendaalsesteeg 3
Postbus 47
6700 AA Wageningen
Tel. (0317) 47 47 00
Fax (0317) 419 000
<http://www.alterra.nl>
info@alterra.nl

ANWB Afdeling Toerisme en recreatie
Wassenaarseweg 220
Postbus 93200
2509 BA 's-Gravenhage
Tel. (070) 314 71 47
Fax (070) 314 69 69
<http://www.anwb.nl>

Bedrijfschap Horeca en Catering
Baron de Coubertinlaan 6
Postbus 121
2700 AC Zoetermeer
Tel. (079) 368 07 07
Fax (079) 361 73 12
<http://www.BHenC.nl>
ish@BHenC.nl

Koninklijk Horeca Nederland (KHN)
Pelmolenlaan 10
Postbus 566
3440 AN Woerden
Tel. (0348) 48 94 89
Fax (0348) 48 94 00
www.kon-horeca.nl
info@horeca.org

Ministerie van Economische Zaken
Directie Ruimtelijk Economisch Beleid
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC 's-Gravenhage
Tel. (070) 379 89 11
Fax (070) 347 40 81
<http://www.minez.nl>
ezinfo@postbus51.nl

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
Directie Groene Ruimte en Recreatie
Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 20401
2500 EK 's-Gravenhage
Tel. (070) 378 68 68
Fax (070) 378 61 00
<http://www.minlnv.nl>

Nederlands Research Instituut voor Recreatie en Toerisme (NRIT)
Paardeweide 5d
4824 EH Breda
Tel. (076) 542 06 00
Fax (076) 542 07 20
<http://www.nrit.nl>
info@nrit.nl

Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen
Vlietweg 15
Postbus 458
2260 MG Leidschendam
Tel. (070) 370 57 05
Fax (070) 320 16 54
<http://www.holland.com>

Vereniging van Recreatie Ondernemers in Nederland (Recron)
Hoofdstraat 82
3970 AC Driebergen
Tel. (0343) 52 47 00
Fax (0343) 52 47 01
<http://www.recron.nl/>

Sport en recreatie-instellingen

Hiswa Vereniging
Hoofdstraat 82
Postbus 102
3970 AC Driebergen-Rijsenburg
Tel. (0343) 52 47 24
Fax (0343) 52 47 25
<http://www.hiswa.nl/vereniging>
hiswa@hiswa.nl

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Directie Sport
Parnassusplein 5
Postbus 20350
2500 EJ 's-Gravenhage
Tel. (070) 340 79 11
Fax (070) 340 78 34
<http://www.minvws.nl>

Nederlands Olympisch Comité en de Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF)
Papendallaan 60
Postbus 302
6800 AH Arnhem
Tel. (026) 483 44 00
Fax (026) 482 12 45
<http://www.sport.nl>
info@noc-nsf.nl

Toelichting op enkele gebruikte begrippen en onderzoeken

Begrippen

Bestemming

Bij vakanties is het land waar men het grootste aantal overnachtingen heeft doorgebracht aangemerkt als het vakantie­land. Bij de binnenlandse vakanties is de bestemming met behulp van gemeentecodes vastgelegd. Bij de buitenlandse vakanties zijn alle landen op de wereld afzonderlijk gecodeerd en is binnen een aantal landen onderscheid gemaakt naar toeristengebied. Bij een gelijk aantal overnachtingen op meerdere plaatsen is die locatie genoteerd, welke het verst van de woonplaats van de respondent ligt.

Bij dagtochten is de bestemming de plaats waar men is geweest of, indien meerdere plaatsen zijn aangedaan, de plaats die het verst van het vertrekadres ligt. Wanneer een respondent geen plaatsnaam kon noemen is gevraagd naar de provincie.

Dagtocht

Onder een dagtocht wordt verstaan iedere recreatieve activiteit waarvoor men ten minste twee uur van huis is, zonder dat daarbij een overnachting plaatsvindt, exclusief bezoeken aan familie of kennissen, en exclusief uitstapjes vanaf een vakantieadres. Iedere 'dagtocht' staat voor één dagrecreant.

Voorbeeld: gaat een gezin van vier personen gezamenlijk een dagje naar een attractiepark, dan zijn dat vier dagtochten. [Zie ook onder: Recreatieve activiteiten].

Duur van de dagtocht

De duur van dagtochten is berekend met behulp van de door de respondent opgegeven vertrek- en terugkomsttijden. Een dagtocht duurt minimaal twee uur.

Gast

Voor de hoofdstukken 4 en 5:

Een gast is een bezoeker die één of meer nachten achtereen in een logiesaccommodatie verblijft. Bezoekers die meer dan twee maanden in een hotel of pension verblijven worden als vaste gasten aangemerkt. Zij tellen niet mee voor de statistiek logiesaccommodaties. Bezoekers die een vaste standplaats op een kampeerterrein of een huisje voor langer dan twee maanden hebben gehuurd, worden evenmin geregistreerd. Asielzoekers worden niet meegeteld, ook niet als ze korter dan twee maanden in een accommodatie verblijven. Per maand worden de in die maand vertrokken gasten waargenomen, ongeacht in welke maand de gast aangekomen is. Het is mogelijk dat een persoon twee of meerdere malen in een maand in dezelfde accommodatie of in verschillende accommodaties als gast wordt geteld.

Groepsaccommodatie

Voor hoofdstuk 5:

Een accommodatie met logiesverstrekking overwegend aan personen in groepsverband (geen gezinsverband zijnde) met slaapgelegenheid in kamers, zalen, huisjes, tenthuisjes, appartementen en/of tenten die gasten mogelijk met 'vreemden' moeten delen. Onder groepsaccommodaties worden verstaan: kampeerboerderijen, vakantiehuizen, kindervakantiehuizen, scoutinghuizen, natuurvriendenhuisen, tentenkampen en logiesaccommodaties behorende tot watersportcentra en maneges.

De gepresenteerde cijfers in dit hoofdstuk hebben vanaf het jaar 1998 betrekking op groepsaccommodaties met ten minste 20 slaappleaatsen. In eerdere jaren lag de ondergrens op 50 slaappleaatsen.

Hotel en pension

Voor de hoofdstukken 4 en 5:

Een accommodatie waarin logies wordt verstrekt en waar eventueel afzonderlijke maaltijden, kleine etenswaren en dranken worden verstrekt aan gasten en mogelijk ook aan passanten (een gast overnacht en een passant niet). Logies overwegend in één- en tweepersoonskamers. Ook appartementen met hoteldienstverlening behoren tot deze categorie. De accommodatie bepaalt zelf of er sprake is van een hotel of een pension. In de praktijk onderscheidt een pension zich van een hotel door geen consumpties aan passanten te verstrekken.

Hoteldienstverlening is het gedurende het verblijf schoonhouden van kamer(s) en opmaken van bedden. Verder kunnen nog andere diensten ter beschikking worden gesteld zoals receptie, room- en telefoonservice.

De gepresenteerde cijfers in de hoofdstukken 4 en 5 hebben vanaf het jaar 1998 betrekking op hotels en pensions met ten minste vijf slaappleaatsen. In eerdere jaren lag de ondergrens op 20 slaappleaatsen.

Huisjescomplex (of huisjesterrein)

Dit is een complex bestaande uit een aantal zomerhuisjes, (vakantie)bungalows of (vakantie)appartementen, voor zover deze verblijfseenheden hoofdzakelijk voor verhuur door de exploitant of beheerder van het complex beschikbaar zijn. Complexen tweede woningen waarvan de individuele woningen in eigendom zijn van afzonderlijke particulieren en die niet hoofdzakelijk beschikbaar zijn voor verhuur door de exploitant van het complex behoren dus niet tot deze categorie. Complexen appartementen die verhuurd worden met hoteldienstverlening worden niet als huisjescomplex beschouwd, maar als (appartementen)hotel. Ook appartementen zonder hoteldienstverlening, die vaak deel uitmaken van een groter gebouw, worden beschouwd als een bungalow of zomerhuisje.

De gepresenteerde cijfers hebben vanaf het jaar 1998 betrekking op huisjescomplexen met ten minste 20 slaappleaatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 50 slaappleaatsen.

Jeugdaccommodatie

Voor hoofdstuk 5:

Jeugdhotels en jeugdherbergen. Jeugdhotels zijn hotels met logiesverstrekking overwegend aan jeugdigen.

Jeugdherbergen hebben eveneens overwegend jeugdige gasten. Hierin wordt logies aangeboden zowel aan groepen als aan individuele personen met slaapgelegenheid in kamers en/of zalen die gasten mogelijk met 'vreemden' moeten delen. In het algemeen geen hoteldienstverlening.

De gepresenteerde cijfers in dit hoofdstuk hebben vanaf 1998 betrekking op jeugdhotels en jeugdherbergen met ten minste vijf slaappleaatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 20 slaappleaatsen.

Kampeerterrein

Voor hoofdstuk 5:

Dat is een terrein of een deel van een terrein met ten minste wasgelegenheid en toiletten, waarop kan worden overnacht in tenten, toercaravans, kampeerauto's, stacaravans, tenthuisjes of trekkershutten.

De gepresenteerde cijfers in deze hoofdstukken hebben vanaf 1998 betrekking op kampeerterrinen met ten minste 20 toeristische slaappleaatsen. In eerdere jaren lag de ondergrens op 400 toeristische slaappleaatsen.

Korte vakantie

In 2001 en eerder: een verblijf buiten de eigen woning voor ontspanning of plezier met ten minste één en ten hoogste drie opeenvolgende overnachtingen anders dan bij familie of kennissen thuis doorgebracht.

Vanaf 2002: een verblijf buiten de eigen woning voor ontspanning of plezier met ten minste één en ten hoogste drie opeenvolgende overnachtingen. Het gaat daarbij zowel om binnen- als buitenlandse vakanties. Ook het logeren bij familie, vrienden of kennissen in het buitenland valt onder het begrip vakantie. Een verblijf bij familie, vrienden of kennissen in Nederland telt echter niet mee, tenzij de bewoners de hele tijd of de meeste dagen afwezig waren.

Lange vakantie

In 2001 en eerder: een verblijf buiten de eigen woning voor ontspanning of plezier met ten minste vier opeenvolgende overnachtingen anders dan bij familie of kennissen thuis doorgebracht.

Vanaf 2002: een verblijf buiten de eigen woning voor ontspanning of plezier met ten minste vier opeenvolgende overnachtingen. Het gaat daarbij zowel om binnen- als buitenlandse vakanties. Ook het logeren bij familie, vrienden of kennissen in het buitenland valt onder het begrip vakantie. Een verblijf bij familie, vrienden of kennissen in Nederland telt echter niet mee, tenzij de bewoners de hele tijd of de meeste dagen afwezig waren.

Logiesaccommodatie

Voor de hoofdstukken 4 en 5:

Een logiesaccommodatie is een ruimtelijke eenheid die een onderdeel uitmaakt van een vestiging van een onderneming, welke eenheid bestemd, ingericht en in gebruik is voor het overnachten door gasten. Een accommodatie kan meerdere logiesvormen aanbieden. In deze publicatie worden als logiesaccommodatie aangemerkt enerzijds hotels en pensions incl. jeugdaccommodaties (jeugdhotels en jeugdhutten), en anderzijds overige logiesaccommodaties, bestaande uit groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterrijnen en mengvormen van deze accommodaties.

Mengvormen. In de praktijk komen de hierboven vermelde logiesvormen vaak in combinatie voor. Wordt een combinatie aangetroffen van hotel/pension met een andere logiesvorm, waarbij de slaappleatscapaciteit in beide sectoren boven de gestelde waarnemingsgrens ligt, dan wordt de accommodatie beschouwd en behandeld als twee accommodaties. Bij een mengvorm van kampeerterrijnen, huisjescomplexen en/of groepsaccommodaties worden vanaf 1998 alleen die onderdelen waargenomen die boven de waarnemingsgrens liggen. Vóór 1998 werden alle toeristische gasten en overnachtingen geregistreerd zodra één van de onderdelen tot de populatie behoorde.

Logiesvorm

Voor de hoofdstukken 1, 2 en 3:

Als van meerdere logiesvormen gebruik is gemaakt, wordt die vorm genoteerd waarin de meeste nachten zijn doorgebracht.

Bij de *Seizoenrecreatieve logiesvormen* zijn ondergebracht: een zomerhuisje, vakantiebungalow, tweede woning, stacaravan, kajuitboot of volkstuinthuisje of boot in het bezit van het huishouden en een eigen tent, bungalowtent, tourcaravan, vouwcaravan of vouwwagen of tent op een vaste seizoen- of jaarplaats.

Bij de *toeristische logiesvormen* zijn tot en met 2001 ondergebracht: hotel en pension, appartement, kamer zonder pension, gehuurd zomerhuisje, bungalow, tweede woning, eerste woning van een particulier, gehuurde caravan of vouwwagen, tent, kampeerauto, kamphuis jeugdhutten, kampeerboerderij, gehuurde boot, overige logiesvormen.

Met ingang van 2002 worden de toeristische logiesvormen als volgt ingedeeld:

- Woning van familie, vrienden of kennissen,
- Woning van een andere particulier,
- Hotel,
- Pension, bed & breakfast,
- Appartement,
- Zomerhuisje, vakantiebungalow (gehuurd),
- Tent, bungalowtent,
- Caravan, vouwwagen, camper,
- Boot (cruiseschip en gehuurde zeilboot of motorjacht),

- Jeugdherberg of andere groepsaccommodatie,
- Overige logiesvormen.

Organisatievorm

Bij de vakanties is sprake van een georganiseerde reis als logies en/of vervoer geboekt zijn bij een reisbureau, ANWB-kantoor, bank, warenhuis, postkantoor, VVV-kantoor, vakantieboekingscentrale van de VVV of een boekingscentrale van een hotel- of bungalowketen dan wel rechtstreeks bij een reisorganisatie (vervoersmaatschappij, accommodatieverschaffer of andere bemiddelende instantie). Tot de niet-georganiseerde reizen behoren de vakanties waarbij het logies rechtstreeks bij de eigenaar werd geboekt, men zonder iets te reserveren op pad ging dan wel op een vaste seizoen- of jaarplaats of in een eigen recreatief onderkomen verbleef.

Overnachting (of nacht)

Elke nacht die een gast doorbrengt in een logiesaccommodatie, voor zover dit geen overnachting is van een vaste gast in een hotel of pension of van een vaste huurder van een huisje of vaste standplaats op een kampeerterrein.

Participatie, deelname

Hiermee wordt uitgedrukt het aandeel van de bevolking (of een categorie daaruit) dat in de periode waarop de analyse betrekking heeft ten minste eenmaal een vakantie heeft doorgebracht.

Recreatieve activiteiten (Dagrecreatie)

Dit zijn alle activiteiten die iemand voor zijn plezier onderneemt. Bijvoorbeeld: een dagje naar het strand of pretpark, wandelen, sporten, bezoek aan museum, theater of café, een rondvaart, de wekelijkse zangavond, uit eten gaan, winkelen voor het plezier. Wanneer is het wel een recreatieve activiteit en wanneer niet?

WEL:

- uitstapjes vanuit de eigen woning, school, kantoor of fabriek;
- uitstapjes vanuit de woning van familie, kennissen of vrienden - waar men al dan niet logeert - indien deze zelf aanwezig zijn.

NIET:

- bezoek aan familie, kennissen of vrienden;
- uitstapje vanuit een vakantieadres: woning van familie, kennissen of vrienden die zelf niet thuis zijn, hotel, pension, recreatiebungalow, camping, tweede woning, (sta)caravan, 'geruilde' woning e.d.;
- uitstapje vanuit de woning van familie, kennissen of vrienden indien deze zelf niet aanwezig zijn.

Een dagtocht kan bestaan uit maximaal drie opeenvolgende recreatieve activiteiten, bijv. museumbezoek, een rondvaart maken, uit eten. Als tijdens een dagtocht meer dan één activiteit is ondernomen, wordt de activiteit die het langste heeft geduurd als de belangrijkste aangemerkt.

Reisverkeer

Met ingang van 2002 worden financiële gegevens met betrekking tot inkomend en uitgaand reisverkeer niet meer samengesteld door De Nederlandsche Bank, maar door het CBS. Elk kwartaal publiceert het CBS voortaan in Statline cijfers over de invoer resp. de uitvoer van reisverkeersdiensten van Nederland uit/naar de belangrijkste partnerlanden, verbijzonderd naar privé dan wel zakelijk verkeer. Het onderdeel reisverkeer binnen de diensten verschilt van de meeste internationale diensten omdat de consument het kenmerkende karakter geeft aan het reisverkeer. De consument (of de reiziger) gaat naar een andere economie om goederen en/of diensten te verkrijgen. Daarom is reisverkeer, in afwijking van de meeste overige diensten, geen specifiek product, maar veel meer een scala van goederen en diensten die de reiziger in het buitenland gebruikt. Het uitgaande reisverkeer is de invoer van de dienst: de Nederlandse reiziger in het buitenland. Het inkomende reisverkeer is de uitvoer van de dienst: de buitenlandse reiziger in Nederland.

Een *reiziger* is een individu dat korter dan een jaar verblijft in een land waarvan hij/zij geen ingezetene is.

Reisverkeer omvat alle goederen en diensten die tijdens het reisverblijf zijn verkregen. De meest voorkomende goederen en diensten zijn logies, voedingsmiddelen, drank, amusement en vervoer binnen de bezochte landen, en cadeaus, souvenirs en andere artikelen die aangekocht zijn voor het eigen gebruik van de reiziger en die meegenomen worden uit het bezochte land. Uitgesloten is internationaal passagiersvervoer, een onderdeel van vervoersdiensten. Vakantiegangers betalen vaak één prijs voor de gehele reis en kunnen vaak geen onderscheid maken tussen accommodatie-uitgaven en transportuitgaven. In overleg met de reisbranche heeft het CBS hiervoor correctiefactoren gekwantificeerd.

Inkomend reisverkeer

Een eigen bron over het niveau van de bestedingen van buitenlanders in Nederland is nog niet voorhanden. Het CBS baseert zich daarom nog op de cijfers van De Nederlandsche Bank. Deze cijfers over 2001 zijn voor de jaren vanaf 2002 geëxtrapoleerd aan de hand van gegevens uit de Statistiek Logiesaccommodaties en de waardemutaties van privé-bestedingen van buitenlanders in Nederland volgens Nationale Rekeningen.

Seizoen

Bij het Continu Vakantie Onderzoek omvat de zomerperiode 22 weken in de maanden mei–september. De winterperiode omvat de overige 30 weken.

Winterperiode: 2 oktober–30 april van het jaar daaropvolgend

Zomerperiode: 1 mei–1 oktober

De dag waarop een vakantie begint is bepalend voor de toedeling aan een bepaald seizoen.

Voor het onderzoek Dagrecreatie is de volgende indeling gebruikt:

Winter: december 2001–februari 2002;

Voorjaar: maart 2002–mei 2002;

Zomer: juni 2002–augustus 2002;
Herfst: september 2002–november 2002.

Slaapplaatsbezettingsgraad

Voor hoofdstuk 5:

Dit is het aantal overnachtingen in een bepaalde periode gedeeld door het product van het aantal slaappleaatsen en het aantal dagen van de betreffende periode (bruto slaapplaatsbezettingsgraad). De netto bezettingsgraad gaat uit van de capaciteit in accommodaties die op dat moment geopend zijn voor gasten. Alleen de netto slaapplaatsbezettingsgraad wordt gepubliceerd. Een voorbeeld:

Stel dat het aantal overnachtingen in januari, februari en maart respectievelijk 1 000, 1 200 en 1 800 bedraagt en het aantal slaappleaatsen in de geopende accommodaties respectievelijk 100, 120 en 150, dan is de netto bezettingsgraad in het eerste kwartaal $0,36 (= (1\ 000 + 1\ 200 + 1\ 800) / (31 \times 100 + 28 \times 120 + 31 \times 150))$, uitgedrukt als percentage: 36%.

Bij het gebruik van de aldus berekende bezettingsgraad dient men zich te realiseren dat:

- de kamer-, huisjes- en standplaatsbezetting veelal aanmerkelijk hoger is dan de slaapplaats-bezetting, omdat meestal niet alle slaappleaatsen van deze verblijfs-eenheden bezet worden.
- bezetting door vaste gasten in hotels en pensions niet inbegrepen is.

Toeristische vakantie

Vakantie waarbij voornamelijk van toeristische logiesvormen gebruik is gemaakt.

Vakantieduur

De vakantieduur omvat de totale duur in dagen van een vakantie, inclusief de dag van vertrek en van terugkeer.

Vakantieganger

Een persoon die een lange of korte vakantie doorbrengt. Achter iedere vakantie staat één vakantieganger.

Vakantie-uitgaven

Dit zijn de specifieke kosten, die gemaakt zijn voor de vakantie zelf, dat wil zeggen reiskosten, verblijfkosten, uitgaven aan voeding en overige kosten die rechtstreeks verband houden met de vakantie zoals verzekeringen, entrees, souvenirs, foto- en filmmateriaal. De uitgaven aan duurzame recreatiegoederen, zoals caravan, tent, boot, kampeeruitrusting en dergelijke zijn buiten beschouwing gelaten, omdat ze niet aan één vakantie kunnen worden toegerekend. Dit geldt ook voor de huur van een vaste stand- of ligplaats, die eveneens voor een onbekend aantal vakanties wordt benut.

Als een respondent de vakantie-uitgaven niet meer wist, is gevraagd om dit aan de hand van een gedetailleerde klassenindeling zo goed mogelijk te schatten. Achteraf is bij deze vakanties voor de berekening van de gemiddelde uitgaven uitgegaan van het klassemidden van de aangegeven categorie.

Vervoermiddel

Bij het Continu Vakantie Onderzoek is uitsluitend gevraagd naar het vervoermiddel waarmee op de heenreis de langste afstand werd afgelegd.

Bij de indeling naar vervoermiddelen zijn in de categorie 'boot' zeilboten, motorjachten en schepen voor zee- of riviercruises ondergebracht. Veerboten en ferry's zijn als een afzonderlijke categorie vermeld of bij de 'overige vervoermiddelen' ondergebracht.

Werkgelegenheid

Voor een inzicht in de werkgelegenheid in de sector Toerisme en recreatie is tabel 9.4 samengesteld. De gegevens komen uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen (EWL). Met de EWL wordt informatie verzameld over het niveau, de ontwikkeling en de verdeling van het aantal banen, de verdiende lonen en de arbeidsduur van werknemers. In de CBS-database Statline zijn gedetailleerde gegevens beschikbaar over de economische activiteit van de werknemers. Uit deze gegevens is een selectie gemaakt van bedrijfsklassen en -subklassen op geleide van richtlijnen van de Tourism Satellite Accounts van de Europese Unie. Dat heeft geleid tot de indeling van de voorkolom van tabel 9.4.

Werknemers zijn mensen die arbeid verrichten tegen loon of salaris. Omdat een werknemer bij meerdere bedrijven kan werken, hebben de uitkomsten betrekking op het totaal aantal *banen van werknemers* (en niet op het aantal werknemers). In deze aantallen banen tellen alle banen mee, ongeacht hun arbeidsduur. Ook directeurs die tevens grootaandeelhouder zijn worden meegeteld.

Niet meegeteld worden zelfstandige ondernemers. Daarom geven de cijfers net de totale werkgelegenheid weer.

Op grond van de regels m.b.t. geheimhouding van gegevens van afzonderlijke bedrijven zijn er geen cijfers over het aantal banen in het passagiersvervoer door de lucht en in de dienstverlening voor het (personen)vervoer.

Onderzoeken

In 'Toerisme en recreatie in cijfers' wordt gebruik gemaakt van cijfermateriaal uit verscheidene bronnen. Dit leidt soms tot verschillen in uitkomsten over hetzelfde onderwerp. Zo geven zowel de statistiek over het onderdeel reisverkeer van de betalingsbalans als de statistiek Inkomend Toerisme informatie over de bestedingen van de buitenlandse toeristen in Nederland. Dit laatste cijfer slaat op de buitenlandse toeristen die overnachten in Nederlandse logiesaccommodaties. Het cijfer van het inkomend reisverkeer bevat ook de bestedingen van andere categorieën buitenlandse toeristen zoals de bestedingen van niet-ingezetenen in het bezit van een

tweede woning of een boot, van buitenlandse passagiers op cruises en andere boottochten, van bezoek aan familie en vrienden door de buitenlandse toerist en van de buitenlandse toerist op doortocht. Definitieverschillen en verschillen in populatieafbakening en methoden van onderzoek verklaren in belangrijke mate de optredende variatie in uitkomsten. Dit geldt eveneens voor de cijfers over overnachtingen in logiesaccommodaties in Nederland van het Continu Vakantie Onderzoek en die van de Statistiek logiesaccommodaties.

Trendbreuk bij het Continu Vakantie Onderzoek in 2002

Vanaf 2002 is het Continu Vakantie Onderzoek opnieuw opgezet. Een gevolg daarvan is dat de uitkomsten vanaf het vakantiejaar 2002 strikt genomen niet te vergelijken zijn met die van voorgaande onderzoeken. Het verschil met voorgaande jaren wordt onder meer veroorzaakt door een verruiming van de vakantiedefinitie. Zo worden vanaf 2002 ook de vakanties bij familie, vrienden of kennissen in het buitenland meegeteld. Daarnaast is ten opzichte van de vorige opzet de begindatum van het vakantiejaar twee maanden naar voren gehaald. Het verslagjaar 2002 begon daardoor op 1 oktober 2001.

Door wijzigingen in de vragenlijst is ook de indeling van enkele kenmerken van de vakanties en vakantiegangers aangepast, waardoor ook een verschil met de oude opzet ontstond. Een ander punt van verschil is de methode van waarneming. Bij het vernieuwde CVO wordt gebruik gemaakt van Capi@Home. De vragenlijsten worden daarbij via een eigen pc ingevuld en via een modem naar TNS-NIPO verzonden. In het vorige CVO vond de waarneming via een schriftelijke enquête plaats. Voor meer informatie over de opzet van het vernieuwde CVO kunt u de publicatie 'Vakanties van Nederlanders 2002' raadplegen.

Trendbreuken bij de Statistiek logiesaccommodaties in 1997/1998

In 1997 heeft een uitgebreide actualisatie van het adressenbestand van de Statistiek logiesaccommodaties plaatsgehad. Tevens werd overgestapt op een steekproefsgewijze waarneming van de geregistreerde gasten en overnachtingen in Nederland. Dit leidde voor 1997 tot een verbeterde waarneming van de onderzoekspopulatie. In 1998 is de populatie uitgebreid met de kleinere accommodaties. Met ingang van 1998 behoren tot de populatie de hotels, pensions en jeugdaccommodaties vanaf vijf slaapplekken (tot en met 1997 was dat 20) en de overige accommodaties vanaf 20 slaapplekken (voor kampeerterreinen was dat 400 en voor de huisjescomplexen en groepsaccommodaties 50). In de publicatie 'Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 1998' is de herziening van de statistiek nader beschreven.

Onderzoek Dagrecreatie 2001/02

Het Onderzoek Dagrecreatie heeft tot doel een beeld te schetsen van de dagrecreatie in Nederland in al zijn facetten. Daartoe is een telefonische enquête gehouden onder een steekproef van de bevolking van Nederland. Het onderzoek bestaat uit twee onderdelen. Eerst vindt de werving plaats. Tijdens dit vraaggesprek wordt aan de personen in de steekproef gevraagd of ze gedurende twee weken willen bijhouden

welke dagtochten ze hebben gemaakt. Als ze hiertoe bereid zijn wordt het vraaggesprek voortgezet met algemene vragen over hun deelname aan recreatieactiviteiten en over hun achtergrondkenmerken. Het tweede deel van het onderzoek bestaat uit twee peilingen van de ondernomen dagtochten. Per dagtocht worden gegevens verzameld over datum en tijd, vertrekplaats en bestemming, activiteiten, reisgezelschap, vervoer en uitgaven. De dagtochten die worden gemaakt vanaf een vakantiebestemming vallen buiten het onderzoek.

De *doelpopulatie* voor het Onderzoek Dagrecreatie is de populatie van alle personen in Nederland, ongeacht de leeftijd, waarbij de bevolking in institutionele huishoudens (verzorgingshuizen, verpleeghuizen, gevangenissen e.d.) niet wordt waargenomen. Het onderzoek heeft plaats gevonden gedurende een jaar, van december 2001 tot en met november 2002. Iedere twee weken werd een nieuwe groep personen benaderd. Iedere maand werd voor twee groepen tegelijk een steekproef van personen uit de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) getrokken, die voldoende groot is om uiteindelijk de gewenste respons te bereiken. Bij het bepalen van de grootte van de te trekken steekproef is o.a. rekening gehouden met uitval door non-response en uitval doordat geen telefoonnummers gevonden werden van personen (geheim nummer, mobiel nummer). Het totale aantal benaderde personen bedraagt 26 500 personen. Bij de werving hebben 13 500 personen de vragen beantwoord. Aan deze mensen is gevraagd om gedurende twee weken bij te houden welke dagtochten ze hebben ondernomen. Bijna 12 000 mensen hebben dat inderdaad gedaan. Van hen hebben 9.000 daadwerkelijk een of meer dagtochten ondernomen in de desbetreffende twee weken en daarover gerapporteerd. Als de persoon in de steekproef jonger was dan 12 jaar werden de vragen namens het kind beantwoord door een ouder of verzorger van het kind. Kinderen ouder dan 12 maar jonger dan 16 jaar mogen desgewenst de vragen zelf beantwoorden of dit door een ouder of verzorger laten doen.

Ophoging

Bij de ophoging van de uitkomsten van de steekproef naar de bevolking wordt de verdeling van personen naar leeftijd en geslacht, stedelijkheid en grootte van het huishouden aangepast aan die van de bevolking. De herweging vindt voor ieder van de 24 groepen plaats. Op die manier vindt een correctie plaats voor de lagere respons tijdens de vakantiemaanden.

Nauwkeurigheid

Het onderzoek betreft een steekproef. De uitkomsten kennen daarom nauwkeurigheidsmarges. Bij de interpretatie van de uitkomsten dient hiermee rekening te worden gehouden.

Vergelijkbaarheid met voorgaande onderzoeken.

De resultaten van het Onderzoek Dagrecreatie 2002 zijn vergelijkbaar met die van voorgaande onderzoeken (1990/'91, 1995/'96). De wijze van steekproeftrekking is weliswaar gewijzigd van een adressensteekproef in een personensteekproef, maar

voor de uiteindelijke uitkomsten heeft dit geen gevolgen. De vragenlijsten van de onderzoeken zijn nagenoeg gelijk.

Satellietrekening Toerisme

De Satellietrekening Toerisme (SRT) beoogt als satellietrekening van de Nationale Rekeningen (NR) het toerisme te beschrijven in nauwe aansluiting op de concepten, definities en uitkomsten van de NR. Daardoor is het mogelijk het toerisme met de rest van de economie te vergelijken. Door de methode van de Recommended Methodological Framework (RMF)¹⁾ te volgen worden ook internationale vergelijkingen mogelijk. De nadruk van de RMF methodiek ligt op het *gebruik* door toeristen van goederen en diensten. Om de bronnen op dit gebied te kunnen benutten, diende allereerst bepaald te worden wat onder een 'toerist' wordt verstaan.

Toerist/bezoeker

Het RMF definieert een toerist/bezoeker als 'iedereen die zich buiten zijn 'normale omgeving' (zoals huis en werk) begeeft voor minder dan twaalf maanden, waarbij het belangrijkste doel van de reis anders is dan het uitoefenen van activiteiten die vanuit de bezochte plaats beloond worden'. In dit onderzoek werd gekozen om – *motief en duur van de tocht* als criteria te gebruiken om te bepalen of iemand buiten zijn 'normale omgeving' reist. Iemand met een toeristisch motief, die een tocht langer dan 2 uur maakt, wordt gezien als toerist. Het RMF rekent naast recreatieve uitstapjes ook zakelijke tochten tot het toerisme. In combinatie met de duur van de tocht worden in de SRT de volgende typen toeristen onderscheiden:

Staat **Onderscheiden typen toeristen**

Eendaags		Meerdaags	
Recreatief	Zakelijk	Recreatief	Zakelijk

Diensten

Het RMF onderscheidt enkele soorten producten, al naar gelang het directe belang voor het toerisme. *Kenmerkende toeristische diensten* zijn essentieel voor het toerisme. De volgende hoofdcategorieën worden onderscheiden:

- Hotels en overige logiesaccommodaties;
- Maaltijd- en drankverstrekking;
- Vervoer;
- Reisbemiddeling en reisorganisaties;
- Amusement en cultuur;
- Sport, bioscoop en overige recreatie;
- Overige toeristische diensten.

De tabel over het aanbod (9.4) geeft de productie van kenmerkende (karakteristieke) toeristische diensten weer. In de SRT wordt onderzocht wat de totale productie van die diensten is en welk deel daarvan daadwerkelijk door toeristen wordt geconsumeerd. Hoe groter het gebruik van een bepaalde dienst door toeristen is, hoe meer de productie van die dienst van het toerisme afhankelijk is. Met de gegevens van het gebruik kan vervolgens worden bepaald van welk type toerist het totale gebruik van de dienst het meest afhankelijk is.

De tabel over het gebruik (9.5) geeft de totale consumptie weer door Nederlandse en buitenlandse toeristen, binnen Nederland (en een klein deel buiten Nederland).

Noot in de tekst

- ¹⁾ UNSD *et al.*, 2001, *Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework*, United Nations Statistics Division, World Tourism Organisation, Statistical Office of the European Communities (Eurostat) and Organisation for Economic Co-operation and Development, New York, Madrid, Luxemburg, Paris (RMF).

Explanatory notes on definitions and studies used

Definitions

Bedplace occupancy rate

Chapter 5:

The gross occupancy rate of bedplaces is obtained by dividing total overnight stays in a period by the product of the bedplaces and the number of days of that period for the same group of accommodations. The net occupancy rate of bedplaces is obtained by dividing total overnight stays in a period by the product of the bedplaces and the number of days when the bedplaces are actually available for guests, multiplying the quotient by 100 to express the result as a percentage. Only the net occupancy rate is published.

Example: If the numbers of overnight stays in January, February and March are 1,000, 1,200 and 1,800, and the numbers of bedplaces in open accommodations is for each month are: 100, 120 and 150, the net occupancy rate in the first quarter is then 0.36 (= (1,000 + 1,200 + 1,800) / (31 * 100 + 28 * 120 + 31 * 150)), or 36%. When using this occupancy rate, one should be aware that:

- room, dwelling and site occupancy rates are usually much higher than the bedplace occupancy rate, because in general not every bedplace of these units is occupied;
- guests staying longer than two months are not included, because they are not considered to be tourists or visitors.

Campsites

Chapters 4 and 5

Campsites provide collective lodging facilities in enclosed areas for tents, caravans, trailers, mobile homes and shelters or cabins, with collective accommodation for washing and toilets. The figures in these chapters cover tourist campsites with at least 20 sleeping places from 1998 onwards. In previous years the minimum was 400 tourist sleeping places.

Day trip

A day trip is a recreational activity for which a person is away from the usual environment for at least two hours, without an overnight stay, excluding visits to relatives or friends, and excluding trips from a holiday address. Every 'day trip' means one person. A four-person family that visits an attraction together is counted as four day trips [see also Recreational activities].

Destination

The holiday destination is the country where the largest number of nights was spent. The destination of domestic holidays is indicated by municipality codes. Holidays abroad (outbound holidays) use tourist regions of some countries. If an equal number of nights is spent at two or more locations, the destination furthest away from the respondent's home is taken.

For day trips the destination is the place where the visitor has been. If the visitor went to more than one place we use the place that is furthest away from the place of departure. If a respondent did not know the name of the place, the name of the province was used.

Domestic tourism

Domestic tourism comprises the activities of residents of a given country travelling to and staying in places only within that country but outside their usual environment.

Employment

Table 9.6 provides an insight into the employment situation in the tourism and recreation industry. The data are derived from the Survey of Employment and Wages (Enquête Werkgelegenheid en Lonen, EWL). The purpose of this survey is to collect information on the level, the development and the distribution of the number of jobs, the wages earned and the work hours of employees. The StatLine database of Statistics Netherlands has detailed figures on economic activities of employees. Data were selected from this source on the number of jobs in various branches of industry based on the guidelines of the Tourism Satellite Accounts of the European Union. That selection resulted in the first column of the table.

Employees are persons working for a wage or salary. An employee may work for more than one enterprise, the data present the total number of *jobs of employees*, not the total number of employees. All jobs are counted, irrespective of the weekly working hours. Directing managers-shareholders are also counted in these statistics. Self-employed persons are excluded. Therefore the figures do not represent the complete employment situation.

Data on several branches of the tourism industry are lacking because of confidentiality rules.

Group accommodation

Chapter 5:

An establishment providing lodging accommodation mainly to groups of persons (not families) arranged in rooms, dormitories, cottages, dwelling-type units and/or tents that tourists may have to share with 'strangers'. Included are: farmyard campsites, holiday homes (for children), holiday camps, scout camps, ecological/nature camps, marina lodgings, accommodations belonging to riding schools. The figures in this chapter cover group accommodations with at least 20 sleeping places from 1998 onwards. In previous years the minimum was 50 sleeping places.

Guest

See: Tourist.

Holiday dwellings (huisjescomplexen)

Chapters 4 and 5:

These include collective lodging facilities under common management, such as clusters of houses or bungalows arranged as dwelling-type accommodation and providing limited hotel services (not including daily bed-making and cleaning). Dwellings with full hotel service are considered to be hotels. Clusters of second homes owned by private owners and mostly not available for rent through a common manager of the dwellings are not included in this definition. Apartments without hotel service, often in an apartment building, are also considered to be a holiday dwelling.

Holiday expenditure

This covers the expenses specifically made for the holidays themselves, i.e. expenses for travelling, lodging, food, and other expenses directly related to the holidays such as insurance, entrance fees, souvenirs, photo and film material. Expenses for durable recreational consumer goods such as caravans, boats, camping equipment etc. are not included because they cannot be charged to one holiday. The same holds true for the rent of a permanent camping pitch or berth that may also be used for an unknown number of holidays.

Holiday length

The total length of a holiday measured in days, including the days of departure and return.

Holiday (long)

Until 2002: Absence from home for leisure or recreation purposes with at least four consecutive nights spent away from home but not at the homes of relatives or friends.

From 2002 onwards: Absence from home for leisure or recreation purposes with at least four consecutive nights spent away from home. Staying at the homes of relatives or friends abroad is also included. Staying at the homes of relatives or friends in the Netherlands is not included unless the habitual occupants were away from home for all or most of the time.

Holiday-maker

A person who is on holiday. Every holiday has one holidaymaker.

Hotels and boarding houses

Chapters 4 and 5:

These are tourist accommodations providing not only lodging accommodation, usually in single or double rooms, but also certain services including room service, daily bed-making and cleaning of sanitary facilities. Hotels and boarding houses

differ in that boarding houses do not provide consumptions to passers-by. This category includes apartment hotels providing hotel services.

Hotel service comprises cleaning the room and making beds during a hotel stay. Other services may be reception, room and telephone services.

The figures in these chapters cover accommodations with at least 20 sleeping places from 1998 onwards. In previous years the minimum was 50 sleeping places.

Inbound tourism

Inbound tourism comprises the activities of non-residents in a country travelling to and staying in places in that country and outside their usual environment.

Length of a day trip

The length of day trips is calculated from the times of departure and arrival provided by the day trip maker. A day trip takes at least two hours.

Long holiday

Until 2002: Absence from home for leisure or recreation purposes with at least four consecutive nights spent away from home but not at the homes of relatives or friends.

From 2002 onwards: Absence from home for leisure or recreation purposes with at least four consecutive nights spent away from home. Staying at the homes of relatives or friends abroad is also included. Staying at the homes of relatives or friends in the Netherlands is not included unless the habitual occupants were away from home for all or most of the time.

Means of transport

The interview question in the Continuous Holiday Survey relates only to the means of transport used for the largest distance during the outward journey. In the classification of the means of transport the category 'boat' includes yachts, cabin cruisers, and cruise ships (for sea and river). Ferries are a separate category, or subsumed under 'other means of transport'.

Occupancy rate

See: Bedplace occupancy rate.

Organised/unorganised trip

An organised trip is a holiday for which lodging and/or transport was booked through a travel agency or tour operator, the national motorist organisation ANWB, a bank, post office, tourist office, department store, a booking agency of a chain of hotels or holiday cottages.

An unorganised trip is a holiday for which lodging is booked directly with the owner or manager of the lodging accommodation, as well as a holiday for which no lodging nor transport was booked before the day of departure, or a holiday in a second home or permanently rented residence.

Outbound tourism

Outbound tourism comprises the activities of residents of a given country travelling to and staying in places outside that country and outside their usual environment.

Overnight stay

Chapters 4 and 5:

An overnight stay is each night that a tourist spends in a tourist accommodation, the tourist not being a regular guest in a hotel or boarding house or having rented a permanent pitch on a campsite or a cottage.

Participation

The proportion of the population (or part of it) who took at least one holiday during the period under review.

Recreational activities (Day trips)

All leisure activities. Examples: a day trip to the beach or an amusement park, walking, playing sports, visiting a museum, theatre or bar, a boat trip, singing in a choir, dining, shopping.

Recreational activities are:

- day trips departing from the usual environment (home, school, office, factory);
- day trips departing from the home of relatives or friends, if they are at home themselves, regardless of whether or not one is staying there for the night.

Not recreational activities are:

- visiting relatives or friends;
- day trips from a holiday address: home of relatives or friends, who are not at home themselves, hotel, boarding house, bed & breakfast, apartment, holiday cottage, campsite, second home, caravan, camper.
- day trips from the home of relatives or friends, who are not at home.

A day trip may comprise at most three consecutive recreational activities, e.g. visiting a museum, making a round trip, dining. If there was more than one activity during the day trip, the activity that took the longest time is marked as the most important.

Season

The summer in the Continuous Holiday Survey encompasses 22 weeks in the months from May up to and including September. The winter covers the remaining 30 weeks.

Winter: October–April of the following year

Summer: May–September

For the Day trip survey the following definition of seasons was used:

Winter: December 2001– February 2002;

Spring: March 2002–May 2002;

Summer: June 2002–August 2002;

Autumn September 2002–November 2002.

Short holiday

Untill 2002: Absence from home for leisure or recreation purposes with a minimum of one and a maximum of three consecutive nights spent away from home but not at the homes of relatives or friends.

From 2002 onwards: Absence from home for leisure or recreation purposes with a minimum of one and a maximum of three consecutive nights spent away from home. Staying at the homes of relatives or friends abroad is included. Staying at the homes of relatives or friends in the Netherlands is not included unless the habitual occupants were away from home for all or most of the time.

Tourist (guest)

Chapters 4 and 5:

A tourist is a visitor who spends one or more consecutive nights in a tourist accommodation. Visitors who spend more than two months in a hotel or boarding house are considered to be regular guests; they are not counted in the statistics. Visitors who have rented a permanent pitch on a campsite or a cottage for more than two months are not registered either. Asylumseekers are not counted, even if they remain in a lodging accommodation for less than two months. Every month all tourists who departed in that month are counted, irrespective of the month in which they arrived. It is possible that one person is counted more than once in the same lodging accommodation or in different accommodations.

Tourist accommodation

Chapters 4 and 5:

This is a place equipped for and in use as an overnight stay of guests (tourists). One establishment may offer several types of accommodation. This publication includes the following types of tourist accommodation: hotels and boarding houses, including youth hostels; other tourist accommodations comprising group accommodations, holiday dwellings, tourist campsites and combinations of these accommodations.

Mixed accommodation types

Tourist accommodations can and do sometimes combine more than one type of accommodation. If in such cases the sleeping place capacity exceeds the minimum required for any type of accommodation, each type in the combination is treated separately as hotel, holiday dwelling, campsite or group accommodation.

Tourist traffic

Starting in 2002 financial data on inbound and outboud tourism are no longer compiled by De Nederlandsche Bank (the Netherlands national bank), but by Statistics Netherlands. From now on Statistics Netherlands publishes on a quarterly basis data on tourist receipts and tourist expenses in relation to the main partner countries, broken down into travel for leisure or bussiness purposes. The item tourist traffic within the services classification differs from most international

services in that the consumer defines the character of traffic. The consumer or traveller/visitor enters another economy in order to acquire goods and/or services. Therefore, tourist traffic is, in variance with most other services, not a specific product, but a range of goods and services that the visitor uses abroad. Outbound tourism is the import of the service: the Dutch visitor abroad. Inbound tourism is the export of the service: the foreign visitor in the Netherlands.

A *visitor* is any person travelling to a place other than that of his/her usual environment for less than 12 months.

Tourist traffic comprises all goods and services obtained during the trip. The most common goods and services are lodging, food, drinks, transport services and leisure within the countries visited, and presents, souvenirs and other articles bought for own use by the visitor or taken home from the visited country. Excluded is international passenger traffic, being part of transport services. Holiday makers often pay one price for the whole journey and often cannot distinguish between expenses for lodging and for transport. In consultation with the travel industry Statistics Netherlands has quantified correction factors for this phenomenon.

Inbound tourist traffic

There is as yet no proper source for data on the level of spending by visitors to the Netherlands. Therefore Statistics Netherlands uses data of the Netherlands national bank. 2001 figures were extrapolated for 2002 using data of the Statistics of accommodation establishments and value changes of private expenses of inbound visitors in the Netherlands according to the National Accounts.

Type of accommodation

Chapters 1, 2 and 3:

If various types of lodging accommodation were used the one type with most nights is taken.

Seasonal types of accommodation include a summer house, holiday cottage, second home, caravan or boat owned by the household and the household's own stationary trailer, trailer tent or tent.

Until 2002 *Tourist types of accommodation* include hotels, boarding houses, apartments, rooms without board, rented summer houses, holiday cottages, second homes, private homes, hired caravans and trailer tents, tents, campers, camp houses, youth hostels, farmyard campsites, hired boats and others.

From 2002 onwards the types of accommodation are classified as follows:

- Home of relatives or friends,
- Private home,
- Hotel,
- Boarding house, bed & breakfast,
- Apartment,
- Holiday cottage/dwelling (rented),

- Tent, family tent,
- Caravan, trailer tent, camper,
- Boat, ship (cruise vessel, rented yacht or cabin cruiser),
- Youth hostel or other group accommodation,
- Other types of accommodation.

Youth accommodations

Chapters 4 and 5:

Youth hotels and youth hostels.

Youth hostels cater for mainly young guests, offering accommodation to groups as well as individual persons in rooms or dormitories that may have to be shared with 'strangers'; there are no hotel services.

The figures in these chapters cover accommodations with at least 5 sleeping places from 1998 onwards. In previous years the minimum was 20 sleeping places.

Surveys

The figures in *Tourism and recreation in figures* are derived from several surveys. As a consequence figures about the same subject may differ. Both the section on tourist traffic in the Balance of payments and the Inbound tourist survey, for example, publish figures on the expenditure of foreign tourists in the Netherlands. The latter figure refers to foreign in tourist accommodations in the Netherlands. The Balance of payment figures also include expenditure of other categories of foreign tourists, such as the expenditure of non-residents owning a second house or boat, of foreign tourists on cruises or other boat trips, of foreign tourists visiting relatives and friends, and transit tourists. Differences in definitions and methodological differences explain to a large extent the observed variation in results. This is also the case for figures on overnight stays from the Continuous Holiday Survey and the survey on tourist accommodations.

Break in the time series of the Continuous Holiday Survey 2002

The Continuous Holiday Survey was redesigned in 2002. As a consequence the results for the holiday year 2002 are not easily comparable with earlier surveys. In the new design, the definition of holidays was broadened. One of the changes is that from 2002 onwards holiday stays with relatives or friends abroad are included. Moreover, the starting date of the holiday year has been set two months earlier: the reporting year 2002 started on 1st October 2001.

Because of changes in the questionnaire, some characteristics of the holidays and holidaymakers were altered, creating a difference with the former design. Another difference is the method of data collection. The new Continuous Holiday Survey uses Capi@Home. The respondents fill in the questionnaires on their own computers and send them TNS-NIPO (the enterprise that carries out the survey). The former Continuous Holiday Survey used paper questionnaires.

Trend breaks in tourist accommodations

In 1997 the register of tourist accommodations has been thoroughly updated. At the same time Statistics Netherlands switched from an integral to a sample approach of data collection, resulting in a better coverage of the statistical population for 1997. In 1998 smaller accommodations (facilities) were added to the register of addresses. As from 1998 the statistical population consists of hotels, boarding houses and youth hotels with at least five bedplaces (previously the limit had been 20) and the other accommodations with a minimum of 20 bedplaces (previously 400 for campsites and 50 bedplaces for holiday dwellings and other accommodations). The publication *'Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 1998'* [Tourism in the Netherlands. The use of accommodation establishments 1998] contains a description of the revision of the statistics of tourist accommodations.

Day Trip Survey 2001–2002

The Day Trip Survey aims to present a picture of same day visits in the Netherlands with all their aspects. To this end a telephone survey was held among a sample of the Dutch population, excluding persons of institutional households. The survey has two parts. The first part is the request interview, in which persons from the sample are asked to keep a diary of their day trips for two weeks. If they are willing to participate, the interview is continued with general questions on their participation in recreational activities and on their background. The second part comprises two measurements of the day trips made. Data are collected on date and time, place of departure and place of destination, activities, travelling company, transport and spending for each day trip. Day trips departing from a holiday address are not included.

The target population for the Day Trip Survey is the population of all persons in the Netherlands, irrespective of age, persons in institutional households (e.g. nursing homes, homes for the elderly, prisons) excluded. The survey took place in the space of one year, from December 2001 to November 2002. Every two weeks a sample of persons was drawn for two groups at once from the municipal population register, which was sufficiently large to arrive at the desired response. When determining the sample size allowance was made for loss because of non-response and of non-availability of telephone numbers (unlisted numbers, mobile phones). A total 26,500 persons were approached and 13,500 answered the questions. These people were asked to keep a record of day trips for two weeks. Almost 12,000 persons did so. Of those 12,000, around 9,000 actually made one or more day trips in the two weeks concerned. If a person in the sample was younger than 12 years, the questions were answered by a parent or guardian. Children aged between 12 and 16 were allowed to answer themselves, but they could also let the parents answer the questions.

Population estimates

To make population estimates the distribution in the sample of persons according to age, sex, degree of urbanisation and size of household was changed to the

distribution in the population. This reweighing took place for each of the 24 groups. In this way the lower response rate during the summer season was corrected for.

Accuracy

As the survey is sample based, the results are subject to margins of error. Allowance has to be made for these margins when interpreting the results.

Comparability with earlier surveys

The results of the Day Trip Survey 2001–2002 are comparable with the earlier surveys of 1990–1991 and 1995–1996. Although the design was changed from an address-based to a person-based sample, this has no impact on the final results. The questionnaires are almost identical.

Tourism Satellite Account

The Tourism Satellite Account (TSA) aims as satellite account of the National Accounts (NA) to describe tourism using the concepts, definitions and results of the National Accounts. This makes it possible to compare tourism with the national and domestic economy. Using the methodology of the Recommended Methodological Framework (RMF) ¹⁾, international comparisons are also made possible. The emphasis of the RMF methodology is on the *use* of goods and services by tourists. In order to be able to use the available sources, it was first necessary to define a ‘tourism’.

Tourism and visitor

The RMF defines tourism as ‘*the activities of visitors travelling for leisure, business and other purposes*’. This implies that a ‘visitor’ is ‘*any person travelling to a place other than that of his/her usual environment for less than 12 months and whose main purpose of the trip is other than the exercise of an activity remunerated from within the place visited*’. In this project only motive and duration are taken into account as criteria to determine if a person travels outside his/her ‘usual environment’. If a person has a *tourist motive* to travel and *the duration of his/her trip exceeds 2 hours* then that person is considered to be a visitor.

In accordance with the RMF, several types of tourism can be distinguished: leisure ²⁾ trips (leisure tourist) and business trips (business tourist). If the duration of the trip, same-day or overnight stays, is also taken into account, the following combinations can be distinguished:

Table text
Different types of tourism

Same-day visits		Overnight stays	
Leisure	Business	Leisure	Business

Tourism goods and services

Characteristic tourism goods and services are defined as ‘*products and services, which, in the absence of visitors, in most countries would probably cease to exist in meaningful*

quantity or for which the level of consumption would be significantly reduced and for which it seems possible to obtain statistical information'. The main categories in this group are:

- Hotels and similar
- Restaurants and similar
- Transport services
- Travel agencies and similar
- Cultural services
- Sporting and other recreational services and
- Other tourism services.

The supply table (9.4) presents the production of characteristic tourism goods and services. The TSA investigates the total production of those (goods and) services and which part is consumed by tourists.

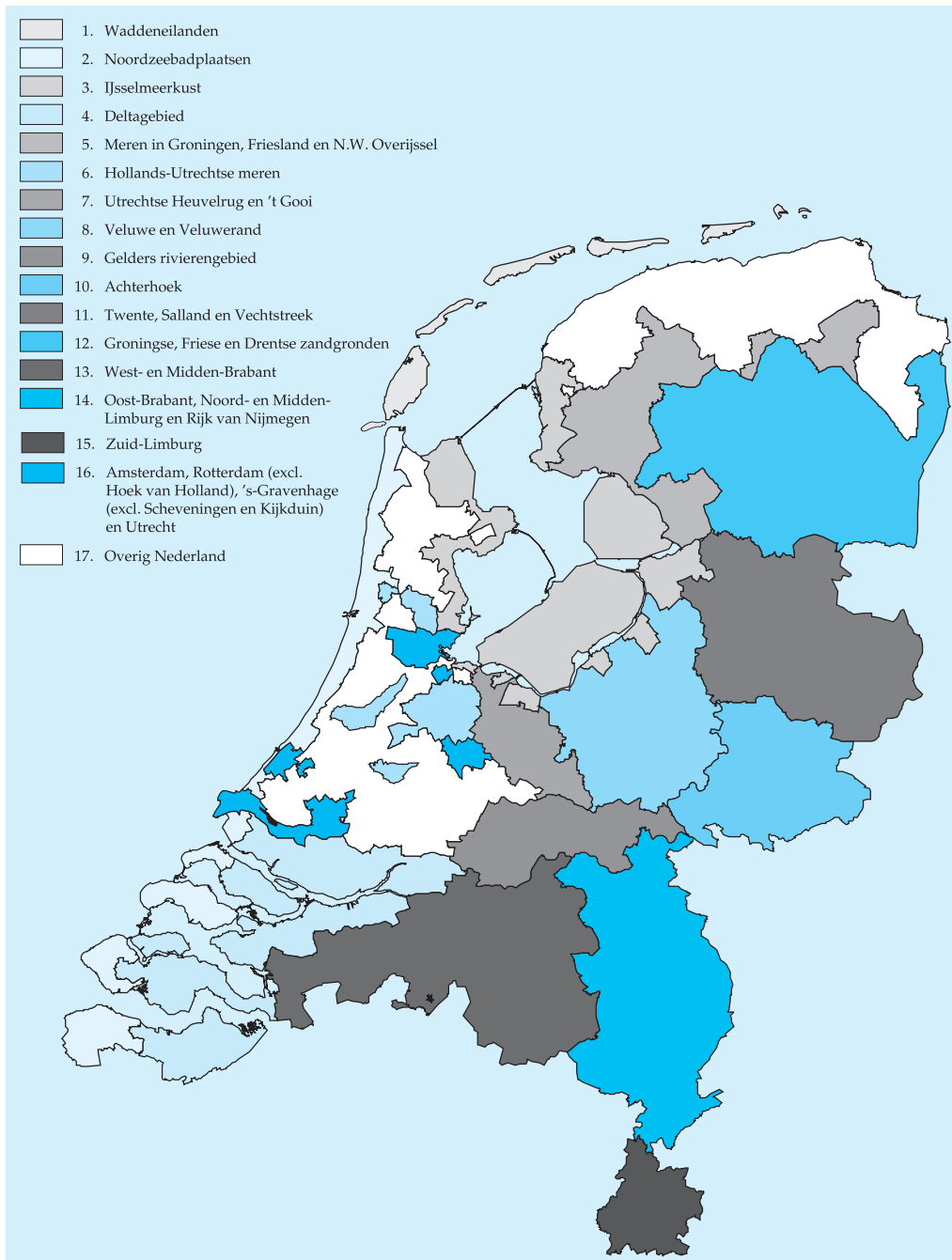
The use table (9.5) presents the total consumption by domestic and inbound tourists, within the Netherlands (and a small part outside the Netherlands).

The tourism Gross Domestic Product (table 9.4) is equal to the value added generated by tourism services provided they are part of the final consumption, including the balance of product-related taxes and subsidies.

Notes in the text

- 1) UNSD *et al.*, 2001, *Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework*, United Nations Statistics Division, World Tourism Organisation, Statistical Office of the European Communities (Eurostat) and Organisation for Economic Co-operation and Development, New York, Madrid, Luxemburg, Paris (RMF).
- 2) Leisure includes purposes such as recreation, holiday, visiting friends and relatives, health treatment or pilgrimages.

Cartogram Toeristengebieden in Nederland, 2003



Register

A

aanbod van toeristische diensten 119
aankomsten, geregistreeerde 111
activiteit 99–104, 110
Afrika 76–81
alleengaanden 84, 86
Amerika 76–81
amusement en cultuur 119, 120
Anne Frank huis 109
appartement 25, 48, 49, 55
Artis, Aquarium, Planetarium 109
attractiepark/-punt bezoeken 99–110
Australië en Oceanië 76–81
auto 11, 83, 103
 bij binnenlandse vakanties 27–29
 bij buitenlandse vakanties 49–52, 55
Azië 76–81
 zie ook: Verre Oosten

B

banen van werknemers 121
Batavia stad 109
bed & breakfast *zie:* pensions
bedrijfstukken 119
België
 gasten uit 76–82, 84
 internationaal toerisme 112–115
 ontvangsten uit reisverkeer uit 117
 Nederlanders op vakantie in 45–47, 51–54,
 56, 57
beroepsbevolking 11
bestedingen
 aan ontspanning 95
 van buitenlandse gasten 12, 84, 85
 zie ook: uitgaven
bevolking 11
bezettingsgraad 87, 91
bezit van duurzame gebruiksgoederen 97
binnenlandse toeristische vakanties 21, 118

binnenlandse vakanties hfd's 1, 2
binnensporten 96
bioscoopbezoek 93
boot 25, 27, 28, 48, 97
bos, oppervlak 11
bruto binnenlands product 11, 115, 119
buitenlandse gasten hfd's 4
 bestedingen van 12, 84–85
 land van herkomst 76–82
 naar soort vervoermiddel 83
 per maand 68–70
 per provincie 70–73
 per toeristengebied 74, 75
 type logiesaccommodatie 67, 68, 71, 73,
 82, 83, 85
buitenlandse vakanties 13, 14, 15, hfd's 3
 naar land van bestemming 46, 47, 51–54,
 56–66
 naar soort verblijf 48, 49
 per seizoen 15, 16, 45–47, 52, 53, 57–66
 uitgaven aan 17, 54, 55
buitensporten 96
Burgers' Zoo 109

C

cafébezoek 94, 99, 100, 103, 104, 110
Canada 78, 79, 117
caravan, vouwwagen, camper 97
 voor binnenlandse vakanties 25–27,
 29
 voor buitenlandse vakanties 48, 49,
 55
Caribisch gebied 46, 47, 51, 56
concertbezoek 93
consumentenprijsindex 95
consumptiekosten 110
cultuur 93
cultuur, sport en recreatie,
 werkgelegenheid in 121

D

- dagtochten 12, hfd 7, 118
- dans- en discoavonden, bezoek aan 94
- deelname aan
 - vakanties 11, 13, 14, 18, 19, 111
 - vrijtijdsactiviteiten 93–94, 96
- Denemarken
 - gasten uit 76–81
 - internationaal toerisme 112–115
 - ontvangsten uit reisverkeer uit 117
 - Nederlanders op vakantie in 46, 47, 51, 56
 - zie ook:* Scandinavië
- denksport 93
- diamantslijperijen 109
- Dierenpark Amersfoort 109
- dierentuinen 93, 109, 121
- Diergaard Blijdorp 109
- doe-het-zelven aan eigen woning 93
- Duinrell 109
- Duitsland
 - gasten uit 76–82, 84
 - internationaal toerisme 112–115
 - ontvangsten uit reisverkeer uit 117
 - Nederlanders op vakantie in 45–47, 51–54, 56, 63
- duur van
 - binnenlandse vakanties 21, 25–30, 32–43
 - buitenlandse vakanties 45, 48, 49, 56–66
 - dagtochten 104
 - zie ook:* korte vakanties, lange vakanties

E

- echtparen met / zonder kinderen 84, 86
- eenpersoonshuishoudens 11
- Efteling 109
- Egypte 46, 47, 51, 56
- entree- en deelnamekosten 110

F

- familie- en vriendenbezoek 82, 85
- fiets 27, 28, 103
- fietsen als recreatie 99, 100, 103, 104, 110
- film, toneel, concert e.d. bezoeken 93, 99, 100, 103, 104, 110

Finland 78, 79, 117

- internationaal toerisme 112–115
- zie ook:* Noorwegen-Zweden-Finland, Scandinavië

Frankrijk

- gasten uit 76–82, 84
- internationaal toerisme 112–115
- ontvangsten uit reisverkeer uit 117
- Nederlanders op vakantie in 45–47, 51–54, 56, 58

G

- gebruik van toeristische diensten 120
- georganiseerde reizen 28, 51, 52
- geslacht 96, 121
- gezellige middag of avond 12, 94
- golven 96, 99, 100, 103, 104, 110
- Griekenland 117
 - internationaal toerisme 112–115
 - Nederlanders op vakantie in 46, 47, 51, 54, 56, 65
- groepsaccommodaties 12, 25, 48, 87, 88, 92
- Groot-Brittannië
 - gasten uit 76–82, 84
 - internationaal toerisme 112–115
 - ontvangsten uit reisverkeer uit 117
 - Nederlanders op vakantie in 45–47, 51, 52, 54, 56, 62

H

- herfst 100
- hobby's 93, 99–104, 110
- Hoge Veluwe 109
- Hongarijë 46, 47, 51, 56
- horeca-uitgaven 85
- hotels 25–27, 29
 - Nederlanders in buitenlandse 48, 49, 55
- hotels, cafés en restaurants, prijsindex 95
- hotels en pensions
 - gebruik van Nederlandse 87, 88, 90–92
 - buitenlandse gasten in 12, hfd 4
 - werkgelegenheid in 121

huishoudens 11, 18, 95
huisjescomplexen 12

I

Ierland 78, 79, 117
internationaal toerisme 112–115
individuele sporten 96
inkomend toerisme 118
internationaal toerisme hfd 8
interne toeristische consumptie 120
invoer 119
Italië
gasten uit 76–81
internationaal toerisme 112–115
Nederlanders op vakantie in 46, 47, 51,
53, 54, 56, 64
ontvangsten uit reisverkeer uit 117

J

jaargetijde 100
zie ook: seizoen
Japan 78, 79, 117
jeugdaccommodaties 87
jeugdherberg 25, 48

K

kampeertreinen 12, 87, 88, 92, 121
kantines en catering 121
Keukenhof 109
korte vakanties 11, 13, 14, 15
binnenlandse 14, 22
buitenlandse 45, 52
naar bestemming 14, 15, 45, 52
uitgaven aan 54
kranten, boeken en schrijfwaren, prijsindex
95
kunstbeoefening, werkgelegenheid in 121

L

land van bestemming 45–47, 51–54,
56–66
land van herkomst 76–82, 84, 92, 117

lange vakanties 11, 13, 14
binnenlandse 15, 23
buitenlandse 15, 16, 46, 51, 53
naar bestemming 15, 16, 46, 51, 53
uitgaven aan 54
leeftijd 11, 18, 93–94, 96, 101
logiesaccommodaties 119, 120
buitenlandse gasten in Nederlandse hfd 4
gebruik van Nederlandse hfd 5
naar type 67, 68, 73, 82, 83, 85–88, 92
zie ook: verblijf, soort
Luxemburg 117
gasten uit 78, 79
Nederlanders op vakantie in 45–47, 51, 56

M

maaltijd en dranken 119, 120
maand, buitenlandse gasten per 68–70
overnachtingen per 88, 89
Madurodam 109
marktaandeel 112
meerpersoonshuishoudens 11
motief van verblijf 82, 85
museumbezoek 93

N

natuur 11, 93
niet-ingezetenen 120
Noorder Dierenpark 109
Noorwegen
gasten uit 78, 79
internationaal toerisme 112–115
Noorwegen-Zweden-Finland
Nederlanders op vakantie in 46, 47, 51,
53, 56
zie ook: Scandinavië

O

ontspanning 93–95
ontvangsten uit reisverkeer 113–115, 117
Oostenrijk
gasten uit 78, 79
internationaal toerisme 112–115

- Oostenrijk
 Nederlanders op vakantie in 46, 47, 51, 53, 54, 56, 60
 ontvangsten uit reisverkeer uit 117
 openbaar vervoer 103
zie ook: trein
 oppervlakte 11
 organisatievorm 28, 51, 52
 Ouwehands Dierenpark 109
 overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties 87–92
 overnachtingen van buitenlandse gasten 12, 92
 naar land van herkomst 77, 79, 81, 82
 per maand 69, 70
 per provincie 72, 73
 per toeristengebied 75
 type logiesaccommodatie 12, 67, 73, 82, 83
 overnachtingen van Nederlanders 12, 92
 naar land van bestemming 47, 57–66
 naar soort verblijf 26, 27, 49
 per provincie 30–43
 per toeristengebied 24
- P**
 pakketreizen, prijsindex 95
 pensions, bed & breakfast 25, 48
 personenvervoer, werkgelegenheid in 121
 Portugal 117
 gasten uit 78, 79
 internationaal toerisme 112–115
 Nederlanders op vakantie in 46, 47, 51, 56
 pretparken, bezoek aan 93
 provincie, *cijfers per - over:*
 binnenlandse vakanties 30–43
 buitenlandse gasten 70–73
 gebruik van logiesaccommodaties 89–91
 dagtochten 102, 105–107
- R**
 recreatie en cultuur diensten, prijsindex 95
 recreatief winkelen 99–104, 110
 recreatieterreinen, oppervlakte 11
 reisgezelschap, samenstelling 84, 86
 reiskosten, bij dagtochten 110
 reisorganisaties 119, 120
 reisverkeer, internationaal
 ontvangsten uit 113–115, 117
 uitgaven aan 113, 114
 reisverkeersbalans 12
 reserveren, wijze van 83
 restaurant, bezoek aan 12, 94
 Rijksmuseum 109
 rondvaarten Amsterdam 109
- S**
 Safaripark Beekse Bergen 109
 Scandinavië 82
zie ook: Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland
 Scheveningse Pier 109
 school- en studiereis 82, 85
 seizoen, *cijfers per - over:*
 vakanties van Nederlanders 15–17
 binnenlandse vakanties 22–24, 30, 31
 buitenlandse vakanties 45–47, 57–66
 seizoenrecreatieve logiesvormen 25–27, 29, 32–43, 48, 49, 55
 slaappleaatsbezettingsgraad 87, 91
 Slagharen 109
 sociale klasse 19
 Spanje
 gasten uit 76–81
 internationaal toerisme 112–115
 Nederlanders op vakantie in 46, 47, 51, 54, 56, 59
 ontvangsten uit reisverkeer uit 117
 speeltuinen, bezoek aan 93
 sport en recreatie 119, 120
 sport en spel, bestedingen aan 95
 sportbeoefening 12, 93, 96
 per tak van sport 96
 sportieve recreatie 99–104, 110
 sport(wedstrijden) zien 99–104, 110
 subsidies min belastingen 119
 surfplank 97

T

teamsporten 96
tent, bungalowtent 25, 26, 29, 48, 49, 55
theaters, werkgelegenheid 121
toeren 99–104, 110
toerisme en recreatie, werkgelegenheid in 121
toeristengebied 22–24, 74, 75, 151
toeristisch aandeel 119
toeristische bestedingen 118
toeristische dagtochten 118
toeristische diensten 119, 120
toeristische logiesvormen 25–27, 29, 32–43, 48, 49, 55
toeristisch-recreatieve goederen 118
toeschouwers sportwedstrijden 99–104, 110
toneel, bezoek aan 93
touringcar 27, 28, 49–52, 55, 83
trein 27–29, 49, 50, 55, 83
zie ook: openbaar vervoer
trimmen, hardlopen, fitness 96, 99, 100, 103, 104, 110
Tsjechië 46, 47, 51, 53, 56
Turkije 46, 47, 51, 56, 66
TV kijken 12, 94
tweede woning, vakantiehuisje 97

U

uitgaan 94, 99–104, 110
uitgaand toerisme 118
uitgaven
aan dagtochten 110
aan reisverkeer 12, 113, 114
aan vakanties 17, 29, 54, 55
in buitenland 54, 55
naar categorie 84–85
uitstapjes in vrije natuur 12, 93

V

vakantie
frequentie 14, 94
motief van verblijf 82, 85
prijzen van 95

vakantieduur

binnenlandse vakanties 21, 25–28, 30, 32–43
buitenlandse vakanties 45, 48, 49, 56–66
vakantieduur, gemiddelde 17, 21, 29, 45, 55
vakanties van Nederlanders
binnenlandse hfds 2, 95
buitenlandse hfds 3, 95
deelname aan hfds 1
vakanties, kamperen en weekendbesteding in huishoudbudget 95
verblijf, eten, drinken, uitgaven aan 84–85
verblijf, soort 25–27, 29
op buitenlandse vakanties 48, 49, 55
per provincie 32–43
zie ook: logiesaccommodaties, type
verblijfsduur, gemiddelde 68, 88
Verenigde Staten
gasten uit 78, 79, 82
Nederlanders op vakantie in 46, 47, 51, 56
ontvangsten uit reisverkeer uit 117
Verre Oosten 46, 47, 51, 56
zie ook: Azië
vervoer, entree en aankopen, uitgaven aan 84, 85
vervoermiddel voor
binnenlandse vakanties 27–29
buitenlandse gasten 83
buitenlandse vakanties 49–52, 55
dagtochten 103
vervoersdiensten 119, 120
Vincent van Goghmuseum 109
volwassene met kind(eren) 84, 86
voorjaar 100
vliegtuig 49–52, 55, 83
vrijtijdsbesteding 12, hfds 6

W

wandelen 96, 99, 100, 103, 104, 110
water, oppervlak 11
werkgelegenheid in toeristische sector 121
werklozen 11

winterperiode 22–24, 30, 31, 45–47, 57–66,
100
wintersportvakanties 52, 53
woning van familie, vrienden of kennissen
48, 49, 55
woning van andere particulier 25, 48, 49, 55

Z

zakelijke dagtochten *en* verblijven 118, 120
zakenreis 82, 85
zingen, muziek maken 93
zomer 100
zomerhuisje, vakantiebungalow, tweede
woning 25–27, 29, 48, 49, 55
zomerperiode 22–24, 30, 31, 45–47, 57–66

zonnen, zwemmen, picknicken, dag-
kamperen e.d. 99–104, 110

Zweden

gasten uit 78, 79
internationaal toerisme 112–115
ontvangsten uit reisverkeer uit 117
zie ook: Noorwegen-Zweden-Finland,
Scandinavië

Zwitserland

gasten uit 76–81
internationaal toerisme 112–115
Nederlanders op vakantie in 46, 47, 51,
53, 56, 61
ontvangsten uit reisverkeer uit 117

Index

A

accommodation, food, drink,
expenditure on 84, 85, 119, 120
accommodation, type of 25–27, 29
domestic holiday trips per province 32–43
outbound holiday trips 48, 49, 55
accommodations
foreign tourists in Dutch chap 4
use of Dutch chap 5
by type 25–27, 29
activity on day trips, by type 99–104, 110
admission fees, expenditure on 110
adult with child(ren) 84, 86
Africa 76–81
age 11, 18, 93–94, 96, 101
airplane 49–52, 55, 83
America 76–81
amusement and culture 119, 120, 121
apartment 25, 48, 49, 55
area 11
arrivals, registered 111
attractions 99–110
Australia and Oceania 76–81
Austria
Dutch on holiday in 46, 47, 51, 53, 54, 56,
60
international tourism 112–115
tourists from 78, 79
tourist receipts 117
Asia 76–81
see also: Far East
autumn 100

B

bar, pub, café
visits 94, 99, 100, 103, 104, 110
employment in 121
bed place occupancy 87, 91
bed & breakfast 25, 48

Belgium

Dutch on holiday in 45–47, 51–54, 56, 57
international tourism 112–115
tourists from 76–82, 84
tourists receipts 117
bike 27, 28, 103
biking, on day trips 99, 100, 103, 104, 110
boarding houses 25, 48
see also: hotels and boarding houses
books, newspapers and magazines,
price index 95
booking method 83
boat 25, 27, 28, 48, 97
business trip 82, 85
business visitors 118, 120

C

campsites 87, 88, 92, 121
Canada 78, 79, 117
car 11, 83, 103
domestic holidays by 27–29
outbound trips by 49–52, 55
caravan, folding trailer, camper 97
domestic holidays with 25–27, 29
outbound trips with 48, 49, 55
Caribbean 46, 47, 51, 56
cinema, going to 93
coach 27, 28, 49–52, 55, 83
concert, going to 93
consumption costs 110
consumer price index 95
country of destination 45–47, 51–54, 56–66
country of origin 76–82, 84, 92, 117
culture 93
culture, sport and recreation, jobs in 121
Czech Republic 46, 47, 51, 53, 56

D

dancing and discos, visiting 94

- day trips 12, ch. 7, 118, 120
- Denmark
 - Dutch on holiday in 46, 47, 51, 56
 - international tourism 112–115
 - tourists from 76–81
 - tourist receipts 117
 - see also:* Scandinavia
- do-it-yourself work in the home 93
- domestic holiday trips chap 1, 2
- domestic supply 119
- domestic tourist holiday trips 21, 118
- duration, of day trips 104
 - see also:* length of stay
- Dutch citizens, tourism consumption 120
- dwelling, of relatives or friends 48, 49, 55
- dwelling, private 25, 48, 49, 55

- E**
- employment in tourist sector 121
- Egypt 46, 47, 51, 56
- expenditure 95
 - by type 84, 85
 - international tourist - 12, 113, 114
 - of foreign tourists 12, 84, 85
 - on day trips 110
 - on holidays 12, 17, 29, 54, 55

- F**
- family and friends visits 82, 85
- Far East 46, 47, 51, 56
 - see also:* Asia
- Finland 78, 79, 117
 - international tourism 112–115
 - See also:* Norway-Sweden-Finland
- foreign tourists chap 4, 120
 - expenditure of 84, 85, 118
 - by country of origin 76–82
 - by month 68–70
 - by province 70–73
 - by tourist area 74, 75
 - by type of accommodation 67, 68, 71, 73, 82, 83, 85
- food and beverages 119, 120
- France
 - Dutch on holiday in 45–47, 51–54, 56, 58
 - international tourism 112–115
 - tourists from 76–82, 84
 - tourist receipts 117

- G**
- games of skill 93
- gender / sex 96, 121
- Germany
 - Dutch on holiday in 45–47, 51–54, 56, 63
 - international tourism 112–115
 - tourists from 76–82, 84
 - tourist receipts 117
- golf 96, 99, 100, 103, 104, 110
- going out 94, 99–104, 110
- Greece 117
 - Dutch on holiday in 46, 47, 51, 54, 56, 65
 - international tourism 112–115
- Great-Britain
 - Dutch on holiday in 45–47, 51, 52, 54, 56, 62
 - international tourism 112–115
 - tourists from 76–82, 84
 - tourist receipts 117
- gross domestic product 11, 115
- group accommodations 12, 25, 48, 87, 88, 92

- H**
- hobbies 93, 99–104, 110
- holiday dwellings 12
- holiday length, average 17, 21, 29, 45, 55
 - see also:* length of stay
- holiday traffic, international chap 8
- holidays of the Dutch
 - domestic trips chap 2
 - frequency 14, 94
 - outbound trips chap 3
 - participation in chap 1
- holidays, camp and weekend, spending in household budget 95

holidays, long 11, 13, 14
 by destination 15, 16, 46, 51, 53
 domestic 15, 23
 expenditure on 54
 outbound 15, 16, 46, 51, 53
 holidays, short 11, 13, 14, 15
 by destination 14, 15, 45, 52
 domestic 14, 22
 expenditure on 54
 outbound 45, 52
 see also: outbound trips
 hotels 25–27, 29
 Dutch in foreign 48, 49, 55
 hotel and catering, price index 95
 hotels and boarding houses 25–27, 29
 Dutch in foreign 49
 employment in 121
 foreign tourists in 12, chap 4
 use of Dutch - 87, 88, 90–92
 households 11, 18, 95
 Hungary 46, 47, 51, 56

I

import 119
 individual sports 96
 indoor sports 96
 internal tourism consumption 119, 120
 international tourism chap 8
 Ireland 78, 79, 117
 international tourism 112–115
 Italy
 Dutch on holiday in 46, 47, 51, 53, 54, 56, 64
 international tourism 112–115
 tourists from 76–81
 tourism receipts 117

J

Japan 78, 79, 117
 jobs of employees in tourism 121
 jogging, running, fitness 96, 99, 100, 103, 104, 110

L

labour force 11
 land area 11
 leisure activities 12, 93–94
 leisure/ recreational shopping 99–104, 110
 length of stay
 domestic holidays 21, 25–28, 30, 32–43
 outbound trips 45, 48, 49, 56–66
 length of stay, average 68, 87
 Luxembourg 117
 Dutch on holiday in 45–47, 51, 56
 tourists from 78, 79

M

market share 112
 married couples with /without children 84, 86
 month, foreign tourists per - 68–70
 overnight stays per - 88, 89
 movies, theatre, concert etc. visiting 93, 99, 100, 103, 104, 110
 multi-person households 11
 museum visits 93

N

nature area 11
 Norway
 international tourism 112–115
 tourists from 78, 79
 Norway-Sweden-Finland
 Dutch on holiday in 46, 47, 51, 53, 56
 see also: Scandinavia

O

occupancy rate 87, 91
 organised trips 28, 51, 52
 organizing, way of 28, 51, 52
 outbound holiday trips 13, 14, 15, chap 3
 by country of destination 46, 47, 51–54, 56–66
 by type of accommodation 48, 49
 by season 15, 16, 45–47, 52, 53, 57–66
 expenditure on 17, 54, 55

outdoor sports 96
 overnight stays foreign tourists 12, 92, 120
 by country of origin 77, 79, 81, 82
 per month 69, 70
 per province 72, 73
 by tourist area 75
 type of accommodation 12, 67, 73, 82, 83
 overnight stays in Dutch accommodations 87–92
 overnight stays of the Dutch 12, 92, 120
 by type of accommodation 26, 27, 49
 per country of destination 47, 57–66
 per province 30–43
 per tourist area 24
 ownership of durable recreational items 97

P

package tours, price index 95
 participation in
 holidays chap 1, 111
 leisure activities chap 6
 passenger cars 11
 passenger transport, employment 121
 playground visits 93
 population 11
 Portugal 117
 Dutch on holiday in 46, 47, 51, 56
 international tourism 112–115
 tourists from 78, 79
 province, *figures per - on:*
 day trips 102, 105–107
 domestic holidays 30–43
 foreign tourists 70–73
 use of accommodations 89–91
 public transport 103
 see also: train

R

reason for stay 82, 85
 recreation, area for 11
 recreation and culture,
 price index 95
 recreational items, ownership 97

renting cars 121
 restaurant, visits to 12, 94

S

sailboards and surfboards 97
 Scandinavia 82
 see also: Denmark, Norway-Sweden-
 Finland
 school and educational trip 82, 85
 season, *figures by - on:*
 day trips 100
 domestic holidays 22–24, 30, 31
 holidays of the Dutch 15–17
 outbound trips 45–47, 57–66
 seasonal types of accommodation 25–27,
 29, 32–43, 48, 49, 55
 second home, holiday cottage 97
 singing, making music 93
 single household 11
 singles 84, 86
 sociable meetings 12, 94
 social class 19
 Spain
 Dutch on holiday in 46, 47, 51, 54, 56, 59
 international tourism 112–115
 tourist receipts 117
 tourists from 76–81
 spectators sports competition / matches
 99–104, 110
 sporting recreation 99–104, 110
 sports and games, expenditure for 95
 sports and recreation 119, 120
 employment 121
 sports, practice of 12, 93, 96
 by type of sport 96
 spring 100
 subsidies minus taxes 119
 summer house, bungalow 25–27, 29, 48, 49,
 55
 summer season 22–24, 30, 31, 45, 47, 57–66,
 100
 sunbathe, swimming, picnic, day camp etc.
 99–104, 110

surface area 11
Sweden
 international tourism 112–115
 tourists from 78, 79
 tourist receipts 117
 see also: Norway-Sweden-Finland,
 Scandinavia
Switzerland
 Dutch on holiday in 46, 47, 51, 53, 56, 61
 international tourism 112–115
 tourist receipts 117
 tourists from 76–81

T

team sports 96
tent, family tent 25, 26, 29, 48, 49, 55
theatre, going to 93
tour operators and travel agencies 119, 120,
121
touring, on day trips 99–104, 110
tourism and recreation, employment in 121
tourism industries 119
tourism products and services 119, 120
tourism ratio 119
tourist accommodations 25–27, 29, 32–43, 48,
49, 55
 see also: accommodations
tourist area 22–24, 74, 75, 140
tourist consumption 119
tourist expenditure 84, 85, 113, 114, 118
tourist GDP 119
tourist receipts 113–115, 117
train 27–29, 49, 50, 55, 83
 see also: public transport
transit 82, 85

transport, mode of -, for:
 domestic holidays 27–29
 foreign tourists 83
 outbound trips 49–52, 55
 day trips 103
transport services 119, 120
travel agencies 119, 120
travel balance 12
travel party, composition 84, 86
travel costs, with day trips 110
trips in the open air 12, 93
Turkey 46, 47, 51, 56, 66

U

unemployed 11
United States
 Dutch on holiday in 46, 47, 51, 56
 tourists from 78, 79, 82
 tourist receipts 117

W

walking 96, 99, 100, 103, 104, 110
watching television 12, 94
water area 11
winter season 22–24, 30, 31, 45–47, 57–66,
100
winter sports holidays 52, 53
woodland and nature area 11

Y

youth hostels 25, 48

Z

zoo 93, 109, 121

Enkele aanverwante onderzoeken en publicaties

In dit overzicht worden de titels vermeld van enerzijds regelmatig uitgevoerde onderzoeken, anderzijds papieren publicaties die meer gedetailleerde gegevens bevatten over (aanverwante) onderwerpen die in deze publicatie worden behandeld. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen CBS- en Overige onderzoeken, en tussen CBS-publicaties, NBTC-publicaties en publicaties van overige bronnen. Bij alle publicaties is de algemene titel vermeld, gevolgd door het jaartal van de meest recente papieren publicatie.

CBS-onderzoeken

Logiesaccommodaties 2004 (m, j).
Permanent Onderzoek LeefSituatie (POLS) (j).
Dagrecreatie 2001/'02 (5j).
Recreatie-instellingen 2002 (3j).
Sportclubs en sportscholen 2003 (3j).
Sportorganisaties 2003 (3j).
Watersport (exploitanten van jacht- en passantenhavens) 2003 (3j).
Watersportclubs en -verenigingen 2003 (3j).
Watersportinstructeurs, zeil- en surfscholen 2003 (3j).
Zwembaden en sportaccommodaties (exploitanten) 2003 (3j).

Overige onderzoeken

Aanvullend Voorzieningengebruik Onderzoek 2003 (Sociaal en Cultureel Planbureau) (4j).
Continu VakantieOnderzoek 2004 (m, j). In opdracht van de Stichting CVO vindt het Continu VakantieOnderzoek plaats, waarbij het veldwerk wordt uitgevoerd door TNS-NIPO.
Inkomend toerisme 1999 (5j).

CBS-publicaties (op papier)

Toerisme in Nederland. Het gebruik van logiesaccommodaties 2003 (j).
Vakanties van Nederlanders 2003 (j).

Barometer voor Horeca, Catering en Verblijfsrecreatie', een kwartaal-uitgave van het bedrijf Horeca en Catering en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS-publicaties (op internet: StatLine)

StatLine is de elektronische databank van het CBS, die u gratis kunt raadplegen. Deze databank bevat statistische informatie over vele maatschappelijke en econo-

mische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Achter in deze publicatie zijn de titels vermeld van de publicaties die over logiesaccommodaties in StatLine zijn opgenomen.

De efficiëntste manier om cijfers over toerisme en recreatie in StatLine te vinden is als volgt. Ga naar de internetsite <http://statline.cbs.nl> en druk op de knop 'thema's'. U krijgt dan de 'StatLine Webselector' op uw scherm. Door achtereenvolgens op het 'plusje' voor de mappen 'Mens en maatschappij' en 'Toerisme, Recreatie en sport' te klikken, komt u bij verdere mappen met publicaties van gegevens over Toerisme (Vakanties, Logiesaccommodaties), Recreatie (waaronder een map Dagrecreatie), en Sport terecht. Voor een overzicht van vrijetijdsbesteding van personen kiest u achtereenvolgens de plussen voor 'Mens en maatschappij', 'Leefsituatie', 'Tijdsbesteding en vrije tijd' en 'Participatie vrije tijd'.

Als u de gewenste publicatie aanklikt (of indien nodig nog meer 'plusjes' uit laat klappen), verschijnen in het rechterdeel van de 'Webselector' enkele tabbladen met onderwerpen, perioden en andere selectiemogelijkheden waaruit u telkens een keuze kunt maken om een eigen tabel samen te stellen. Vervolgens drukt u op 'Gegevens tonen'. U krijgt dan de gekozen tabel op het scherm te zien. Deze kunt u afdrukken of opslaan. Na boven de tabel op het pictogram met de diskette (tabel bewaren) te klikken, kunt u aangeven in welk formaat u de gegevens op wilt slaan. Voor nadere informatie en vragen over het gebruik van StatLine kunt u contact opnemen met de infoservice van het CBS, tel. 0900 0227, e-mail: infoservice@cbs.nl.

NBTC-publicaties (voorheen TRN-publicaties)
zie www.holland.com.

Overige publicaties

Buitenlandse toeristen in Nederland 1999 (Ministerie van Economische Zaken, CBS en TRN; verkrijgbaar bij NBTC).

Kwartaalbericht Nederlandsche Bank (kw).

OECD publicaties: zie www.oecd.org, directorate Science, Technology & Industry, Industry Issues – Tourism.

Rapportage Sport 2003 (Sociaal en Cultureel Planbureau). Zie ook www.rapportage-sport.nl.

Trendrapport toerisme en recreatie 2003 (Nederlands Research Instituut voor Recreatie en Toerisme) (j).

Yearbook of tourism statistics 2003 (WTO) (j).

De publicaties van het CBS kunnen besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen, tel. 0900 0227, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl. Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens

kunnen daar publicaties tegen contante betaling worden gekocht. Statistische informatie is ook te vinden op de website van het CBS www.cbs.nl; gegevens zijn ook direct op te vragen via statline.cbs.nl.

De publicaties van NBTC/TRN kunnen besteld worden bij het hoofdkantoor in Leidschendam, Postbus 458, 2260 MG Leidschendam, tel. (070) 370 57 05, fax (070) 320 16 54.

